

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

**ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2011
ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΑΜΝΗΣΤΙΑΣ**

**Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΑΝΑ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ**

ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΜΝΗΣΤΙΑ

Η Διεθνής Αμνηστία είναι ένα παγκόσμιο κίνημα με περισσότερους από 3 εκατομμύρια υποστηρικτές, μέλη και ακτιβιστές, που πραγματοποιούν εκστρατείες ώστε τα παγκοσμίως αναγνωρισμένα ανθρώπινα δικαιώματα να γίνονται σεβαστά και να προστατεύονται. Το όραμά της είναι να απολαμβάνει κάθε άνθρωπος όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα που έχουν κατοχυρωθεί με την Παγκόσμια Διακήρυξη για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και άλλων διεθνών προτύπων για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Η αποστολή της Διεθνούς Αμνηστίας είναι να διεξάγει έρευνες και να αναλαμβάνει δράση για να αποτρέπει και να τερματίζει παραβιάσεις όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων -ατομικών, πολιτικών, κοινωνικών, πολιτισμικών και οικονομικών. Από την ελευθερία της έκφρασης και το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι έως τη σωματική και πνευματική ακεραιότητα, από την προστασία από τις διακρίσεις έως το δικαίωμα στη στέγαση -αυτά τα δικαιώματα είναι αδιαίρετα.

Η Διεθνής Αμνηστία χρηματοδοτείται κυρίως από τα μέλη της και από δημόσιες δωρεές. Δεν δέχεται και δεν αναζητεί καμία χρηματοδότηση από κυβερνήσεις, για να διεξάγει έρευνα και εκστρατείες κατά των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η Διεθνής Αμνηστία είναι ανεξάρτητη από οποιαδήποτε κυβέρνηση, πολιτική ιδεολογία, οικονομικό συμφέρον ή θρησκεία.

Η Διεθνής Αμνηστία είναι ένα δημοκρατικό κίνημα και οι σημαντικές αποφάσεις που αφορούν τις αρχές της λαμβάνονται από εκπροσώπους όλων τα εθνικών τμημάτων στις συναντήσεις της Διεθνούς Γενικής Συνέλευσης, που διοργανώνεται κάθε δύο χρόνια. Τα μέλη της Διεθνούς Εκτελεστικής Επιτροπής που εκλέγονται από τη Συνέλευση για να υλοποιήσουν τις αποφάσεις της είναι: Pietro Antonioni (Ιταλία), Euntae Go (Νότια Κορέα), Louis Mendy (Σενεγάλη), Christine Pamp (Σουηδία - Αντιπρόεδρος), Peter Pack (Μ. Βρετανία - Πρόεδρος), Vanushi Walters Rajanayagam (Νέα Ζηλανδία), Guadalupe Rivas (Μεξικό), Bernard Sintobin (Φλαμανδικό Βέλγιο - Διεθνής Ταμίας), Tjalling JS Tiemstra (Ολλανδία - Συνεργαζόμενο Μέλος) και ο Χούλιο Torales (Παραγουάη).

**Ενωμένοι ενάντια στην αδικία,
δουλεύουμε μαζί για τα ανθρώπινα δικαιώματα.**

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

2011

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2011
ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΑΜΝΗΣΤΙΑΣ

Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΑΝΑ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ/9

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΗΠΕΙΡΟΣ/23

ΑΣΙΑ - ΕΙΡΗΝΙΚΟΣ ΩΚΕΑΝΟΣ/37

ΑΦΡΙΚΗ/51

ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΣΙΑ/65

ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ ΚΑΙ ΒΟΡΕΙΑ ΑΦΡΙΚΗ/79

ΕΛΛΑΔΑ/91

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΟΙ ΑΚΤΙΒΙΣΤΕΣ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝ ΝΕΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΓΙΑ ΝΑ ΑΝΤΙΚΡΟΥΣΟΥΝ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΟΛΗ

Shalil Shetty, Γενικός Γραμματέας

Το έτος 2010 μπορεί κάλλιστα να μνημονεύεται ως έτος καμπής, όταν ακτιβιστές και δημοσιογράφοι χρησιμοποίησαν τη νέα τεχνολογία για να πουν την αλήθεια στην εξουσία και, με την πράξη αυτή, άσκησαν πίεση προκειμένου να γίνονται περισσότερο σεβαστά τα ανθρώπινα δικαιώματα. Είναι επίσης το έτος στο οποίο οι καταπιεστικές κυβερνήσεις ήρθαν αντιμέτωπες με το ενδεχόμενο ότι, πράγματι, οι μέρες τους είναι μετρημένες.

Η ενημέρωση αποτελεί πηγή εξουσίας και, για εκείνους που ενίστανται στην κατάχρηση εξουσίας από τα κράτη και άλλα θεσμικά όργανα, η εποχή είναι συναρπαστική. Από την ίδρυση της Διεθνούς Αμνηστίας, πριν μισό αιώνα, έχουμε δει και διαμορφώσει παρόμοιες σημαντικές μεταβολές στην πάλη για την εξουσία μεταξύ εκείνων που διαπράττουν παραβιάσεις και των θαρραλέων και επινοητικών ατόμων που εκθέτουν τις παρανομίες τους. Ως κίνημα του οποίου αποστολή είναι να εστιάζει την παγκόσμια κατακραυγή στην υπεράσπιση των ατόμων που υφίστανται παρενοχλήσεις, είμαστε δεσμευμένοι να υποστηρίζουμε τους ακτιβιστές που οραματίζονται έναν κόσμο στον οποίο η ενημέρωση είναι πραγματικά ελεύθερη και όπου μπορούν να ασκούν το δικαίωμά τους να εκφράζουν ειρηνικά τη διαφωνία τους, πέρα από τον έλεγχο των αρχών.

Επί 50 έτη, η Διεθνής Αμνηστία έχει εξερευνήσει τεχνολογίες που ξεπερνούν τα σύνορα και μπορούν να δώσουν φωνή στους ανίσχυρους και τους κακοποιημένους. Από τους τηλετυπωτές, τα φωτοαντιγραφικά

μηχανήματα και τα μηχανήματα φαξ έως το ραδιόφωνο, την τηλεόραση, τις δορυφορικές επικοινωνίες, τα τηλέφωνα, το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο και το Διαδίκτυο, τα έχουμε χρησιμοποιήσει όλα για να υποστηρίξουμε τη μαζική κινητοποίηση. Πρόκειται για εργαλεία που συνέβαλαν στον αγώνα για τα ανθρώπινα δικαιώματα, παρά τις υποχθόνιες κυβερνητικές προσπάθειες για περιορισμό της ροής ενημέρωσης και λογοκρισία της επικοινωνίας.

Φέτος, το Wikileaks, ένας ιστότοπος αφιερωμένος στη δημοσίευση εγγράφων που λαμβάνονται από ευρεία ποικιλία πηγών, άρχισε να δημοσιεύει τις πρώτες εκατοντάδες χιλιάδες εγγράφων που φέρονται να έχουν ληφθεί από έναν 22χρονο αναλυτή πληροφοριών του αμερικανικού στρατού, τον Bradley Manning, που αυτήν τη στιγμή τελεί υπό κράτηση πριν τη δίκη και αντιμετωπίζει το ενδεχόμενο φυλάκισης για περισσότερο από 50 έτη, αν καταδικαστεί για κατασκοπεία και άλλες κατηγορίες.

Το Wikileaks δημιούργησε μια εύκολα προσπελάσιμη αποθήκη πληροφοριών για καταμηνυτές ατασθαλιών σε ολόκληρο τον κόσμο και έδειξε τη δύναμη αυτής της πλατφόρμας, διαδίδοντας και δημοσιεύοντας απόρρητα και εμπιστευτικά κυβερνητικά έγγραφα. Από νωρίς, η Διεθνής Αμνηστία αναγνώρισε τη συμβολή του Wikileaks στον ακτιβισμό για τα ανθρώπινα δικαιώματα, όταν το Wikileaks δημοσίευσε πληροφορίες σχετικά με τις παραβιάσεις στην Κένυα το 2009.

Ωστόσο, χρειάστηκε οι ρεπόρτερ εφημερίδων και οι πολιτικοί αναλυτές της παλιάς σχολής να «χτενίσουν» τα ακατέργαστα δεδομένα, να τα αναλύσουν και να προσδιορίσουν τις αποδείξεις εγκλημάτων και παραβιάσεων που περιέχονται σε αυτά τα έγγραφα. Αξιοποιώντας αυτές τις πληροφορίες, οι πολιτικοί ακτιβιστές χρησιμοποίησαν άλλα νέα εργαλεία επικοινωνιών, που τώρα είναι εύκολα διαθέσιμα στα κινητά τηλέφωνα και στις τοποθεσίες κοινωνικής δικτύωσης, για να φέρουν τους ανθρώπους στους δρόμους, ώστε να απαιτήσουν λογοδοσία.

Ένα συγκλονιστικό και τραγικό παράδειγμα της δύναμης της ατομικής δράσης, όταν ενισχύεται μέσω των νέων εργαλείων του εικονικού κόσμου, είναι η ιστορία του Mohamed Bouazizi. Τον Δεκέμβριο του 2010, ο Mohamed Bouazizi, πλανόδιος πωλητής που ζούσε στο Sidi Bouzid, στην Τυνησία, αυτοπυρπολήθηκε έξω από το δημαρχείο, για να διαμαρτυρηθεί για την παρενόχληση από την αστυνομία, την ταπείνωση, την οικονομική δυσπραγία και το αίσθημα αδυναμίας που νιώθουν νέοι άνθρωποι όπως αυτός στην Τυνησία.

Καθώς η είδηση για την πράξη απόγνωσης και απείθειας στην οποία προέβη διαδόθηκε σε ολόκληρη την Τυνησία μέσω των κινητών τηλεφώνων και του Διαδικτύου, ηλέκτρισε τη διαφωνία που σιγόβραζε για καιρό κατά της καταπιεστικής κυβέρνησης της χώρας, με απρόβλεπτες συνέπειες. Ο Mohamed Bouazizi πέθανε από τα εγκαύματά του, αλλά η οργή του διατηρήθηκε ζωντανή με τη μορφή διαδηλώσεων σε ολόκληρη τη χώρα. Οι ακτιβιστές της Τυνησίας, μια ομάδα που αποτελείται από συνδικαλιστές, μέλη της πολιτικής αντιπολίτευσης και νέους, ορισμένοι εκ των οποίων οργανώθηκαν μέσω τοποθεσιών κοινωνικής δικτύωσης, βγήκαν στους δρόμους, για να διαδηλώσουν την υποστήριξή τους για τα παράπονα του Mohamed Bouazizi. Έμπειροι εργάτες ενώθηκαν με νέους διαδηλωτές, χρησιμοποιώντας τα καινούρια εργαλεία, για να αντιταχθούν σε μια καταπιεστική κυβέρνηση.

Η τυνησιακή κυβέρνηση επιδίωξε να επιβάλει αυστηρή λογοκρισία στα μέσα ενημέρωσης και απέκλεισε την πρόσβαση των πολιτών στο Διαδίκτυο, αλλά τα νέα διαδόθηκαν γρήγορα χάρη στις νέες τεχνολογίες. Οι διαδηλωτές κατέστησαν σαφές ότι η οργή τους αφορούσε όχι μόνο τη βάνουση καταστολή εκ μέρους της κυβέρνησης και εκείνων που τόλμησαν να αμφισβητήσουν τον απολυταρχισμό της, αλλά και την έλλειψη οικονομικών ευκαιριών που προκλήθηκε εν μέρει από την κυβερνητική διαφθορά.

Τον Ιανουάριο, λιγότερο από ένα μήνα μετά το απονενομένο διάβημα του Mohamed Bouazizi, η κυβέρνηση του προέδρου Zine El 'Abidine Ben 'Ali κατέρρευσε και ο ίδιος διέφυγε από τη χώρα, αναζητώντας καταφύγιο στην Τζέντα της Σαουδικής Αραβίας. Ο λαός της Τυνησίας γιόρτασε το τέλος είκοσι και πλέον ετών διακυβέρνησης χωρίς λογοδοσία, διαμορφώνοντας το σκηνικό για την αποκατάσταση μιας συμμετοχικής και σεβόμενης τα δικαιώματα κυβέρνησης, που επρόκειτο να εκλεγεί.

Η πτώση της κυβέρνησης του Ben 'Ali αντήχησε σε ολόκληρη την περιοχή και την υφήλιο. Οι κυβερνήσεις που βασίζονται στη χρήση βασανιστηρίων και την καταστολή για να καταπνίξουν τη διαφωνία και πλουτίζουν μέσω της διαφθοράς και της οικονομικής εκμετάλλευσης άρχισαν να ανησυχούν. Η τοπική ελίτ και οι ξένες κυβερνήσεις που στήριξαν αυτά τα αθέμιτα καθεστώτα, ενώ μιλούσαν με πομπώδη τρόπο για τη δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα, ένιωθαν επίσης νευρικότητα.

Σε χρόνο μηδέν, η αναταραχή στην Τυνησία προκάλεσε τριγμούς και σε

άλλες χώρες. Οι άνθρωποι βγήκαν στους δρόμους στην Αλγερία, το Μπαχρέιν, την Αίγυπτο, την Ιορδανία, τη Λιβύη, και την Υεμένη.

Το 2010, τα εργαλεία ήταν νέα, αλλά τα παράπονα ήταν τα ίδια: η επιδίωξη μιας ζωής με αξιοπρέπεια, με το πλήρες φάσμα των ατομικών, πολιτισμικών, οικονομικών, πολιτικών και κοινωνικών δικαιωμάτων. Οι ακτιβιστές σε ολόκληρο τον κόσμο, που επί μακρόν άντεξαν την απειλή και την φυλάκιση, τα βασανιστήρια και τη βαναυσότητα, εξαιτίας των πολιτικών απόψεων και των πεποιθήσεών τους ή της ταυτότητάς τους, οραματίστηκαν έναν κόσμο με προοπτικές, με ελευθερία από το φόβο και με ουσιαστική πολιτική συμμετοχή. Αυτό που φάνηκε σαφώς από τις δημοσιεύσεις είναι ότι η έλλειψη οικονομικών ευκαιριών που αντιμετωπίζουν πολλοί στην περιοχή άγγιξε βαθιά εκείνους που υποστήριζαν τους ακτιβιστές στην Τυνησία.

Η απογοήτευση των ανθρώπων που ζουν υπό καταπιεστικά καθεστώτα δεν αργεί πολύ να βγει στην επιφάνεια. Για παράδειγμα, στην Αίγυπτο, ο Khaled Said πέθανε έπειτα από επίθεση δύο αστυνομικών σε ένα ίντερνετ καφέ στην Αλεξάνδρεια τον Ιούνιο του 2010. Ο θάνατός του προκάλεσε τη λαϊκή κατακραυγή -αυτό που εκ των υστέρων φαίνεται να είναι ο προάγγελος των μαζικών διαδηλώσεων το 2011. Οι αστυνομικοί κατηγορήθηκαν για παράνομη σύλληψη και βασανισμό, αλλά δεν τους επιρρίφθηκε άμεση ευθύνη για το θάνατό του. Στο Ιράν, αξιωματούχοι της κυβέρνησης περιόρισαν την πρόσβαση σε εξωτερικές πηγές ενημέρωσης, όπως το Διαδίκτυο, καθώς συνεχίστηκε η δυσανεμία που ακολούθησε τις επίμαχες εκλογές του 2009 και βάθυναν οι πληγές που προκάλεσε στους διαδηλωτές η βάνουση καταστολή.

Στην Κίνα, η κυβέρνηση προσπάθησε να θάψει την ιστορία ενός νέου άνδρα ο οποίος, όταν τον σταμάτησε η αστυνομία -επειδή σκότωσε μία γυναίκα και τραυμάτισε άλλη μια ενώ οδηγούσε μεθυσμένος- τους απέπεμψε διακηρύττοντας τη σχέση του με ανώτερο αξιωματούχο της αστυνομίας. Η κραυγή «Ο πατέρας μου είναι ο Li Gang» έγινε σύνθημα για την έλλειψη λογοδοσίας και η ιστορία πίσω από τη φράση δημοσιεύτηκε και αναδημοσιεύτηκε στο Διαδίκτυο σε ολόκληρη την Κίνα, ακόμα και καθώς οι αρχές πάλευαν να ανακτήσουν τον έλεγχο.

Για τους πολιτικούς που υποστηρίζουν την πρωτοκαθεδρία των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων έναντι των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτισμικών δικαιωμάτων -ή το αντίστροφο-, η σαφήνεια με την οποία οι

ακτιβιστές έχουν ορίσει ότι η απογοήτευσή τους σχετίζεται με την έλλειψη πολιτικών και οικονομικών ευκαιριών καταδεικνύει ότι μια τέτοια διάκριση είναι ψευδής και αγνοεί τις εμπειρίες εκατομμυρίων, αν όχι δισεκατομμυρίων, ανθρώπων σε ολόκληρο τον κόσμο, οι οποίοι ζουν χωρίς αμφότερα.

Η Διεθνής Αμνηστία, που ξεκίνησε ως οργάνωση αφιερωμένη στα δικαιώματα των κρατουμένων συνείδησης, εδώ και πολύ καιρό έχει κατανοήσει ότι είναι εξίσου σημαντικό να επισημανθούν οι υποκείμενες παραβιάσεις που δίνουν κίνητρο στους ακτιβιστές να γράφουν και να βγαίνουν στους δρόμους, όσο είναι και το να διασφαλιστεί ότι θα τερματιστεί η κράτηση και η κακοποίηση των ακτιβιστών. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μπορεί να είναι καινούρια, αλλά είναι σημαντικά, επειδή συνιστούν ισχυρό εργαλείο, το οποίο ενδέχεται να διευκολύνει τη συντροφικότητα και την αλληλουποστήριξη των δυσαρεστημένων επικριτών που ζουν υπό παρόμοιες σκαιές κυβερνήσεις σε ολόκληρο τον κόσμο.

ΔΙΑΡΡΟΕΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΛΥΨΕΙΣ

Τον Ιούλιο, το Wikileaks και αρκετές μεγάλες εφημερίδες ξεκίνησαν τη δημοσίευση σχεδόν 100.000 εγγράφων που αφορούσαν τον πόλεμο στο Αφγανιστάν. Ξέσπασε διαμάχη σχετικά με το περιεχόμενο, τη νομιμότητα και τις συνέπειες της διαρροής. Τα έγγραφα παρείχαν πολύτιμη επιβεβαίωση των παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων που είχαν τεκμηριωθεί από ακτιβιστές ανθρωπίνων δικαιωμάτων και δημοσιογράφους -παραβιάσεις που είχαν αρνηθεί οι κυβερνήσεις του Αφγανιστάν, των ΗΠΑ και το ΝΑΤΟ. Ωστόσο, οι οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων θορυβήθηκαν, επίσης, όταν οι Ταλιμπάν ανακοίνωσαν ότι διάβαζαν τα έγγραφα του Wikileaks και θα τιμωρούσαν τους Αφγανούς που είχαν συνεργαστεί με την αφγανική κυβέρνηση ή τους διεθνείς υποστηρικτές της. Η νέα τεχνολογία, όπως όλα τα εργαλεία, εμπεριέχει κινδύνους όπως και οφέλη. Το Wikileaks έλαβε μέτρα για να διασφαλίσει ότι οι μελλοντικές δημοσιεύσεις εγγράφων θα διέπονται από την καθιερωμένη αρχή του «μη βλάπτει», που αποτελεί θεμέλιο λίθο του έργου της Διεθνούς Αμνηστίας κατά τα τελευταία 50 έτη.

Αντιδρώντας, οι κυβερνήσεις που ενέχονταν στις παραβιάσεις επικαλέστηκαν την παμπάλαιη δικαιολογία ότι τα έγγραφα που διέρρευσαν, που επισημαίνουν τις κυβερνητικές παραβιάσεις και αποτυχίες, αποτελούσαν

απειλή για την εθνική ασφάλεια και, ως εκ τούτου, ήταν παράνομα. Σε γενικές γραμμές, απλώς αγνόησαν την αποκάλυψη των αποδεικτικών στοιχείων για εγκλήματα υπό το διεθνές δίκαιο και την αποτυχία τους να διερευνήσουν αυτά τα εγκλήματα και να ασκήσουν διώξεις στους υπεύθυνους.

Τον Οκτώβριο, το Wikileaks δημοσίευσε σχεδόν 400.000 έγγραφα που σχετίζονταν με τον πόλεμο στο Ιράκ. Και πάλι, η Διεθνής Αμνηστία και άλλες οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων επισήμαναν ότι, παρόλο που οι εμπλεκόμενες κυβερνήσεις επικαλούνταν την εθνική ασφάλεια, δεν κατόρθωσαν να εκπληρώσουν το καθήκον τους να ερευνήσουν και να ασκήσουν δίωξη στους υπεύθυνους για εγκλήματα πολέμου και άλλα εγκλήματα σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο. Τα έγγραφα επιβεβαίωσαν επίσης ότι, παρότι οι συγκεκριμένες κυβερνήσεις απέρριπταν τις εκθέσεις της Διεθνούς Αμνηστίας και άλλων οργανώσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, είχαν στην κατοχή τους έγγραφα που σαφώς επιβεβαίωναν την ακρίβεια αυτών των εκθέσεων.

Ωστόσο, αυτές οι διαρροές επισκιάστηκαν από την τελευταία περίοδο του 2010, όταν το Wikileaks και πέντε μεγάλες εφημερίδες άρχισαν να δημοσιεύουν ταυτόχρονα τα πρώτα 220 από τα 251.287 εμπιστευτικά -αλλά όχι άκρως απόρρητα- διπλωματικά τηλεγραφήματα που είχαν διαρρεύσει από 274 πρεσβείες των ΗΠΑ σε ολόκληρο τον κόσμο, με ημερομηνίες από τις 28 Δεκεμβρίου 1966 έως τις 28 Φεβρουαρίου 2010. Οι πρόσφατα διαθέσιμες πληροφορίες, με ανάλυση βετεράνων ρεπόρτερ εφημερίδων καθώς και νέων αλλά ενθουσιωδών συντακτών ιστολογίων, τροφοδότησαν τα υπάρχοντα κινήματα και ενέπνευσαν τους νέους πρωταγωνιστές.

ΤΡΙΓΜΟΙ ΣΕ ΟΛΟΚΛΗΡΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Η οπτική γωνία των σχολιαστών σχετικά με το δράμα του Wikileaks διαφέρει, με ορισμένους από αυτούς να περιγράφουν ότι λειτουργεί σε «ηθικό κενό», και με άλλους να το βλέπουν ως το σύγχρονο ισοδύναμο της δημοσίευσης των Εγγράφων του Πενταγώνου. Ωστόσο, αυτό που είναι σαφές είναι ο αντίκτυπος των διαρροών.

Ενώ η «Επανάσταση του Γιασεμιού» στην Τυνησία δεν θα είχε πραγματοποιηθεί χωρίς το μακρόχρονο αγώνα γενναίων υπερασπιστών ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά τις δύο τελευταίες δεκαετίες, η υποστήριξη

για τους ακτιβιστές εκτός της χώρας μπορεί να ενισχύθηκε, καθώς οι άνθρωποι εξέταζαν λεπτομερώς τα έγγραφα του Wikileaks για την Τυνησία και κατανοούσαν τις ρίζες της οργής. Πιο συγκεκριμένα, ορισμένα από τα έγγραφα καθιστούσαν σαφές ότι οι χώρες σε ολόκληρο τον κόσμο γνώριζαν τόσο για την πολιτική καταστολή όσο και για την έλλειψη οικονομικών ευκαιριών, αλλά γενικότερα δεν αναλάμβαναν καμία ενέργεια για να προτρέψουν σε αλλαγές. Ένα τηλεγράφημα που διέρρευσε έδειξε ότι ο τότε καναδός απεσταλμένος, ο πρέσβης των ΗΠΑ και ο πρέσβης του Ηνωμένου Βασιλείου παραδέχθηκαν ότι οι τυνησιακές δυνάμεις ασφαλείας βασανίζουν κρατούμενους. Ότι οι διπλωματικές διαβεβαιώσεις ότι η κυβέρνηση δεν θα βασανίσει κρατούμενους που αποστέλλονται πίσω στην Τυνησία έχουν «αξία», αλλά είναι αναξιόπιστες. Και ότι η Διεθνής Επιτροπή Ερυθρού Σταυρού δεν έχει πρόσβαση σε εγκαταστάσεις κράτησης που διοικούνται από το Υπουργείο Εσωτερικών.

Σε ένα άλλο τηλεγράφημα που διέρρευσε, ο πρέσβης των ΗΠΑ περιέγραφε λεπτομερώς πώς η τυνησιακή οικονομία είχε αποσαθρωθεί διότι η διαφθορά είχε παρεισφρήσει παντού, από τις εξονυχιστικές έρευνες της αστυνομίας μέχρι το μακρύ χέρι της «Οικογένειας», δηλαδή των στενών και μακρινών συγγενών του Ben Ali, οι οποίοι καταχρώνταν την εξουσία τους προκειμένου να πλουτίσουν.

Πράγμα που μας οδηγεί πίσω στον Mohamed Bouazizi και σε τόσο πολλούς άλλους Τυνησίους που φαίνεται να έχουν νιώσει ότι κάθε ελπίδα χάθηκε μπροστά στα βασανιστήρια, την οικονομική στέρηση, την κυβερνητική διαφθορά, την αστυνομικής βαναυσότητα και την αμείλικτη καταστολή εναντίον οποιωνδήποτε εξέφραζαν πολιτική αντιπαράθεση και οποιουδήποτε άλλου εξέφραζε διαφωνία. Δεν έβρισκε πολιτική διέξοδο για να απαιτήσει οικονομικές ευκαιρίες και, όταν προσπάθησε να δημιουργήσει τη δική του ευκαιρία πουλώντας φρούτα και λαχανικά από ένα κάρο στο δρόμο, η αστυνομία κατάσχεσε τα αγαθά του. Όταν πήγε στις πολιτικές αρχές για να παραπονεθεί για αστυνομική κακοποίηση, αρνήθηκαν να αποδεχθούν ή να διερευνήσουν την καταγγελία του.

Τα παράπονα του Mohamed Bouazizi δεν ήταν σε καμία περίπτωση τα μοναδικά. Αλλά η πράξη αυτοθυσίας του συνέβη περίπου την ίδια στιγμή που τα δημοσιευμένα έγγραφα του Wikileaks καταδεικνυαν ότι οι δυτικές κυβερνήσεις που είχαν συμμαχήσει με την κυβέρνηση του Ben 'Ali

γνώριζαν όλα αυτά τα ζητήματα, αλλά προφανώς ήταν απρόθυμες να ασκήσουν εξωτερική πίεση στην κυβέρνηση για να σεβαστεί τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ο συνδυασμός αυτών των δύο συμβάντων φαίνεται να έχει πυροδοτήσει εκτεταμένη υποστήριξη υπέρ των διαδηλωτών στην Τυνησία. Πολίτες γειτονικών χωρών ήταν ιδιαίτερα υποστηρικτικοί -ορισμένοι εκ των οποίων αντιμετωπίζουν τα ίδια εμπόδια στην άσκηση των ατομικών, πολιτισμικών, οικονομικών, πολιτικών και κοινωνικών τους δικαιωμάτων.

ΜΙΑ ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΙΚΗ ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ

Μπροστά στην κατάσταση στην Τυνησία και την Αίγυπτο, η αντίδραση των δυτικών κυβερνήσεων είναι διαφωτιστική. Οι ΗΠΑ διέκοψαν τη μακρόχρονη σχέση τους με τον πρόεδρο της Τυνησίας Ben 'Ali. Η γαλλίδα υπουργός Εξωτερικών αρχικά πρότεινε να βοηθήσει την κυβέρνηση του Ben 'Ali να χειριστεί τη διαμαρτυρία, αλλά στη Γαλλία ξέσπασε κατακραυγή για μια τέτοια θέση και, αφότου ο Ben 'Ali διέφυγε από την Τυνησία, οι Γάλλοι τελικά υποστήριξαν τους διαδηλωτές. Αντιμέτωπες με παρόμοιες διαμαρτυρίες στην Αίγυπτο, οι ΗΠΑ και πολλές ευρωπαϊκές κυβερνήσεις φάνηκε ότι καταλήφθηκαν εξ απήνης καθώς και ότι ήταν απρόθυμες να υποστηρίξουν την αρχική έκκληση των διαδηλωτών προς τον πρόεδρο Mubarak να παραιτηθεί.

Οι ΗΠΑ, ιδίως, έχουν επενδύσει πολλά στη σταθερότητα της κυβέρνησης του Mubarak, παρά τις άφθονες ενδείξεις της για τη βαναυσότητά του τα τελευταία 30 έτη. Στην πραγματικότητα, είναι σαφές πως σε ολόκληρο τον κόσμο, πολλές κυβερνήσεις που διακηρύσσουν ότι σέβονται τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία υποστήριξαν ξεκάθαρα πολιτικούς ηγέτες όπως ο Hosni Mubarak στην Αίγυπτο και ο Ben 'Ali στην Τυνησία, που γνώριζαν ότι ήταν διεφθαρμένοι, καταπιεστικοί και αδιάφοροι για τα δικαιώματα των ίδιων των πολιτών τους. Στην πραγματικότητα, οι πρώτες ειδικές εκδόσεις (εξωτερική ανάθεση βασανιστηρίων) συνέβησαν υπό τη διοίκηση Κλίντον, η οποία έστειλε κρατούμενους στην Αίγυπτο -ένα μέρος όπου είναι ευρέως γνωστό ότι γίνεται συστηματική χρήση βασανιστηρίων. Τα στοιχεία που αποδεικνύουν αυτήν την υποκρισία -ενισχύονται από πολλά διπλωματικά τηλεγραφήματα διαθέσιμα μέσω του Wikileaks- εκθέτει αυτές τις κυβερνήσεις και προκαλεί αμφιβολίες για τις δεσμεύσεις τους απέναντι στα ανθρώπινα δικαιώματα.

Ως επακόλουθο των διπλωματικών τηλεγραφημάτων που διέρρευσαν, οι κυβερνήσεις αγωνίζονται να ανακαλύψουν ποια εγκλήματα μπορεί να έχουν διαπραχθεί από το Wikileaks (και τον Bradley Manning). Κάποιες πτυχές αυτής της αντίδρασης προβληματίζουν. Η κυβέρνηση των ΗΠΑ, που έχει επιδείξει τη μεγαλύτερη σφοδρότητα στην επίθεση κατά του Wikileaks, είχε διαφορετική άποψη, όταν υποστήριζε τις νέες εξελίξεις στη διάδοση πληροφοριών σχετικά με άλλες χώρες. Τον Ιανουάριο του 2010, η υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ εκφώνησε ένα λόγο με στόχο να ενθαρρύνει τις κυβερνήσεις σε ολόκληρο τον κόσμο προκειμένου να διασφαλίσουν ότι οι πολίτες τους θα έχουν πρόσβαση στο Διαδίκτυο, συγκρίνοντας τη λογοκρισία του Διαδικτύου με το Τείχος του Βερολίνου. «Η ενημέρωση δεν ήταν ποτέ τόσο ελεύθερη», δήλωσε η Hillary Clinton. «Ακόμα και σε απολυταρχικές χώρες, τα δίκτυα ενημέρωσης βοηθούν τους ανθρώπους να ανακαλύπτουν νέα δεδομένα και υποχρεώνουν τις κυβερνήσεις να λογοδοτούν περισσότερο».

Στη συνέχεια, διηγήθηκε πώς, στη διάρκεια της επίσκεψής του στην Κίνα τον Νοέμβριο του 2009, ο Barack Obama είχε «υπερασπιστεί το δικαίωμα των πολιτών στην ελεύθερη πρόσβαση στην ενημέρωση και δήλωσε ότι όσο πιο ελεύθερα ρέει η ενημέρωση, τόσο ισχυρότερες γίνονται οι κοινωνίες. Μίλησε για το πώς η πρόσβαση στις πληροφορίες βοηθά τους πολίτες να υποχρεώνουν τις κυβερνήσεις τους να λογοδοτούν, παράγει νέες ιδέες και ενθαρρύνει τη δημιουργικότητα».

Ωστόσο, οι ΗΠΑ δεν είναι η μόνη χώρα που επιθυμεί ένα Διαδίκτυο με καλή διαγωγή ή που επιθυμεί να χρησιμοποιεί την κυβερνοτεχνολογία για να παραβιάζει το δικαίωμα στην ιδιωτικότητα. Το Διαδίκτυο εκθέτει περαιτέρω την επιθυμία των κυβερνήσεων να ελέγχουν την πρόσβαση στην ενημέρωση, καθώς επιζητούν να λογοκρίνουν εκείνους που το χρησιμοποιούν, όταν το περιεχόμενο εκλαμβάνεται από τους ιθύνοντες ως απειλή, ακόμη και καθώς προσθέτουν και στα δικά τους οπλοστάσια τις εισβολές σε υπολογιστές (hacking) και την παρακολούθηση.

Εντούτοις, είναι σαφές ότι οι κυβερνήσεις δεν έχουν απαραίτητα τα ηνία, όσο κι αν θα το ήθελαν. Στην Κίνα, το αποκαλούμενο «Μεγάλο Τείχος Προστασίας» έχει διαδραματίσει σημαντικό και καταστρεπτικό ρόλο στην επιδίωξη να κατασταλεί η ελεύθερη συζήτηση στο Διαδίκτυο. Εκείνοι που έχουν παραβεί τους κανόνες έχουν δεχθεί παρενόχληση ή έχουν φυλακιστεί. Για παράδειγμα, τον Ιούλιο του 2010, ο Hairat Niya, ουιγούρος δημοσιογράφος

και επιμελητής περιεχομένου ιστού, καταδικάστηκε σε φυλάκιση 15 ετών, επειδή «έθεσε σε κίνδυνο την κρατική ασφάλεια». Ως αποδεικτικά στοιχεία, το δικαστήριο παρουσίασε συνεντεύξεις που είχε δώσει σε ξένα μέσα ενημέρωσης, καθώς και την ηλεκτρονική μετάφρασή του μιας ξένης ουιγουρικής οργάνωσης που καλούσε σε διαμαρτυρίες κατά του χειρισμού εκ μέρους της κυβέρνησης ενός περιστατικού στο οποίο σκοτώθηκαν τουλάχιστον δύο Ουιγούροι, όταν κινέζοι Χαν εργάτες επιτέθηκαν σε ουιγούρους εργάτες στο Shaoguan, στην επαρχία Guangdong της νότιας Κίνας. Επανειλημμένα, ωστόσο, παρά την πλέον εξελιγμένη τεχνολογία, οι κινεζικές αρχές έχουν κλονιστεί ή ηττηθεί από χρήστες του Διαδικτύου -«ένα άγριο αδάμαστο άλογο», όπως το χαρακτήρισε ο κουβανός μπλόγκερ Yoani Sanchez.

Πάρτε για παράδειγμα τον Liu Xiaobo, τον ακαδημαϊκό και συνεργάτη στη σύνταξη του εγγράφου διαμαρτυρίας «Χάρτα 08». Εμπνεύστηκε από τη δραστηριότητα των ανατολικοευρωπαίων διανοούμενων που μάχονταν κατά του κομμουνιστικού απολυταρχισμού, στις δεκαετίες του 1970 και του 1980. Και εκείνοι επωφελήθηκαν από τις νέες τεχνολογίες -φωτοαντιγραφικά μηχανήματα και φαξ- για να διαδώσουν τις ιδέες τους, να αμφισβητήσουν και, τελικά, να ανατρέψουν σκαιές κυβερνήσεις.

Ο Liu Xiaobo ήταν ελάχιστα γνωστός στους περισσότερους απλούς Κινέζους, ακόμα και αφότου καταδικάστηκε σε φυλάκιση 11 ετών τα Χριστούγεννα του 2009. Ωστόσο, όταν έλαβε το βραβείο Νόμπελ Ειρήνης τον Οκτώβριο του 2010, συνδεδεμένοι στο διαδίκτυο ακτιβιστές σε ολόκληρο τον κόσμο υπερέβαλαν εαυτούς, επιζητώντας να αναγνωριστεί ο ρόλος του.

Οι κινεζικές αρχές επιθυμούσαν διακαώς να τερματίσουν τη συζήτηση. Απροετοίμαστες για την ευρεία υποστήριξη υπέρ ενός ανθρώπου που εκείνοι είχαν επίσημα χαρακτηρίσει «προδότη», μπλόκαραν τις αναζητήσεις για τη φράση «κενή καρέκλα» -έναν όρο που πολλοί Κινέζοι είχαν αρχίσει να χρησιμοποιούν για να αναφερθούν στον τρόπο με τον οποίο ο Liu Xiaobo τιμήθηκε στην τελετή απονομής βραβείων στο Όσλο.

Μέχρι το Wikileaks, φαινόταν ότι οι κυβερνήσεις πίστευαν ότι διατηρούσαν το πάνω χέρι. Όμως, όταν οι εταιρείες που ήταν απαραίτητες για τη λειτουργία του Wikileaks απέσυραν την υποστήριξή τους -και παραμένει ασαφές αν αυτό ήταν αποτέλεσμα άμεσης πίεσης από την κυβέρνηση- οι εταιρείες και οι κυβερνήσεις που καταδίκάζαν το Wikileaks δέχθηκαν επίθεση από χάκερ σε ολόκληρο τον κόσμο.

Αυτή η ευρεία δράση εκ μέρους των χάκερ και η συνεχιζόμενη διάδοση εγγράφων, παρά τις απειλές και την κατακραυγή από διάφορες κυβερνήσεις, καταδεικνύει τον τρόπο με τον οποίο το Wikileaks έχει αλλάξει τη φύση του παιχνιδιού όσον αφορά το ποιος ελέγχει τις πληροφορίες. Κατέδειξε επίσης μια συμπεριφορά «μην πιάνετε αιχμαλώτους» μεταξύ ορισμένων χάκερ που απειλούσαν την ιδιωτικότητα και την ασφάλεια των πολιτών.

ΒΡΙΣΚΟΝΤΑΣ ΤΙΣ ΣΩΣΤΕΣ ΙΣΟΡΡΟΠΙΕΣ – ΠΡΟΕΙΔΟΠΟΙΗΣΗ

Όπως έχουμε δει στο παρελθόν, η ίδια η επιθυμία δημοσιοποίησης πληροφοριών, αν δεν εξισορροπηθεί με τα ατομικά δικαιώματα, μπορεί να προκαλέσει προβλήματα. Τον Αύγουστο, δύο γυναίκες κατέθεσαν μηνυτήριες αναφορές κατά του Julian Assange, ιδρυτή του Wikileaks, σύμφωνα με τη σουηδική νομοθετική πράξη περί σεξουαλικών αδικημάτων. Χάκερ δημοσίευσαν τα ονόματα και τις ταυτότητες των γυναικών που είχαν διαβληθεί στα μέσα ενημέρωσης ως πιόνια της αμερικανικής και της σουηδικής κυβέρνησης. Αυτό καταδεικνύει ότι στο νέο εικονικό σύμπαν οι γυναίκες συνεχίζουν να αντιμετωπίζονται ως πιόνια -ή ακόμα χειρότερα- ως αποδεκτή παράπλευρη απώλεια. Είναι σαφές ότι οι γυναίκες δικαιούνται την πλήρη διερεύνηση των καταγγελιών τους και, αν υπάρχουν επαρκείς αποδείξεις, να δουν τον φερόμενο αυτουργό να διώκεται. Στον Julian Assange πρέπει να παραχωρηθεί το τεκμήριο της αθωότητας και να δοθούν οι προστασίες της ορθής διαδικασίας και μια δίκαιη δίκη.

Ο νόμος για τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι σαφής σε αυτό το ζήτημα. Οι κυβερνήσεις πρέπει να είναι διαφανείς και να μπορούν να περιστέλλουν την ελευθερία έκφρασης (και το δικαίωμα λήψης και μερισμού πληροφοριών) μόνο για να προωθήσουν το σεβασμό για τα δικαιώματα ή τις υπολήψεις άλλων και για να προστατεύσουν την εθνική ασφάλεια, τη δημόσια τάξη και τη δημόσια υγεία ή τα ήθη. Οι ισχυρισμοί των κυβερνήσεων ότι η εθνική ασφάλεια είναι μια εν λευκώ εντολή για τη φίμωση της ενημέρωσης δεν είναι ποτέ δικαιολογημένη -ιδίως όταν ο περιορισμός φαίνεται να καλύπτει παραβιάσεις ανθρώπινων δικαιωμάτων και ανθρωπιστικού δικαίου. Ωστόσο, η κυβερνητική υποκρισία καθώς και ο εμπαιγμός δεν δικαιολογούν την εισβολή στον υπολογιστή του γραφείου του εισαγγελέα και την παραβίαση της ιδιωτικότητας των εναγοσών.

ΕΝΑ ΨΗΦΙΑΚΟ ΜΕΛΛΟΝ ΓΙΑ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Δεν υπάρχει τίποτα μαγικό ή νομοτελειακό σχετικά με το Διαδίκτυο και άλλες τεχνολογίες επικοινωνιών. Η τεχνολογία ούτε σέβεται, ούτε υπονομεύει τα ανθρώπινα δικαιώματα. Είναι και θα συνεχίσει να είναι ένα εργαλείο που χρησιμοποιείται τόσο από εκείνους που θέλουν να καταπολεμήσουν τις αδικίες σε ολόκληρο τον κόσμο, όσο και από εκείνους που θέλουν να ελέγχουν την πρόσβαση στην ενημέρωση και να καταπνίγουν τις φωνές διαφωνίας. Εύλογα, το ραδιόφωνο FM και τα κινητά τηλέφωνα έχουν κάνει πολύ περισσότερα για να προωθήσουν και να προστατεύσουν τα ανθρώπινα δικαιώματα στην Αφρική από τις περισσότερες άλλες συμβατικές μεθόδους. Η καινοτόμος χρήση του κοινού ως πηγής πληροφοριών (crowdsourcing) από τον ιστότοπο Ushahidi.com στην Κένυα έχει δημιουργήσει ολοκαίνουριες δυνατότητες για την πρόληψη διενέξεων.

Η τεχνολογία θα εξυπηρετήσει τους σκοπούς εκείνων που την ελέγχουν -είτε ο στόχος τους είναι η προώθηση είτε η υπονόμηση δικαιωμάτων. Πρέπει να έχουμε υπ' όψιν ότι, σε έναν κόσμο ασύμμετρης εξουσίας, η δυνατότητα των κυβερνήσεων και άλλων θεσμικών παραγόντων να καταχρώνται και να εκμεταλλεύονται την τεχνολογία θα είναι πάντα ανώτερη από εκείνη των απλών ακτιβιστών, του συνηγόρου ανθρώπινων δικαιωμάτων που υφίσταται παρενοχλήσεις, του ατρόμητου καταμηνυτή ατασθαλιών και του απλού πολίτη του οποίου το αίσθημα δικαιοσύνης απαιτεί να είναι σε θέση να αναζητεί πληροφορίες ή να περιγράφει και να τεκμηριώνει μια αδικία μέσω αυτών των τεχνολογιών.

Στη συζήτηση που αφορά το Wikileaks, η διάδοση εγγράφων με προφανώς ανεπαρκή μέριμνα ως προς την ασφάλεια των εκτιθέμενων και η διαμάχη σχετικά με την υπόθεση σεξουαλικών αδικημάτων κατά του Julian Assange, κατέστησε την ηθική διαύγεια δύσκολη. Δεν είναι μια υπόθεση που επιτρέπει την ηθική διαύγεια που -τουλάχιστον εκ των υστέρων- συνδέουμε με τη δημοσίευση των Εγγράφων του Πενταγώνου. Για εκείνους που θεωρούν το Wikileaks ανήθικο, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι, όταν εκείνοι που πρέπει να πουν την αλήθεια στην εξουσία αποτυγχάνουν, τότε, όσοι ζουν με τις καθημερινές καταχρήσεις εξουσίας μπορεί εύλογα να πανηγυρίζουν για το Wikileaks. Η τελευταία τους ελπίδα για λογοδοσία είναι η αποκάλυψη -όσο και αν είναι πρόχειρη, ενοχλητική και προφανώς αντιπαραγωγική.

Ωστόσο, η εποχή αυτή είναι εκπληκτική για τη Διεθνή Αμνηστία και άλλους

ακτιβιστές ανθρωπίνων δικαιωμάτων, οι οποίοι βλέπουν τις δυνατότητες που προσφέρονται από την τεχνολογία για αποκάλυψη της αλήθειας και διεξαγωγή συζητήσεων, που μπορεί να ξεφύγουν από την κρατική λογοκρισία και να μας συνδέσουν υπερβαίνοντας τα σύνορα. Οραματιζόμαστε την υπόσχεση της ζωής σε έναν κόσμο όπου όλοι οι άνθρωποι έχουν πρόσβαση στην ενημέρωση με ουσιαστικό τρόπο και μπορούν να συμμετέχουν πλήρως σε αποφάσεις που επηρεάζουν τις ζωές τους και όπου καμία αδικία δεν μένει χωρίς εναντίωση.

Το 2011 η Διεθνής Αμνηστία γιορτάζει την 50ή επέτειό της. Περιγραφόμενο από έναν σύγχρονο κριτικό ως «μία από τις μεγαλύτερες τρέλες της εποχής μας», το έναυσμα για το ξεκίνημα του κινήματος δόθηκε από μια απλή έκκληση σε δράση από το βρετανό δικηγόρο Peter Benenson, ο οποίος ζητούσε από την κοινωνία να θυμηθεί «τον ξεχασμένο κρατούμενο». Αυτό που ενέπνευσε το πάθος του ήταν η πληροφορία ότι δύο νεαροί Πορτογάλοι φυλακίστηκαν επειδή ύψωσαν τα ποτήρια τους σε μια πρόταση στην ελευθερία.

Ευτυχώς για χιλιάδες ξεχασμένους κρατούμενους έκτοτε, αυτή η «τρέλα» όχι μόνο επικράτησε, αλλά συνεχίζει να επικρατεί και εμείς και οι σύμμαχοί μας παραμένουμε αποφασισμένοι να προωθήσουμε το δικαίωμα στην ενημέρωση και την ελευθερία έκφρασης. Μαζί έχουμε πραγματοποιήσει επιτυχημένες εκστρατείες για την απελευθέρωση χιλιάδων κρατουμένων συνείδησης -ορισμένοι εκ των οποίων, είναι σήμερα αρχηγοί κρατών, όπως η Ellen Sirleaf Johnson. Μαζί βοηθήσαμε να επιτευχθεί, τον Νοέμβριο του 2010, η απελευθέρωση της Aung San Suu Kyi, καταδεικνύοντας άλλη μια φορά πως η σκληρή αντίσταση μπορεί να επιφέρει θετική αλλαγή. Μαζί έχουμε σώσει αμέτρητες ζωές -πιο πρόσφατα, δύο ακτιβιστές που αντιτάχθηκαν στις δυνάμεις ασφαλείας μιας επιχείρησης εξόρυξης, οι οποίες επρόκειτο να οργανώσουν μια σύγκρουση με σκοπό να απαλλαγούν από τους ακτιβιστές, που ήταν πρόθυμοι να διακινδυνεύσουν τη ζωή τους λέγοντας την αλήθεια στην εξουσία.

Πενήντα χρόνια μετά, ο κόσμος έχει αλλάξει δραματικά, αλλά η επιτακτική ανάγκη να στέκονται ενωμένοι οι άνθρωποι για να καταπολεμήσουν την αδικία και να προστατεύσουν τα δικαιώματα των ανθρώπων, όπου και αν βρίσκονται, δεν έχει αλλάξει.

Αυτή η επέτειος είναι μια στιγμή για να οραματιστούμε πόσα μπορούν να

επιτύχουν οι άνθρωποι που συνεργάζονται. Αν καθένα από τα μέλη της Διεθνούς Αμνηστίας -που αποτελείται από περισσότερα από τρία εκατομμύρια άτομα- προσέγγιζε ένα μόνο άτομο επιπλέον για να συμβάλει στο έργο μας για δικαιοσύνη, ο αντίκτυπός μας θα διπλασιαζόταν. Όπως έχουμε δει στη Μέση Ανατολή και τη Βόρεια Αφρική, οι συλλογικές ενέργειες ενωμένων ατόμων στην επιδίωξή τους για θεμελιώδη δικαιοσύνη μπορεί να έχουν τη δύναμη να προκαλέσουν την πτώση καταπιεστικών κυβερνήσεων.

Η ανάγκη των ανθρώπων που εκτιμούν τα δικαιώματα και τις ελευθερίες να συνεργάζονται αρμονικά εντός και εκτός των συνόρων παραμένει μεγάλη, καθώς οι κυβερνήσεις επιμένουν να διώκουν εκείνους που αντιμάχονται την κατάχρηση εξουσίας. Ενώ γενναίοι και αποφασισμένοι άνθρωποι αξιώνουν τα δικαιώματα και τις ελευθερίες τους, κυβερνήσεις, ένοπλες ομάδες, επιχειρήσεις και διεθνή θεσμικά όργανα επιδιώκουν να διαφύγουν τον έλεγχο και τη λογοδοσία.

Αντλούμε έμπνευση από την απελευθέρωση της Aung San Suu Kyi, το θάρρος του Liu Xiaobo, την αντοχή χιλιάδων κρατουμένων συνείδησης, το θάρρος αμέτρητων υπερασπιστών ανθρώπινων δικαιωμάτων και την προσήλωση, παρ' όλες τις αντιξοότητες, εκατοντάδων χιλιάδων απλών Τυνήσιων, οι οποίοι, όταν ήλθαν αντιμέτωποι με την τραγική ιστορία του Mohamed Bouazizi, αποφάσισαν να διασφαλίσουν την κληρονομιά του δημιουργώντας μια οργάνωση κατά της κατάχρησης εξουσίας που οδήγησε στο θάνατό του. Στη Διεθνή Αμνηστία, δεσμευόμαστε να διπλασιάσουμε τις προσπάθειές μας, να ενισχύσουμε το παγκόσμιο κίνημα για τα ανθρώπινα δικαιώματα και να αγωνιστούμε για να βεβαιωθούμε ότι κανείς άλλος δεν θα αισθανθεί ποτέ τόσο μόνος, σε τέτοια απελπισία, ώστε να μην βλέπει διέξοδο.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΗΠΕΙΡΟΣ

«Έχουμε υποφέρει πάρα πολύ με τόση βία... δεν ζητάμε, απαιτούμε δικαιώματα: Οριοθέτηση των συνόρων μας επείγοντως, έτσι ώστε να μπορούμε να επιστρέψουμε και να ζήσουμε με ειρήνη, ευημερία και αξιοπρέπεια.»

Ανοικτή επιστολή από τους ντόπιους Guaraní-Καϊοβά προς τον βραζιλιάνο πρωθυπουργό Luiz Inácio Lula da Silva, Αύγουστος 2010

Στην Αμερική, πολλά ανθρώπινα δικαιώματα έχουν αναγνωρισθεί στο νόμο, αν όχι πάντα στην πράξη, εδώ και περισσότερα από 50 χρόνια. Καθώς οι παραβιάσεις συνεχίζονται -ειδικά των ευαίσθητων ομάδων- η περιοχή αναμφισβήτητα έχει σημειώσει πρόοδο, αν και αργή και τμηματική. Οι κυβερνήσεις μπορούν να διεκδικήσουν κάποια εύσημα για αυτές τις αλλαγές. Παρ' όλα αυτά, η πραγματική κινητήρια δύναμη πίσω από αυτήν την πρόοδο είναι οι κοινότητες που έχουν πληγεί από τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Είναι αυτές που μίλησαν και αγωνίστηκαν για αλλαγή, συχνά με μεγάλο προσωπικό κίνδυνο. Η δική τους αποφασιστικότητα και επιμονή ενέπνευσε εκατομμύρια ανθρώπους και έγινε απίστευτα δύσκολο για τα κράτη να αγνοήσουν την αυξανόμενη κραυγή για θεμελιώδη και οριστική αλλαγή.

Παρ' όλα αυτά, η χρονιά ξεκίνησε με μια ηχηρή υπενθύμιση του πόσο εύθραυστα μπορεί να είναι αυτά τα δικαιώματα, που με τόσο κόπο έχουν αποκτηθεί. Τον Ιανουάριο, ένας καταστροφικός σεισμός που χτύπησε την Αϊτή είχε ως αποτέλεσμα το θάνατο περισσότερων από 230.000 ανθρώπων και εκατομμύρια άστεγους. Μέχρι το τέλος της χρονιάς, πάνω από 1.050.000

άνθρωποι, εκτοπισμένοι από την καταστροφή, ζούσαν ακόμα σε σκηνές σε πρόχειρους καταυλισμούς, στερούμενοι τα δικαιώματά τους σε αξιοπρεπή στέγη και ευάλωτοι σε επιθέσεις. Η δραματική αύξηση των βιασμών ήταν ένα σαφές κατηγορητήριο, απόδειξη της αποτυχίας των αρχών να εξασφαλίσουν την ασφάλεια των γυναικών και κοριτσιών που ζούσαν στους καταυλισμούς.

Η Αιτή ήταν ένα ισχυρό σύμβολο για το τι μπορεί να σημαίνει για τους απλούς πολίτες η έλλειψη πολιτικής βούλησης να δοθεί προτεραιότητα στην προστασία των δικαιωμάτων. Παρ' όλα αυτά, έδωσε επίσης ισχυρά στοιχεία για τον τρόπο με τον οποίο οργανώσεις με λαϊκή βάση στο προσκήνιο της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ξεπέρασαν φαινομενικά ανυπέρβλητες δυσκολίες για να κρατήσουν την ελπίδα και την αξιοπρέπεια ζωντανές. Η Επιτροπή «Γυναίκες Θύματα για τα Θύματα» είναι μια τέτοια οργάνωση, που προσφέρει υποστήριξη στον ολοένα αυξανόμενο αριθμό θυμάτων σεξουαλικής βίας στους καταυλισμούς της Αιτής. Τα περισσότερα μέλη της Επιτροπής έχουν πέσει θύματα βιασμού και πολλά έχουν χάσει τα πάντα στο σεισμό. Ωστόσο, παρά τις δικές τους προσωπικές τραγωδίες, συνέχισαν, προκειμένου να παράσχουν στους επιζώντες το είδος της ιατρικής, ψυχολογικής και οικονομικής υποστήριξης που θα έπρεπε να παράσχει το κράτος της Αιτής, αλλά δεν το πράττει.

Ακόμα και σε περιόδους σχετικής ειρήνης και σταθερότητας, οι κυβερνήσεις συχνά αποτυγχάνουν να διασφαλίσουν ότι τα δικαιώματα εφαρμόζονται στην πράξη, ειδικά για αυτούς που διατρέχουν το μεγαλύτερο κίνδυνο παραβιάσεων, όπως άνθρωποι που ζουν στη φτώχεια, αυτόχθονες πληθυσμοί και γυναίκες και κορίτσια. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα σε περιπτώσεις όπου μεγάλα οικονομικά συμφέροντα αντιλαμβάνονται την υπεράσπιση των δικαιωμάτων των φτωχών και περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, ως αντίθετη προς τους δικούς τους οικονομικούς στόχους.

ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΤΕΣ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Η υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων συνέχισε να είναι επικίνδυνη σε πολλές χώρες της περιοχής. Ακτιβιστές σκοτώνονταν, απειλούνταν, παρενοχλούνταν ή υποβάλλονταν σε αυθαίρετες νομικές διαδικασίες σε ορισμένες χώρες περιλαμβανομένων της Βραζιλίας, της Κολομβίας, της Κούβας, του Εκουαδόρ, της Γουατεμάλας, της Ονδούρας, του Μεξικού και της

Βενεζουέλας, μεταξύ των οποίων η Βραζιλία, η Κολομβία, η Κούβα, το Εκουαδόρ, η Γουατεμάλα, η Ονδούρα, το Μεξικό και η Βενεζουέλα. Συχνά στοχοποιούνταν, καθώς η δουλειά τους απειλούσε τα οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα αυτών που βρίσκονταν στην εξουσία.

Σε μερικές χώρες όπως η Κολομβία και η Βραζιλία, τέθηκαν σε εφαρμογή προστατευτικά μέτρα για την αντιμετώπιση των κινδύνων που αντιμετωπίζουν οι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Παρ' όλα αυτά, σε άλλες χώρες η χρονιά τελείωσε χωρίς τη δημιουργία ενιαίων μέτρων που θα αντιμετώπιζαν αποτελεσματικά το πρόβλημα. Για παράδειγμα, στο Μεξικό, όπου υπήρχε αυξανόμενη ανησυχία για την ασφάλεια των ακτιβιστών, οι αρχές έκαναν μικρή πρόοδο στην εφαρμογή ενός προγράμματος προστασίας, παρ' όλη τη δέσμευση ότι θα το είχαν πράξει από το 2008.

ΑΥΤΟΧΘΟΝΕΣ ΛΑΟΙ

Οι αυτόχθονες λαοί στην Αμερική εκφράζονται ολοένα και περισσότερο και είναι πιο οργανωμένοι όσον αφορά προάσπιση των δικαιωμάτων τους τα τελευταία χρόνια. Παρ' όλα αυτά, η ευρέως διαδεδομένη κληρονομιά των καταπατήσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους και η αποτυχία λογοδοσίας, συνέβαλε στη διαιώνιση των διακρίσεων και της φτώχειας των αυτοχθόνων λαών σε ολόκληρη την περιοχή.

Η εξάπλωση των γεωργικών βιομηχανιών και των βιομηχανιών εξόρυξης, καθώς και η εισαγωγή τεράστιων αναπτυξιακών έργων, όπως φράγματα και δρόμοι, σε εδάφη που παραδοσιακά ανήκουν στους αυτόχθονες, ήταν δείγμα μιας αξιοσημείωτης και αυξανόμενης απειλής για τους αυτόχθονες λαούς. Στην Αργεντινή, τη Βραζιλία, τη Χιλή, την Κολομβία, τη Γουατεμάλα, τον Παναμά, την Παραγουάη και το Περού, οι αυτόχθονες λαοί, θεωρούμενοι ως εμπόδιο στο δρόμο των εμπορικών συμφερόντων απειλούνταν, παρενοχλούνταν, υφίσταντο εξαναγκαστικές εξώσεις, εκτοπίζονταν και σκοτώνονταν, όσο εντατικοποιούνταν οι προσπάθειες για την αξιοποίηση των πόρων στις περιοχές όπου ζούσαν.

Παρ' όλο που κράτη της Αμερικής ψήφισαν υπέρ της Διακήρυξης των Ηνωμένων Εθνών του 2007 για τα δικαιώματα των αυτοχθόνων λαών, στο τέλος του 2010 κανένα δεν είχε θεσπίσει νομοθεσία που διασφαλίζει ότι τα αναπτυξιακά έργα που επηρεάζουν αυτόχθονες λαούς θα μπορούσε να

γίνουν μόνο με την ελεύθερη, πρότερη και κατόπιν ενημέρωσης συναίνεση των κοινοτήτων.

Το Περού παραλίγο να εγκρίνει μια νομοθεσία ορόσημο τον Μάιο, όταν ο νόμος σχετικά με το δικαίωμα των αυτοχθόνων λαών σε προηγούμενη Διαβούλευση, η οποία καταρτίστηκε με τη συμμετοχή των αυτοχθόνων λαών, ψηφίστηκε από το Κογκρέσο. Ωστόσο, ο Πρόεδρος García αρνήθηκε να το δημοσιεύσει. Η Παραγουάη συνέχισε να αποτυγχάνει να τηρήσει τις δύο αποφάσεις που εξέδωσε το Διαμερικανικό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων το 2005 και 2006, σύμφωνα με τις οποίες το κράτος ήταν υποχρεωμένο να επιστρέψει παραδοσιακά εδάφη στους ιθαγενείς Yakye Axa και Sawhoyamata. Τον Αύγουστο, το Δικαστήριο αποφάνθηκε επί μιας τρίτης υπόθεσης που αφορούσε τα δικαιώματα των αυτοχθόνων πληθυσμών και καταδίκασε την Παραγουάη για την παραβίαση των δικαιωμάτων των Χάκμοκ Κάσεκ. Στη Βραζιλία, όπου το δικαίωμα των αυτοχθόνων λαών σε «παραδοσιακά κατοχυρωμένα εδάφη» προστατευόταν από το Σύνταγμα, από το 1988, οι Guarani-Kaiowá από το Mato Grosso do Sul αντιμετώπισαν πολλά εμπόδια και παρατεταμένες καθυστερήσεις ώσπου να διευθετηθούν οι εδαφικές τους διεκδικήσεις. Ενώ οι διεκδικήσεις τους στα δικαστήρια έφθασαν σε αδιέξοδο, οι Guarani-Kaiowá παρενοχλήθηκαν και δέχθηκαν επίθεση από ενόπλιους ντόπιους αγρότες, που ήθελαν να τους απομακρύνουν από τη γη τους.

ΣΥΡΡΑΞΗ

Στην Κολομβία, η 45χρονη εσωτερική ένοπλη σύρραξη συνέχισε να έχει αρνητικό αντίκτυπο στον άμαχο πληθυσμό, ο οποίος έφερε το κύριο βάρος των εχθροπραξιών. Χιλιάδες άνθρωποι έπεσαν θύματα εξαναγκαστικού εκτοπισμού, παράνομης εκτέλεσης, απαγωγών ή εξαναγκαστικών εξαφανίσεων από ομάδες ανταρτών, δυνάμεις ασφαλείας και παραστρατιωτικούς. Οι πιο περιθωριοποιημένες ομάδες -αυτόχθονες, απόγονοι Αφρικανών και κοινότητες γεωργών, όπως επίσης και φτωχοί των αστικών κέντρων- έγιναν στόχοι των εμπολέμων μερών. Υποσχέσεις από τον νεοεκλεγέντα πρόεδρο, Juan Manuel Santos, ότι θα δώσει προτεραιότητα στα ανθρώπινα δικαιώματα και στη μάχη εναντίον της ατιμωρησίας αύξησαν τις ελπίδες ότι η διακυβέρνησή του θα επιδείξει πολιτική βούληση να αντιμετωπίσει την κρίση, που επί μεγάλο χρονικό διάστημα, μαστίζει τα ανθρώπινα δικαιώματα στη χώρα. Παρ' όλα αυτά, οι

συνεχιζόμενες επιθέσεις εναντίον υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ακτιβιστών και ηγετών της κοινότητας, ειδικότερα αυτών που ασχολούνται με θέματα δικαιωμάτων των εδαφών, δείχνουν την κλίμακα των δυσκολιών που ορθώνεται μπροστά τους.

Κάποιες χώρες, ειδικά στην περιοχή των Άνδεων, «βίωσαν» μαζικές διαδηλώσεις εναντίον κυβερνητικών πολιτικών και νομοθεσίας με θέματα όπως η πρόσβαση σε φυσικούς πόρους, στη γη/, στην εκπαίδευση και στις δημόσιες υπηρεσίες. Τον Σεπτέμβριο, το Εκουαδόρ έμοιαζε να βρίσκεται στα πρόθυρα εμφύλιας σύρραξης, όταν χιλιάδες αστυνομικοί βγήκαν στους δρόμους να διαδηλώσουν εναντίον προτάσεων της κυβέρνησης να αλλάξουν τον μισθό και τα επιδόματά τους. Ο Πρόεδρος Correa, ο οποίος παγιδεύτηκε στις διαδηλώσεις, νοσηλεύτηκε για λίγο από τις επιπτώσεις των δακρυγόνων.

ΔΗΜΟΣΙΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

Η φτώχεια, η εγκληματική βία και ο πολλαπλασιασμός των μικρών όπλων δημιούργησαν και διαιώνισαν τις συνθήκες στις οποίες η καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων άνησε. Η φτώχεια, η εγκληματική βία και η εξάπλωση των μικρών όπλων δημιούργησαν και διαιώνισαν τις συνθήκες οι οποίες δημιούργησαν πρόσφορο έδαφος για την καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι κάτοικοι φτωχών αστικών γειτονιών -ειδικά σε περιοχές του Μεξικού, της Κεντρικής Αμερικής, της Βραζιλίας και της Καραϊβικής- συνέχισαν να είναι παγιδευμένοι ανάμεσα στη βία των οργανωμένων εγκληματικών συμμοριών και των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τις δυνάμεις ασφαλείας.

Σε πολλές περιπτώσεις, η ενδημική διαφθορά στους κρατικούς θεσμούς υπονόμωσε την ικανότητά τους να ανταποκριθούν επαρκώς στο οργανωμένο έγκλημα. Ωστόσο, οι κυβερνήσεις έδειξαν μικρό ενδιαφέρον για την αντιμετώπιση αυτού του χρόνιου και συστημικού προβλήματος. Αντίθετα, ολοένα και περισσότερο κατέφευγαν στην ανάπτυξη των στρατιωτικών για την αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος και άλλων παραγόντων που θεωρούνται απειλές για την ασφάλεια.

Στο Μεξικό, για παράδειγμα, η ανάπτυξη των στρατιωτικών για να καταπολεμήσουν το οργανωμένο έγκλημα κατέληξαν σε πολυάριθμες αναφορές για σοβαρές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων

παράνομων εκτελέσεων, εξαναγκαστικών εξαφανίσεων, βασανισμών και αυθαίρετων προφυλακίσεων. Στη Τζαμάικα, ορισμένες περιοχές της χώρας κηρύχθηκαν σε κατάσταση εκτάκτου ανάγκης τον Μάιο, σαν επακόλουθο ενός ξέσπασματος βίας των συμμοριών. Κατά τη διάρκεια της κατάστασης έκτακτης ανάγκης, τουλάχιστον 4000 άνθρωποι τέθηκαν υπό κράτηση και 76 σκοτώθηκαν, συμπεριλαμβανομένων τριών μελών των δυνάμεων ασφαλείας. Σύμφωνα με ισχυρισμούς, περισσότερο από το ήμισυ των δολοφονιών κατά τους ισχυρισμούς ήταν εξωδικαστικές εκτελέσεις.

ΑΝΤΙΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Η υπόσχεση του Αμερικανού Προέδρου Obama ότι το κέντρο κράτησης στο Γουαντάναμο θα έκλεινε μέχρι τον Ιανουάριο του 2010 δεν εκπληρώθηκε. Μέχρι το τέλος της χρονιάς 174 άνθρωποι παρέμειναν στη φυλακή. Ο μόνος κρατούμενος του Γουαντάναμο μέχρι στιγμής που μεταφέρθηκε στην ηπειρωτική χώρα των ΗΠΑ για την άσκηση δίωξης σε ένα ομοσπονδιακό δικαστήριο δικάστηκε και καταδικάστηκε. Δύο κρατούμενοι του Γουαντάναμο έχουν καταδικαστεί από στρατιωτική επιτροπή κατά τη διάρκεια του έτους αφού ομολόγησαν την ενοχή τους. Αναθεωρημένοι κανόνες, που εκδόθηκαν τον Απρίλιο, που διέπουν τις στρατιωτικές διαδικασίες της επιτροπής για τους υπόπτους για το λεγόμενο «πόλεμο κατά της τρομοκρατίας», έδειξαν ότι υπήρξε μικρή ελπίδα ότι η κυβέρνηση των ΗΠΑ θα προβεί σε σημαντικές μεταρρυθμίσεις και σε προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αναθεωρημένοι κανόνες, που εκδόθηκαν τον Απρίλιο, που διέπουν τη διεξαγωγή των στρατιωτικών διαδικασιών για το λεγόμενο «πόλεμο κατά της τρομοκρατίας», έδειξαν δεν υπήρχε και μεγάλη ελπίδα ότι η κυβέρνηση των ΗΠΑ θα προέβαινε σε ουσιαστικές μεταρρυθμίσεις και σε προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΚΑΙ ΑΤΙΜΩΡΗΣΙΑ

Σε πολλές λατινοαμερικάνικες χώρες, κυρίως του Νότου, υπήρξαν συνεχή και σημαντικά βήματα όσον αφορά τις προσπάθειες, προκειμένου να προσαχθούν στη δικαιοσύνη ορισμένοι από τους υπεύθυνους για σοβαρές και εκτεταμένες παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, από στρατιωτικά

καθεστώτα του παρελθόντος.

Στην Αργεντινή, ο Reynaldo Bignone, πρώην στρατηγός και πρόεδρος, κρίθηκε ένοχος τον Απρίλιο για βασανισμό, φόνο και απαγωγές που διαπράχθηκαν όταν ήταν διοικητής του φημισμένου κέντρου κράτησης Campo de Mayo από το 1976 έως το 1978. Τον Ιούλιο, ο Διοικητής Luciano Benjamin Mendez και Roberto Alborno, πρώην επικεφαλής της υπηρεσίας πληροφοριών, καταδικάστηκε σε ισόβια κάθειρξη για παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που διαπράχθηκαν σε μυστικό κέντρο κράτησης στην επαρχία Tucumán κατά τη διάρκεια του στρατιωτικού καθεστώτος (1976 -1983).

Τον Ιούλιο, ο Manuel Contreras, πρώην επικεφαλής της διαβόητης Εθνικής Υπηρεσίας Πληροφοριών της Χιλής, (Dirección de Inteligencia Nacional, DIN), καταδικάστηκε σε 17 χρόνια φυλάκιση για τη συμμετοχή του στη δολοφονία του Διοικητή Carlos Prats στην Αργεντινή, το 1974, ενός μέλους του υπουργικού συμβουλίου στην κυβέρνηση του Προέδρου Salvador Allende (1970 - 1973) και της συζύγου του.

Σε μια απόφαση ορόσημο, τον Οκτώβριο, το Ανώτατο Δικαστήριο της Ουρουγουάης κήρυξε το νόμο αμνηστίας του 1986 αντισυνταγματικό. Παρ' όλα αυτά, η απόφαση αναφερόταν στη συγκεκριμένη περίπτωση του πρώην Προέδρου Juan María Bordaberry (1971-1976), και επομένως δεν θα οδηγήσει στο άνοιγμα ήδη αρχειοθετημένων υποθέσεων εκ νέου.

Επίσης, τον Οκτώβριο, μέλη της ομάδας θανάτου “Colina group” στο Περού και πρώην υψηλόβαθμοι αξιωματούχοι της κυβέρνησης του Alberto Fujimori (1990-2000) καταδικάστηκαν για τη δολοφονία 15 ατόμων και για την εξαναγκαστική εξαφάνιση άλλων 10 το 1991 και 1992.

Στην Κολομβία, ο συνταξιούχος Colonel Luis Alfonso Plazas Vega καταδικάστηκε σε 30 χρόνια φυλάκισης τον Ιούνιο για την εξαναγκαστική εξαφάνιση 11 ανθρώπων το 1985 όταν ο στρατός εισέβαλε στο δικαστικό μέγαρο, όπου άνθρωποι κρατούνταν όμηροι από την αντάρτικη ομάδα M-19.

Παρ' όλα αυτά, σε πολλές περιπτώσεις η πρόοδος εμποδίστηκε σοβαρά από το γεγονός ότι τα στρατιωτικά όργανα δεν συνεργάζονταν -και μερικές φορές επέδειξαν ολοκληρωτική αντίσταση- με τις ερευνητικές αρχές για τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Στη Βολιβία, για παράδειγμα, αξιωματούχοι που διερευνούσαν εξαναγκαστικές εξαφανίσεις, από το 1980 έως το 1981, συνέχισαν να συναντούν εμπόδια πρόσβασης στα στρατιωτικά αρχεία, παρά τις δύο αποφάσεις του Ανωτάτου Δικαστηρίου για τον αποχαρακτηρισμό των αρχείων.

Στο Μεξικό και την Κολομβία, τα στρατιωτικά συστήματα δικαιοσύνης συνέχισαν να αξιώνουν δικαιοδοσία στις περιπτώσεις παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων που διαπράχθηκαν από μέλη των ενόπλων δυνάμεων. Η νέα νομοθεσία στην Κολομβία και οι προτεινόμενες νομικές μεταρρυθμίσεις στο Μεξικό δεν εγγυώνται ότι όλες οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων θα εξαιρούνται από τη στρατιωτική δικαιοδοσία, παρά τις σαφείς αποδείξεις της έλλειψης ανεξαρτησίας και αμεροληψίας των στρατιωτικών δικαστηρίων και των εισαγγελέων.

Οι προσπάθειες για τη θέσπιση νομοθεσίας για την καταπολέμηση της ατιμωρησίας καθυστέρησε σε μερικές χώρες, όταν σε άλλες η πρόοδος που έγινε τα προηγούμενα χρόνια ανακόπηκε. Για παράδειγμα, τον Απρίλιο στο Ανώτατο Δικαστήριο της Χιλής επικύρωσε μια απόφαση, σύμφωνα με την οποία θα έπρεπε να χορηγηθεί αμνηστία, στην υπόθεση του Carmelo Soria Espinoza, ενός ισπανού διπλωμάτη που δολοφονήθηκε το 1976 από τις δυνάμεις ασφαλείας. Επίσης, σύμφωνα με το Ανώτατο Ομοσπονδιακό Δικαστήριο της Βραζιλίας, τα εγκλήματα που διαπράχθηκαν από μέλη του στρατού -εξωδικαστικές δολοφονίες, βασανισμοί και βιασμοί- ήταν πολιτικές ή συναφείς με πολιτικές πράξεις και έτσι καλύπτονταν από ένα νόμο αμνηστίας που ψηφίστηκε από το στρατιωτικό καθεστώς το 1979. Παρ' όλα αυτά, τον Νοέμβριο, το Παναμερικανικό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αποφάσισε ότι ο νόμος περί αμνηστίας του 1979 ήταν άκυρος και υπενθύμισε στις αρχές της Βραζιλίας την υποχρέωσή τους, να φέρουν τους δράστες ενώπιον της δικαιοσύνης. Παράλληλα, στο Περού, το Κογκρέσο ψήφισε για ανάκληση του νομοθετικού διατάγματος 1097, σύμφωνα με το οποίο, πράγματι, χορηγούνταν αμνηστία σε καταπατητές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αλλά δύο διατάγματα, που επέτρεπαν σε μέλη των ενόπλων δυνάμεων, τα οποία κατηγορούνται για παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, να καταδικάζονται από στρατοδικεία, παρέμειναν ως έχουν.

Τον Ιανουάριο, στο Ελ Σαλβαδόρ, ο Πρόεδρος Funes υπέγραψε, προσδίδοντάς του νομική ισχύ, ένα Εκτελεστικό Διάταγμα, για τη δημιουργία μιας νέας Εθνικής Επιτροπής Αναζήτησης Εξαφανισμένων Παιδιών, για την αναζήτηση παιδιών που εξαφανίστηκαν, κατά τη διάρκεια των ενόπλων συγκρούσεων (1980-1992). Μέχρι το τέλος του χρόνου, ωστόσο, η νέα Επιτροπή δεν ήταν ακόμα λειτουργική και τα στοιχεία για το που βρίσκονται εκατοντάδες εξαφανισμένα παιδιά, παρέμεναν άγνωστα.

Παράλληλα, στις ΗΠΑ, εκείνοι που ήταν υπεύθυνοι κατά το διεθνές δίκαιο για εγκλήματα, που διαπράχθηκαν ως μέρος του «πολέμου κατά της τρομοκρατίας», όπως βασανισμοί και εξαφανίσεις, δεν κλήθηκαν να λογοδοτήσουν. Τον Νοέμβριο, ο πρώην πρόεδρος George W. Bush παραδέχτηκε ότι είχε επιτρέψει τη χρήση «εικονικού πνιγμού» (μιας μορφής βασανιστηρίων, με διαδικασία, κατά την οποία ξεκινά ο πνιγμός ενός κρατουμένου) κατά τη διάρκεια της κράτησής του. Παρ' όλα αυτά, η λογοδοσία και η αποκατάσταση για τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, που αποτελούσαν του προγράμματος των ΗΠΑ για τις μυστικές κρατήσεις και μεταγωγές, παρέμενε ανύπαρκτη. Τον Νοέμβριο, το Υπουργείο Δικαιοσύνης των ΗΠΑ ανακοίνωσε, χωρίς περαιτέρω διευκρινίσεις, ότι δεν θα ασκούσαν ποινικές διώξεις σε κανέναν, για την καταστροφή 92 ταινιών το 2005, στις οποίες απεικονίζονταν -και θα χρησίμευαν ως αποδεικτικά στοιχεία- «εικονικοί πνιγμοί» και άλλες τεχνικές βασανιστηρίων, εναντίον δύο κρατουμένων το 2002.

ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

Τον Δεκέμβριο, 14 άνθρωποι -12 πρώην στρατιωτικοί αξιωματούχοι, συμπεριλαμβανομένου του Διοικητή Manuel Contreras, ένας χιλιανός πολίτης και ένας αργεντινός πρώην στρατιωτικός, καταδικάστηκαν ενώ απουσίαζαν, με ποινές από 15 χρόνια έως ισόβια κάθειρξη, από ένα δικαστήριο στη Γαλλία. Οι 14 καταδικάστηκαν για τη σχέση τους με την εξαφάνιση τεσσάρων γαλλο-χιλιανών υπηκόων κατά τη διάρκεια των πρώτων χρόνων της στρατιωτικής χιλιανής κυβέρνησης του Augusto Pinochet (1973 -1990).

Οι δικαστές στην Αμερική έκαναν χρήση του διεθνούς δικαίου για τα ανθρώπινα δικαιώματα για να ξαναοίξουν υποθέσεις παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, οι οποίες είχαν κλείσει λόγω παραγραφής. Στην Κολομβία, για παράδειγμα, το Ανώτατο Δικαστήριο αποφάσισε τον Μάιο ότι ο πρώην Βουλευτής César Pérez García έπρεπε να διωχθεί, αναφορικά με τη σφαγή στη Σεγκόβια το 1988 από παραστρατιωτικούς, στην οποία δολοφονήθηκαν πάνω από 40 αγρότες. Το Δικαστήριο συμφώνησε ότι η σφαγή ισοδυναμούσε με εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας και έτσι δεν υπόκειτο σε παραγραφή.

Κατά τη διάρκεια του 2010, η Αγ. Λουκία έγινε η 113η χώρα που

επικύρωσε το Καταστατικό της Ρώμης του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου. Η Παραγουάη και η Βραζιλία επικύρωσαν τη Διεθνή Σύμβαση για τις εξαφανίσεις, αλλά καμία δεν αναγνώρισε την αρμοδιότητα της Επιτροπής για τις εξαναγκαστικές εξαφανίσεις να λαμβάνει και να εξετάζει τις κοινοποιήσεις από ή εξ ονόματος των θυμάτων.

ΘΑΝΑΤΙΚΗ ΠΟΙΝΗ

Σαράντα έξι φυλακισμένοι -45 άνδρες και μία γυναίκα- καταδικάστηκαν σε θάνατο στις ΗΠΑ φέτος. Έτσι έφτασε στους 1.234 ο συνολικός αριθμός των εκτελέσεων που πραγματοποιήθηκαν από τότε που το Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ ήρε ένα μορατόριουμ για τη θανατική ποινή το 1976.

Στη Γουατεμάλα, το Κογκρέσο θέσπισε νομοθεσία τον Οκτώβριο, που μπορούσε να οδηγήσει στην επανέναρξη της χρήσης της θανατικής ποινής. Παρ' όλα αυτά, ο Πρόεδρος άσκησε βέτο στο νομοσχέδιο και τον Δεκέμβριο η Γουατεμάλα ψήφισε υπέρ της απόφασης της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών για ένα μορατόριουμ στη χρήση της θανατικής ποινής.

Τον Δεκέμβριο, η Κούβα μετέτρεψε τις ποινές των τριών τελευταίων κρατουμένων που αντιμετώπιζαν τη θανατική ποινή.

Αν και εκδόθηκαν αποφάσεις θανατικών ποινών στις Μπαχάμες, στη Γουιάνα, στη Τζαμάικα και στο Τρινιδάδ και Τομπάγκο καμία εκτέλεση δεν πραγματοποιήθηκε.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ

Η Αμερική παραμένει μια επικίνδυνη περιοχή για αυτούς που δουλεύουν στα ΜΜΕ. Μόνο η Ασία κατέγραψε περισσότερες δολοφονίες δημοσιογράφων το 2010. Σχεδόν 400 εργαζόμενοι των μέσων ενημέρωσης απειλήθηκαν ή δέχτηκαν επίθεση και τουλάχιστον 13 δολοφονήθηκαν από αγνώστου ταυτότητας επιτιθέμενους. Περισσότερο από το ήμισυ αυτών των θανάτων έλαβαν χώρα στο Μεξικό, και στη συνέχεια στην Ονδούρα, την Κολομβία και τη Βραζιλία Σε πολλές περιπτώσεις, θεωρήθηκε ότι αυτοί που σκοτώθηκαν, βρέθηκαν στο στόχαστρο, λόγω των προσπαθειών τους να ξεσκεπάσουν τη διαφθορά ή να φέρουν στο φως τις διασυνδέσεις, μεταξύ των ανώτερων αξιωματούχων και των εγκληματικών κυκλωμάτων.

Ένας σημαντικός αριθμός τηλεοπτικών σταθμών, ειδικά στη Βενεζουέλα και στη Δομινικανή Δημοκρατία, υποχρεώθηκαν να κλείσουν προσωρινά, οι ραδιοφωνικοί σταθμοί επίσης επλήγησαν. Στη Δομινικανή Δημοκρατία αποκόπηκε/διακόπηκε το σήμα μετάδοσης τουλάχιστον 7 τηλεοπτικών και ραδιοφωνικών σταθμών ή αναγκάστηκαν να κλείσουν προσωρινά κατά την πορεία προς τις εκλογές του Μαΐου. Κάποια κανάλια δεν μπόρεσαν επίσης να συνεχίσουν τις εκπομπές μέχρι το τέλος του έτους. Κάποια κανάλια δεν μπορούσαν να συνεχίσουν να εκπέμπουν, ακόμη μέχρι το τέλος του έτους.

Στην Κούβα, οι δημοσιογράφοι συνέχισαν να κρατούνται αυθαίρετα και όλα τα μέσα παρέμειναν κάτω από/υπό κρατικό έλεγχο.

ΑΝΙΣΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Πρόοδος όσον αφορά τη μείωση της φτώχειας καταγράφηκε στην Αργεντινή, τη Βραζιλία, το Μεξικό και τη Βενεζουέλα. Παρ' όλα αυτά, αν και υπήρχαν ενδείξεις ότι η φτώχεια σιγά σιγά μειωνόταν στη Λατινική Αμερική και στην Καραϊβική, σχεδόν το ένα πέμπτο του πληθυσμού της περιοχής συνέχιζε να ζει σε τρομερή φτώχεια, συμπεριλαμβανομένης της συντριπτικής πλειονότητας των αυτοχθόνων πληθυσμών. Παρά τη μείωση των ανισοτήτων σε πολλές χώρες, κυρίως στη Βενεζουέλα, πολλές από τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες απέτυχαν να δείξουν απτές βελτιώσεις και στα τέλη του 2010, η Λατινική Αμερική παρέμενε η πιο άνιση περιοχή του πλανήτη.

Οι αυτόχθονες πληθυσμοί και οι Αφρο-απόγονοι των κοινοτήτων εκπροσωπούσαν δυσανάλογα αυτούς ζουν σε συνθήκες φτώχειας, περισσότερο από κάθε άλλη ομάδα. Η επαναλαμβανόμενη, αλλά λανθασμένη αξίωση ότι ο σεβασμός των δικαιωμάτων των αυτοχθόνων πληθυσμών είναι ασύμβατη με την οικονομική ανάπτυξη δημιούργησε τις προϋποθέσεις, για την εφαρμογή μιας επιδεινούμενης κατάστασης παραβίασης δικαιωμάτων. Στη Γουατεμάλα, παρά το αίτημα να σταματήσουν οι λειτουργίες στο ορυχείο χρυσού Marlin 1, στο παράρτημα San Marcos, το ορυχείο ήταν ακόμα σε λειτουργία στο τέλος του έτους. Στον Καναδά, το Χρηματιστήριο του Τορόντο έλαβε την απόφαση τον Ιανουάριο να διαγράψει την Copper Mesa Mining Corporation από το δελτίο Χρηματιστηρίου. Η εταιρία ήταν το αντικείμενο δίκης από τους αυτόχθονες λαούς του Εκουαδόρ οι οποίοι κατηγορήσαν την εταιρία για παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Τον Μάιο ένα δικαστήριο

του Οντάριο ακύρωσε τη δίκη. Στο τέλος του έτους η έφεση είχε γίνει στο Εφετείο του Οντάριο.

Δεκαοκτώ υπηρεσίες των Ηνωμένων Εθνών που δούλευαν στη Λατινική Αμερική εξέδωσαν έκθεση τον Ιούλιο για την πρόοδο που σημειώθηκε από τα κράτη για την επίτευξη των Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας. Η έκθεση έδειξε ότι οι Αναπτυξιακοί Στόχοι της Χιλιετίας για τη μείωση της μητρικής θνησιμότητας ήταν το πλέον μακρινό κομμάτι της. Δεκάδες χιλιάδες γυναίκες συνέχισαν να πεθαίνουν από επιπλοκές που σχετίζονται με αντισυλληπτικές μεθόδους, και συνεχίζουν να υπάρχουν ευρείες ανισότητες όσον αφορά την πρόσβαση σε ποιοτική υγειονομική φροντίδα. Η έκθεση απέδωσε αυτή τη διάκριση των γυναικών στην χαμηλή κοινωνική τους θέση.

ΒΙΑ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΟΡΙΤΣΙΩΝ ΚΑΙ Η ΑΡΝΗΣΗ ΤΩΝ ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΙΚΩΝ ΤΟΥΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Η βία κατά των γυναικών και των κοριτσιών, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής βίας, παρέμεινε διαδεδομένη και οι περισσότερες επιζώσες αρνούσαν να έχουν πρόσβαση στη δικαιοσύνη και στην αποκατάσταση. Παρόλο που πολιτείες της περιοχής εισήγαγαν νομοθεσίες για να καταπολεμήσουν τη βία που συνδέεται με το φύλο, στην πραγματικότητα, οι νόμοι σπανίως εφαρμόζονταν, όπως και οι έρευνες και οι διώξεις. Ένα νέος νόμος στις ΗΠΑ, προσέφερε ελπίδα στις ιθαγενείς γυναίκες, που επέζησαν από βιασμό ιδρύοντας περισσότερο εύρωστα συστήματα για να υπάρξει πρόσβαση στη δικαιοσύνη. Παρ' όλα αυτά, σε χώρες όπως η Βολιβία, η Γουατεμάλα, η Αϊτή και η Νικαράγουα, τα αποτυχημένα συστήματα δικαιοσύνης βοήθησαν στην διαιώνιση της ατιμωρησίας, που σχετίζεται με τη βία λόγω φύλου, και έτσι συνέβαλαν στη δημιουργία ενός κλίματος, όπου η βία πολλαπλασιάστηκε.

Χιλιάδες γυναίκες στην περιοχή έπεσαν θύματα βιασμού, εξαφανίστηκαν δια της βίας ή σκοτώθηκαν κατά τη διάρκεια του έτους. Οι γυναίκες σε ορισμένα μέρη της Γουατεμάλας και του Μεξικού και οι αυτόχθονες γυναίκες του Καναδά βρίσκονταν σε ιδιαίτερο κίνδυνο. Η έλλειψη διαθέσιμων πόρων για τη διερεύνηση και τη δίωξη των εγκλημάτων αυτών εγείρει ερωτήματα σχετικά με την επίσημη βούληση για την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών.

Πολλά από τα θύματα που υπέστησαν βία λόγω φύλου, ήταν κορίτσια κάτω των 18 ετών. Για παράδειγμα, τον Οκτώβριο, η Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού ζήτησε από τη Νικαράγουα να αναλάβει επείγουσα δράση για την εξάλειψη της σεξουαλικής βίας κατά των παιδιών, μετά από ολοένα και περισσότερες ενδείξεις για εκτεταμένη/ευρέως διαδεδομένη σεξουαλική κακοποίηση (των) κοριτσιών και εφήβων στη χώρα.

Οι νόμοι που απαγορεύουν την έκτρωση σε όλες τις περιστάσεις εξακολουθούν να στερούν από τις γυναίκες και τα κορίτσια στο Ελ Σαλβαδόρ, τη Χιλή και τη Νικαράγουα το δικαίωμά τους στη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία. Οι νόμοι που ποινικοποιούν την έκτρωση θέτουν οποιονδήποτε παρέχει ή επιδιώκει την έκτρωση σε ενδεχόμενο κίνδυνο φυλάκισης, συμπεριλαμβανομένων των κοριτσιών και των γυναικών που μένουν έγκυοι ως αποτέλεσμα βιασμού ή που εμφανίζουν απειλητικές για τη ζωή επιπλοκές στην εγκυμοσύνη τους.

Σε ορισμένες άλλες χώρες, η πρόσβαση στην έκτρωση που θεσπίστηκε με το νόμο, αμφισβητήθηκε στην πράξη, λόγω της καθυστέρησης των δικαστικών διαδικασιών που κατέστησε την πρόσβαση στην ασφαλή έκτρωση σχεδόν αδύνατη, ιδίως για εκείνους που δεν μπορούσαν να επωμιστούν το κόστος για τις ιδιωτικές υπηρεσίες έκτρωσης.

«Απαιτώ να σέβονται οι κυβερνήσεις τα δικαιώματά μας ως γυναικών. Είμαστε κορίτσια και έχουμε δικαιώματα, και όσο αυτοί δεν σέβονται τα δικαιώματά μας, εμείς θα συνεχίσουμε να αγωνιζόμαστε για να τα διεκδικούμε.» Κλάρα, υποστηρίκτρια των δικαιωμάτων της νεολαίας, 18 ετών, Μανάγκουα, Νικαράγουα

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΑΣΙΑ – ΕΙΡΗΝΙΚΟΣ

«Είμαι αθώος και θα αποδείξω την αθωότητά μου. Θα βγω έξω ελεύθερος και θα συνεχίσω το έργο μου για τα ανθρώπινα δικαιώματα και το δικαίωμα στην υγεία των κοινοτήτων των Adivasi στο Chhattisgarh, ανεξαρτήτως των απειλών που αντιμετωπίζουμε τόσο εγώ όσο και άλλοι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.»

Ο Dr Binayak Sen, μιλώντας στη Διεθνή Αμνηστία στις 24 Φεβρουαρίου 2010

Σε μια περιοχή, η οποία εκτείνεται στο ένα τρίτο του πλανήτη, και όπου κατοικούν σχεδόν τα δύο τρίτα του παγκόσμιου πληθυσμού, λίγοι μεμονωμένοι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως ο Binayak Sen, συνέχισαν να κυριαρχούν στα πρωτοσέλιδα και να επηρεάζουν τα εθνικά και γεωπολιτικά γεγονότα, χάρη στο θάρρος τους να λένε την αλήθεια στην εξουσία. Τα γεγονότα του 2010 επεσήμαναν τον σημαντικό ρόλο των γενναίων ατόμων στην διεκδίκηση περισσότερης αξιοπρέπειας και σεβασμού, όπως επίσης, έδωσαν έμφαση και στο υψηλό τίμημα που αυτοί οι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων καλούνται να πληρώσουν -καθώς και τη συνεχή ανάγκη παγκόσμιας αλληλεγγύης προς αυτούς.

Πενήντα χρόνια αφότου η Διεθνής Αμνηστία ξεκίνησε με αφοσίωση της δράση της για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων των ανθρώπων που βρίσκονταν υπό κράτηση απλώς και μόνο εξαιτίας των απόψεών τους, οι

κυβερνήσεις της Ασίας και του Ειρηνικού συνεχίζουν ακόμα να αποκρίνονται στις επικρίσεις με εκφοβισμούς, φυλακίσεις, κακομεταχείριση, ακόμα και φόνους. Η κυβερνητική καταπίεση δεν έκανε διάκριση μεταξύ αυτών που απαιτούσαν ατομικά και πολιτικά δικαιώματα και αυτών οι καταγγελίες των οποίων βασίζονταν σε παραβιάσεις οικονομικών, κοινωνικών και πολιτισμικών δικαιωμάτων.

Το 2010 υπήρξαν καλά νέα. Στα μέσα του Νοεμβρίου, άνθρωποι σε όλο τον κόσμο ενώθηκαν στους πανηγυρισμούς με το λαό της Μιανμάρ όταν, η Daw Aung San Suu Kyi απελευθερώθηκε μετά τη λήξη της ποινής της, έχοντας περάσει τα 15 από τα τελευταία 21 χρόνια υπό διάφορες μορφές κράτησης.

Επί πολλά χρόνια, η Daw Aung San Suu Kyi είχε την ατυχή «διάκριση» να είναι ο μόνος εν ζωή κάτοχος του Βραβείου Νόμπελ Ειρήνης υπό κράτηση. Τον Δεκέμβριο, μοιράστηκε για λίγο αυτή την ανεπιθύμητη διάκριση με τον Liu Xiaobo, συγγραφέα και αντιφρονούντα που εξέτιε ποινή φυλάκισης στην Κίνα για το ρόλο του στη σύνταξη της Χάρτας 08, μια διακήρυξης για μια πιο προηγμένη και ανοιχτή σε όλους κυβέρνηση.

Η κινεζική κυβέρνηση απάντησε προσπαθώντας -και αποτυγχάνοντας- να πιέσει τη νορβηγική κυβέρνηση να ακυρώσει τη βράβευση, και κατόπιν εκφοβίζοντας και δελεάζοντας διάφορες κυβερνήσεις, ώστε να μην παρευρεθούν στην τελετή απονομής. Εντέλει, στην τελετή παρευρέθησαν πολλοί, αλλά ο Liu μαράζωνε στη φυλακή, η σύζυγός του Liu Xia είχε τεθεί σε κατ' οίκον περιορισμό, ενώ σε άλλα μέλη της οικογένειάς του και συντρόφους ακτιβιστές απαγορεύτηκε να ταξιδέψουν στο Όσλο και να παραλάβουν το βραβείο ή να συμμετάσχουν στους εορτασμούς. Με αυτόν τον τρόπο, το Βραβείο Νόμπελ του Liu Xiaobo ήταν το πρώτο που δεν παραλήφθηκε από το 1936, όταν η κυβέρνηση των Ναζί στη Γερμανία εμπόδισε τον Carl von Ossietzky να παραστεί στην τελετή. Η επιλογή του Liu Xiaobo από την Επιτροπή Νόμπελ, και η νευρική αντίδραση της κινεζικής κυβέρνησης, τόνισαν τη συνεχιζόμενη -ακόμα και αυξανόμενη- προσπάθεια φίμωσης της κριτικής κατά της κυβέρνησης, τα τελευταία τρία χρόνια.

Η χρονιά τελείωσε με την επιβολή ισόβιας κάθειρξης στον Binayak Sen από κρατικό δικαστήριο στην Ινδία. Ο Binayak Sen, κρατούμενος συνειδήσης, είναι γιατρός και ακτιβιστής που έχει ασκήσει κριτική τόσο στην κυβέρνηση της Ινδίας όσο και στις ένοπλες δυνάμεις των μαοϊστών ανταρτών για την

κλιμακούμενη βία στην κεντρική Ινδία. Η δίκη του ήταν πολιτικά υποκινούμενη, παρουσίασε σοβαρά δικονομικά και αποδεικτικά σφάλματα, και καταγγέλθηκε σχεδόν από όλους τους παρατηρητές εντός και εκτός Ινδίας. Παρά ταύτα, ένα ποινικό δικαστήριο στο Chhattisgarh καταδίκασε τον Binayak Sen σε ισόβια κάθειρξη για στάση/εξέγερση -χρησιμοποιώντας τους ίδιους προβληματικούς νόμους που είχε χρησιμοποιήσει και η βρετανική αποικιοκρατική κυβέρνηση εναντίον του Μαχάτμα Γκάντι.

Η Aung San Suu Kyi, ο Liu Xiaobo και ο Binayak Sen αναδείχθηκαν σε σύμβολα αντίστασης στην αδικία και την αναξιοπρέπεια, αλλά είναι επίσης και άτομα που υφίστανται με σκληρό τρόπο τις στερήσεις της κράτησης. Μπορεί να βρίσκονται στο επίκεντρο της διεθνούς προσοχής, ακόμα και να ωφελούνται από αυτή την προσοχή, αλλά, σε κάθε περίπτωση, οι κυβερνητικές αρχές τους έχουν κακοποιήσει και έχουν παρενοχλήσει και απειλήσει τα μέλη των οικογενειών τους και τους συνεργάτες τους. Με αυτή την έννοια, η άσχημη κατάστασή τους δεν διαφέρει καθόλου από αυτήν χιλιάδων ακτιβιστών και υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, που υφίστανται κυβερνητικές διώξεις στην περιοχή Ασίας - Ειρηνικού, αλλά δεν απολαμβάνουν της προσοχής όσων γράφουν τα πρωτοσέλιδα, ούτε όσων χαράσσουν πολιτική.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ

Όπως δείχνει και μία γρήγορη ανασκόπηση των γεγονότων του 2010, πολλοί δημοσιογράφοι και ακτιβιστές σε όλη την περιοχή Ασίας - Ειρηνικού έθεσαν σε κίνδυνο τη ζωή και την ευημερία τους, προκειμένου να αναγκάσουν κυβερνήσεις και άλλους ισχυρούς παράγοντες να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους αναφορικά με τον σεβασμό των δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας όλων των ανθρώπων. Ως αποτέλεσμα αυτού, πολλοί από αυτούς που τόλμησαν να ασκήσουν το δικαίωμά τους να εκφράσουν ελεύθερα τις απόψεις τους, είδαν τα ατομικά και πολιτικά τους δικαιώματα να παραβιάζονται. Παραδόξως, έγιναν συχνά πρωτοσέλιδα αυτές οι παραβιάσεις ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων και όχι τα πιο πολύπλοκα ζητήματα - όπως οι συχνές παραβιάσεις οικονομικών, κοινωνικών και πολιτισμικών δικαιωμάτων- που απετέλεσαν το έναυσμα για τις καταγγελίες και τις επικρίσεις.

Ανεξάρτητα από τους λόγους των διαφωνιών, κοινή υπήρξε στις περισσότερες κυβερνήσεις της περιοχής η επιθυμία να εμποδιστεί η κριτική, παρά τις πολιτικές, θρησκευτικές, εθνοτικές και πολιτισμικές διαφορές. Οι κυβερνήσεις σε όλη την περιοχή συνήθιζαν επίσης να επικαλούνται την “εθνική ασφάλεια” ή την διατήρηση της ειρήνης και της σταθερότητας ως αιτιολογία για τις απόπειρές τους να φιμώσουν τους αντιφρονούντες.

Η κυβέρνηση της Βόρειας Κορέας, που δοκιμάζεται από σοβαρά οικονομικά προβλήματα και την αυξανόμενη πολιτική ένταση με τους γείτονές της, διατήρησε την ασφυκτική της επιτήρηση σε όλες τις επικοινωνίες μέσα στη χώρα. Ο Vitit Muntarbhorn, ειδικός απεσταλμένος των Ηνωμένων Εθνών στη Βόρειο Κορέα, τελείωσε τη θητεία του καταδικάζοντας απερίφραστα τη χωρίς προηγούμενο απουσία σεβασμού σχεδόν όλου του φάσματος των διεθνώς αναγνωρισμένων ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Δεν υπήρχε ούτε καν επίφαση ελεύθερης έκφρασης ή οργανωμένης πολιτικά κοινωνίας, και η κυβέρνηση τιμωρούσε σκληρά ακόμα και τις απόπειρες λήψης πληροφοριών από μη εγκεκριμένες πηγές, όπως για παράδειγμα το ραδιόφωνο βραχέων κυμάτων.

Λίγες κυβερνήσεις επιχείρησαν να διατηρήσουν τέτοιο επίπεδο ελέγχου στις απόψεις που λάμβαναν και εξέφραζαν οι πολίτες τους. Ακόμα και στη Μιανμάρ, η κυβέρνηση έκανε μια προσπάθεια να αναμορφώσει την πληγείσα εικόνα της (εντός και εκτός της χώρας) διενεργώντας βουλευτικές εκλογές τον Νοέμβριο και αντικαθιστώντας τους ένστολους στρατιωτικούς κυβερνήτες με πολιτικούς κυβερνήτες (αν και συχνά επρόκειτο για τα ίδια πρόσωπα). Έγινε αντιληπτό ότι οι εκλογές υπήρξαν σε μεγάλο βαθμό προβληματικές, αφού στο εκλογικό σώμα δεν επιτράπη να συζητήσει δημόσια το μέλλον της χώρας και πολλοί, αν όχι οι περισσότεροι, δυνητικά επικίνδυνοι υποψήφιοι αποκλείστηκαν από τη συμμετοχή στη διαδικασία.

Η κυβέρνηση της Μιανμάρ μπορεί να προσπάθησε να κατευνάσει τις έντονες διεθνείς και τοπικές επικρίσεις απελευθερώνοντας την Aung San Suu Kyi, μόλις μία εβδομάδα μετά τη διεξαγωγή των βουλευτικών εκλογών. Η συνεχιζόμενη όμως κράτηση χιλιάδων φυλακισμένων, πολλοί εκ των οποίων κρατούνταν σε φρικτές συνθήκες, διέλυσε κάθε πρόσχημα πραγματικών παραχωρήσεων. Είναι από καιρό γνωστό, πως περίπου 2.200 πολιτικοί ακτιβιστές έχουν τεθεί υπό κράτηση από τις αρχές. Πολλοί από αυτούς, είναι υποστηρικτές του σκοπού που στηρίζει η Aung San Suu Kyi και το κόμμα της,

ο Εθνικός Σύνδεσμος για τη Δημοκρατία. Αλλά η έρευνα της Διεθνούς Αμνηστίας το 2010, αποκάλυψε το βαθμό στον οποίο οι στρατιωτικές αρχές της Μιανμάρ έχουν παρακολουθήσει και τιμωρήσει τους αντιφρονούντες, ανάμεσα στις πολλές μειονοτικές εθνοτικές ομάδες της χώρας, που έχουν προ πολλού αποκλειστεί από την εξουσία και έχουν δει να τους υπαρπάζουν βίαια τη γη και τον μόχθο τους.

Στις περισσότερες χώρες της περιοχής, οι αρχές προσπάθησαν να ελέγξουν την άσκηση κριτικής, ακόμα και ενόσω εξαπλώνονταν παλιές και νέες μορφές έκφρασης. Στο Βιετνάμ, για παράδειγμα, περισσότεροι από 12 ακτιβιστές καταδικάστηκαν μετά από πλημμελείς δίκες απλώς και μόνο επειδή είχαν ειρηνικά αρθρώσει κριτική ενάντια σε κυβερνητικές πολιτικές. Οι περισσότεροι από τους καταδικασθέντες αντιμετώπισαν κατηγορίες που στοιχειοθετήθηκαν με βάση ασαφείς και ανεπαρκώς διατυπωμένους νόμους που σχετίζονταν με την “εθνική ασφάλεια”.

Η κινεζική κυβέρνηση συνέχισε να ασκεί έντονη πίεση σε ορισμένες ομάδες εθνοτικών μειονοτήτων, συγκεκριμένα στην εθνότητα των Θιβετιανών, καθώς και στους Ουιγούρους, μουσουλμανική ομάδα, κατά μεγάλο μέρος προερχόμενη από την πλούσια σε φυσικούς πόρους περιοχή Χιντζiang. Λίγο αργότερα από ένα χρόνο, μετά το ξέσπασμα βίαιων αναταραχών στην περιοχή Χιντζiang, η κινεζική κυβέρνηση εξακολούθησε να διώκει τους ουιγούρους ακτιβιστές και να φιμώνει όσους επικρίνουν τη συμπεριφορά της κυβέρνησης, δικαιολογώντας τις καταπιεστικές πρακτικές της, επικαλούμενη την απειλή του «διχασμού», καθώς και ασαφείς ή αστήρικτες απειλές για την εθνική ασφάλεια.

Όποιαδήποτε εθνότητα ασκούσε κριτική που προκαλούσε ευθέως την κινεζική κυβέρνηση, ένωθε το βαρύ χέρι της καταστολής. Η κυβέρνηση της Κίνας απέκλινε ακόμα και των στόχων που η ίδια είχε θέσει στο διετές σχέδιο δράσης της για τα ανθρώπινα δικαιώματα, που έληξε το 2010. Σε αντίθεση με τις δημόσιες συζητήσεις, που αυξάνονταν ολοένα και περισσότερο, τόσο στα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης, όπως οι εφημερίδες, όσο και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μέσω του διαδικτύου, οι φωνές που ζητούσαν μια περισσότερο αντιπροσωπευτική διακυβέρνηση, περιορίστηκαν σε μεγάλο βαθμό. Η κυβέρνηση της Κίνας έδειξε αμέσως, ότι είναι ιδιαίτερα ευαίσθητη στην δημόσια κριτική των μέσων μαζικής ενημέρωσης και της κοινωνίας των πολιτών, όσο και εξαιρετικά φοβισμένη στο ενδεχόμενο να εμπιστευτεί στους

πολίτες της χώρας έναν πιο ενεργό ρόλο στη διακυβέρνησή τους.

Η Ταϊλάνδη, μια χώρα που περηφανεύεται για την ελευθερία που διέπει τον τομέα των μέσων ενημέρωσής της, σε σχέση με των περισσότερων γειτόνων της, στη νοτιοανατολική Ασία, δοκίμασε περισσότερους κυβερνητικούς περιορισμούς στην ελευθερία του λόγου, μπροστά στο ενδεχόμενο σοβαρής πολιτικής αναταραχής και βίας στους δρόμους. Καθώς ξεσπούσαν μεγάλες, ακόμα και βίαιες, διαδηλώσεις στη Μπανγκόκ, η κυβέρνηση κήρυξε κατάσταση εκτάκτου ανάγκης και κατέστειλε τη λειτουργία χιλιάδων δικτυακών τόπων, κλείνοντας δεκάδες χιλιάδες ιστοσελίδες με την αιτιολογία ότι απειλούσαν την εθνική ασφάλεια ή ότι είχαν καθ' οιονδήποτε τρόπο, προσβάλει τη μοναρχία, παραβιάζοντας τους σκληρούς νόμους του κράτους - *lèse majesté* (προσβολής κατά της αξιοπρέπειας ενός βασιλεύοντος ηγέτη του «στέμματος» ή ενός κράτους).

Είναι καιρός που η Ινδία περηφανεύεται για τα δραστήρια μέσα μαζικής ενημέρωσης και το ισχυρό νομικό της σύστημα –ο λόγος περηφάνιας της χώρας, ότι είναι η μεγαλύτερη δημοκρατία του κόσμου. Ωστόσο, η υπόθεση της κυβέρνησης της Ινδίας κατά του Binayak Sen καθώς και εκατοντάδων άλλων ανθρώπων υπό κράτηση στα ταραγμένα κρατίδια Jammu και Kashmir, είχε ως βάση της αστήρικτες και ανυπόστατες κατηγορίες περί απειλών για την εθνική ασφάλεια. Αντιμέτωπη με μια σημαντική κλιμάκωση των διαμαρτυριών, λόγω της σκληρής διοίκησης της ινδικής κυβέρνησης στην επαρχία, οι ινδικές αρχές έθεσαν υπό κράτηση δεκάδες ύποπτους και πολλούς από αυτούς σε διοικητικό περιορισμό, χωρίς να τηρηθούν οι δέουσες νομικές διαδικασίες.

Οι πολίτες αρκετών άλλων χωρών της νοτιοανατολικής Ασίας έχουν επίσης υποστεί σημαντικούς περιορισμούς στην ελευθερία του λόγου. Στη Σρι Λάνκα η περιστολή των δημοσιογράφων και της κοινωνίας των πολιτών συνεχίστηκε γοργά, καθώς ο Πρόεδρος Mahinda Rajapaksa κέρδισε τις επαναληπτικές εκλογές τον Ιανουάριο. Δημοσιογράφοι και ακτιβιστές που αντιτάσσονταν στην κυβέρνησή του κατήγγειλαν εκφοβισμούς και απειλές, καταγγελίες που ενισχύθηκαν και από αρκετά περιστατικά στα οποία δυνάμεις που πιστεύεται ότι συνδέονται με την κυβέρνηση παρενόχλησαν, συνέλαβαν ή απήγαγαν δημοσιογράφους. Κατά παρόμοιο τρόπο, αφγανοί δημοσιογράφοι αντιμετώπισαν αυξανόμενες παρενοχλήσεις και επιθέσεις από κρατικούς και μη κρατικούς παράγοντες, ιδίως κατά τη διάρκεια των σε μεγάλο

βαθμό απαξιωμένων βουλευτικών εκλογών της χώρας. Αλλά τουλάχιστον στις κυβερνητικά ελεγχόμενες περιοχές του Αφγανιστάν, οι δημοσιογράφοι εξακολούθησαν το έργο τους με γενναιότητα, παρά τις παρενοχλήσεις και τις αυθαίρετες συλλήψεις από τις αρχές · δυστυχώς, στην ολοένα αυξανόμενη επιβαλλόμενη ασφυξία στη χώρα, οι Ταλιμπάν και άλλες αντικυβερνητικές ομάδες κατόρθωσαν να φιμώσουν κάθε κριτική συζήτηση και αντιπαράθεση.

Σε αρκετές περιπτώσεις, όπου οι κυβερνήσεις δεν παρενέβησαν άμεσα στην ελευθερία της έκφρασης, έκαναν ελάχιστα να προστατέψουν τους δημοσιογράφους ή τον τομέα του δημόσιου λόγου. Περισσότερο από ένα έτος μετά τη σφαγή 33 δημοσιογράφων στις Φιλιππίνες, σημειώνονταν καθυστερήσεις όσον αφορά την υπόθεση εναντίον των εικαζόμενων δραστών, ακόμα και όταν καταγγέλονταν απειλές και εκφοβισμοί από τους μάρτυρες. Το Πακιστάν έγινε πεδίο 19 θανατηφόρων επιθέσεων εναντίον εργαζομένων της ενημέρωσης μέσα στο 2010, τις περισσότερες φορές χωρίς να είναι σαφές ποιοι ήταν οι αυτουργοί -σε διαφορετικά περιστατικά, οι κατηγορίες αφορούσαν από τους Ταλιμπάν του Πακιστάν μέχρι ακραίες θρησκευτικές ομάδες και τις απροσδιόριστες υπηρεσίες πληροφοριών της κυβέρνησης. Η κυβέρνηση δεν έκανε πολλά για την προστασία των δημοσιογράφων ή για την παραπομπή των δραστών των επιθέσεων ενώπιον της δικαιοσύνης. Παρά τις επιθέσεις αυτές, πολλοί πακιστανοί δημοσιογράφοι υπερέβησαν εαυτούς για να δώσουν εικόνα των πολλών δεινών της χώρας.

Το Πακιστάν πάλι έζησε μια κατακλυσμική χρονιά, καθώς οι άνευ προηγουμένου πλημμύρες του Ιουλίου και του Αυγούστου, βύθισαν το ένα πέμπτο της χώρας και έπληξαν κάπου 20 εκατομμύρια ανθρώπους. Η καταστροφή αυτή επέτεινε τη δυστυχία που αντιμετωπίζουν εκατομμύρια Πακιστανοί, οι οποίοι έχουν ήδη πληγεί από τη βία που σχετίζεται με τις συγκρούσεις, από τις εκτοπίσεις και την ακραία φτώχεια. Στο βορειοδυτικό Πακιστάν, το προσωπικό του στρατού παρέβη συχνά τους νόμους του πολέμου και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συλλαμβάνοντας πολίτες αυθαίρετα και υποβάλλοντας ύποπτους αντάρτες σε εξωδικαστικές εκτελέσεις. Οι Ταλιμπάν του Πακιστάν και άλλες ομάδες ανταρτών επέβαλαν με τη σειρά τους σκληρές τιμωρίες στον άμαχο πληθυσμό, στοχεύοντας τους άμαχους και τις ακίνητες περιουσίες, συμπεριλαμβανομένων των σχολείων, και εξαπέλυσαν θανατηφόρες επιθέσεις αυτοκτονίας στις μεγάλες πόλεις, προκαλώντας εκατοντάδες θανάτους και τραυματισμούς αμάχων. Στο

Balochistan τα κατατρυπημένα από τις σφαίρες πτώματα δεκάδων ακτιβιστών Baloch ανακαλύφθηκαν σε όλη την επαρχία. Συγγενείς των θυμάτων και ακτιβιστές κατηγορούν τις πακιστανικές δυνάμεις ασφαλείας γι' αυτές τις επιχειρήσεις "φόνων και εγκατάλειψης". Οι θηριωδίες αυτές επέτειναν το κλίμα φόβου και τα παράπονα των Baloch για κακή διακυβέρνηση και περιθωριοποίηση. Καθώς όμως η ροή των πληροφοριών από τις περιοχές που πλήττονται από τις συγκρούσεις παρέμεινε ανομοιογενής και αποσπασματική, δεν μπόρεσε παρά να δώσει μια ελάχιστη ιδέα της τεράστιας ανθρωπίνης δυστυχίας στην επαρχία.

Ομοίως, στην Ινδία, οι κυβερνητικές απαγορεύσεις και η γενικότερη αβεβαιότητα επισκίασαν την κάλυψη (και κατά συνέπεια την κατανόηση) της κλιμακούμενης κρίσης που προκαλούν οι ένοπλοι μαοϊστές αντάρτες στην κεντρική και βορειοανατολική Ινδία - κρίση που αναφέρεται ως η σοβαρότερη πρόκληση για την εσωτερική ασφάλεια της Ινδίας από τον Πρωθυπουργό Manmohan Singh (Μανμόχαν Σινγκ). Ένας ισχυρός συνδυασμός φτώχειας, ταξικών και εθνοτικών διακρίσεων, θρησκευτικού δογματισμού και εταιρικής απληστίας έχει θέσει το υπόβαθρο για μια κρίση που φέρνει αντιμέτωπες τις δυνάμεις ασφαλείας και τις συναφείς παραστρατιωτικές ομάδες με συχνά απροσδιόριστες ομάδες μαχητών, με τους πολίτες να πληρώνουν ένα βαρύ τίμημα.

ΕΤΑΙΡΙΚΕΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΙΣ

Χρειάστηκε το έργο ακτιβιστών όπως ο Binayak Sen για να στραφεί η προσοχή στις δυσκολίες που μαστίζουν την κεντρική Ινδία και ιδίως το κρατίδιο Chhattisgarh. Οι ακτιβιστές έχουν επισημάνει από καιρό ότι οι συγκρούσεις στην κεντρική Ινδία υποδαυλίζονταν από τις κυβερνητικές πολιτικές που επιδείνωναν την φτώχεια της περιοχής, από την αδράνεια της κυβέρνησης μπροστά στην εταιρική αδικία, μετά την καταστροφή του εργοστασίου φωταερίου της Union Carbide στο Bhopal, το 1984, και από τις πιο πρόσφατες απόπειρες να επιδιωχθεί οικονομική ανάπτυξη, χωρίς να ζητηθεί επαρκώς, η γνώμη των κατοίκων της περιοχής.

Σε μια θετική κατεύθυνση, η ινδική κυβέρνηση έβαλε φρένο στην ανάπτυξη ενός μεγάλης κλίμακας σχεδίου για την εξόρυξη βωξίτη, από την εταιρεία Vedanta Resources με έδρα τη Μ. Βρετανία και την κρατικής

ιδιοκτησίας Orissa Mining Corporation, μετά την ανακάλυψη από μια διοικητική επιτροπή ότι οι εταιρείες είχαν προχωρήσει χωρίς να διασφαλίσουν την ενημέρωση και την πρότερη και ελεύθερη συναίνεση του αυτόχθονα πληθυσμού Adivasi της περιοχής, για τους οποίους το σημείο του ορυχείου είχε μέγιστη θρησκευτική σημασία. Η απόφαση αυτή ήταν η πρώτη του είδους της στην Ινδία και έγειρε ελπίδες ότι η κυβέρνηση της χώρας θα έστεργε με μεγαλύτερη προσοχή στον πληθυσμό των Adivasi, καθώς και σε άλλες ομάδες αντιμετώπιζε με την θεσμοθετημένη φτώχεια και περιθωριοποίηση.

Η ανατροπή της απόφασης για την εταιρεία Vedanta ήταν το αποτέλεσμα της επίμονης εκστρατείας των Adivasi, σε στενή συνεργασία με διεθνείς οργανώσεις, συμπεριλαμβανομένης της Διεθνούς Αμνηστίας, που πρωτοστάτησε στην άσκηση πίεσης στις παγκόσμιες οικονομικές και διεθνείς σχέσεις. Στο Λονδίνο, όπου συνεδρίαζαν οι μέτοχοι της Vedanta Resources τον Ιούλιο του 2010, οι ακτιβιστές χρησιμοποίησαν ως συνηγόρους ανθρώπους του διεθνούς δικαίου, των οικονομικών, διασημότητες, μέχρι που έβαψαν τα σώματά τους μπλε, ανακαλώντας την πρόσφατη ταινία επιστημονικής φαντασίας και μεγάλη εμπορική επιτυχία «Avatar», της οποίας η πλοκή έμοιαζε σχετικά με την κατάσταση στην Orissa, αφού αφορά έναν γηγενή πληθυσμό που μάχεται κατά των εταιρικών εισβολών.

ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΙΑΤΡΙΚΗ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ ΚΑΙ ΜΗΤΡΙΚΗ ΘΝΗΣΙΜΟΤΗΤΑ

Σε άλλες περιοχές, η εκστρατεία για την διατήρηση της αξιοπρέπειας και για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων των φτωχών και περιθωριοποιημένων είχε πολλή δουλειά. Στην Ινδονησία, τοπικές οργανώσεις που καταπολεμούν το δυσανάλογα υψηλό ποσοστό μητρικής θνησιμότητας της χώρας, πρόσφατα επέτειναν τις προσπάθειές τους για να αντιστρέψουν την τάση αυτή, αναμορφώνοντας τη νομοθεσία των διακρίσεων και τις προβληματικές κοινωνικές συμπεριφορές στην καρδιά των στατιστικών. Παρόλο που χιλιάδες Ινδονήσιες πεθαίνουν χωρίς λόγο κατά τη διάρκεια της κύησης και του τοκετού, αποδείχθηκε δύσκολη η συγκέντρωση επαρκούς δημόσιας υποστήριξης -και κατά συνέπεια της κυβερνητικής προσοχής και αποφασιστικότητας- για την αντιμετώπιση του προβλήματος.

Ωστόσο, η κυβέρνηση της Ινδονησίας έχει δεσμευτεί να βελτιώσει τις

συνθήκες για τον πληθυσμό της χώρας ιδιαίτερα για τις γυναίκες και τα κορίτσια. Έχει αποδειχθεί πολύ δυσκολότερο να μάχεται κανείς για τα δικαιώματα πολιτών σε χώρες των οποίων οι κυβερνήσεις, σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό, απλώς αγνοούν τις υποχρεώσεις τους.

Στη Βόρεια Κορέα, εκατομμύρια άνθρωποι υποφέρουν από ανεπαρκή διατροφή και έλλειψη πρόσβασης σε φάρμακα και ιατρική περίθαλψη. Η διαβόητη κυβερνητική κακοδιαχείριση, συνοδευόμενη από την ξηρασία που οφείλεται σε φυσικά αίτια, έχουν οδηγήσει σε τεράστιες ελλείψεις και ως αποτέλεσμα οι άνθρωποι σε πολλές περιπτώσεις έχουν αναγκαστεί να συμπληρώσουν τη διατροφή τους με μη βρώσιμα φυτά και να τα βγάλουν πέρα χωρίς ούτε τη βασική ιατρική περίθαλψη. Παρά τις δυσκολίες αυτές, η κυβέρνηση της Βόρειας Κορέας έχει απαγορεύσει τη διανομή διεθνούς βοήθειας.

Ένα από τα χειρότερα ποσοστά μητρικής θνησιμότητας στον κόσμο συνέχιζε να μαστίζει το Αφγανιστάν: Μία στις οκτώ Αφγανές πέθαναν από επιπλοκές στην εγκυμοσύνη. Ο πρώιμος γάμος -συχνά πριν την ηλικία των 15- και η έλλειψη πρόσβασης σε ιατρική περίθαλψη, εκτός και αν οι επιπλοκές γίνουν σοβαρές, είναι δύο παράγοντες που έχουν εμποδίσει τη βελτίωση της κατάστασης.

Λίγες περιπτώσεις είναι τόσο ακραίες, όσο η Βόρεια Κορέα και το Αφγανιστάν. Αλλά η εκούσια παραβίαση των διεθνών ανθρωπίνων δικαιωμάτων απαντάται ακόμα και σε μία πολύ πλουσιότερη χώρα, όπως η Μαλαισία, όπου η κυβέρνηση αφήφησε τη διεθνή απαγόρευση των βασανιστηρίων, συνεχίζοντας να επιτρέπει το μαστίγωμα χιλιάδων ανθρώπων που κρατούνται με το πρόσχημα της παράβασης των κανόνων επί μετανάστευσης και για ήσσονος σημασίας ποινικά αδικήματα. Με βάση τα αρχεία της ίδιας της κυβέρνησης, κατά τη διάρκεια της περασμένης δεκαετίας, δεκάδες χιλιάδες άνθρωποι έχουν μαστιγωθεί, μια πρακτική που προκαλεί στα θύματα ακραίο πόνο και μόνιμες ουλές. Τον Φεβρουάριο τρεις γυναίκες μαστιγώθηκαν για υποτιθέμενη παραβίαση του θρησκευτικού νόμου, της Σαρία, η πρώτη φορά που τέτοια τιμωρία επιβαλλόταν σε γυναίκες. Η κυβέρνηση της Μαλαισίας έχει στρατολογήσει ακόμα και γιατρούς για να βοηθούν τη διαδικασία, βεβαιώνοντας ότι τα θύματα του μαστιγώματος είναι προετοιμασμένα για την τιμωρία, γεγονός που συνιστά σαφή παραβίαση της ιατρικής δεοντολογίας και της υποχρέωσης του γιατρού να αποτρέψει τη βλάβη σε αυτούς που βρίσκονται υπό τη φροντίδα του.

Δυστυχώς, αντί να ενεργήσει αμέσως προκειμένου να σταματήσει αυτή

η επαίσχυντη πρακτική, η κυβέρνηση της Μαλαισίας αποπειράθηκε να καταπνίξει την εσωτερική δημόσια αντιπαράθεση και κατέφυγε ακόμα και στην φυσική λογοκρισία (στο σβήσιμο αποσπασμάτων με το χέρι) των αντιτύπων της διεθνούς εβδομαδιαίας έκδοσης του περιοδικού Time που αναφέρονταν στην “επιδημία” του μαστιγώματος.

ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

Η προσοχή των μέσων ενημέρωσης και η δημόσια πίεση είναι μόνο μία από τις αναγκαίες παραμέτρους για να διασφαλιστεί ότι οι ηγέτες μας θα ανταποκρίνονται και θα είναι υπεύθυνοι για τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι περιορισμοί που επέβαλαν οι κυβερνήσεις στην παρακολούθηση κατέδειξαν τη σπουδαιότητα που έχουν οι μαρτυρίες και η αλήθεια. Αλλά χωρίς την ύπαρξη κάποιου μηχανισμού που θα χρησιμοποιεί αυτές τις μαρτυρίες για την απόδοση δικαιοσύνης, οι ισχυροί μένουν πολύ συχνά ατιμώρητοι για τις αδικοπραξίες τους. Το 2010, η δικαιοσύνη στην περιοχή Ασίας - Ειρηνικού αναμφισβήτητα εθελουφλούσε υπέρ των ενόχων.

Η κυβέρνηση της Σρι Λάνκα πέρασε τη χρονιά προσπαθώντας να αποφύγει τις ευθύνες για τα εγκλήματα πολέμου και τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που χαρακτήρισαν την επί μακρόν διαμάχη, που κατέληξε στην στρατιωτική εκμηδένιση της ένοπλης παράταξης, των Απελευθερωτών Τίγρων του Ταμίλ Εελάμ (επίσης υπεύθυνων για πολυάριθμες παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων) -διαμάχης που στοίχισε το θάνατο χιλιάδων, τραυματίες και φυλακισμένους άμαχους πολίτες. Παρά τη σχετική υπόσχεση στα Ηνωμένα Έθνη για την απονομή δικαιοσύνης, η κυβέρνηση θεσμοθέτησε μια Επιτροπή Δίδαγμάτων και Συμφιλίωσης [Lessons Learnt and Reconciliation Commission (LLRC)], της οποίας το πόρισμα δεν έκανε την παραμικρή αναφορά στην ύπαρξη ευθυνών. Η Επιτροπή έμοιαζε προορισμένη να συνενωθεί με τις υπόλοιπες, εντέλει ανώφελες ειδικές επιτροπές, που είχαν συσταθεί στη διάρκεια των δύο τελευταίων δεκαετιών, για να αντιμετωπίσουν την ατιμωρησία στη Σρι Λάνκα, χωρίς στην πραγματικότητα να οδηγήσουν στην απονομή δικαιοσύνης. Η ελπίδα για την απόδοση ευθυνών επικεντρώθηκε σε μία συμβουλευτική ομάδα ειδικών με την αποστολή να βοηθήσουν τον Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ Μπαν – Κι – Μουν στην αξιολόγηση της ανάγκης για ένα διεθνή μηχανισμό απόδοσης ευθυνών.

Οι υπάρχοντες μηχανισμοί λογοδοσίας είχαν ανάμικτα αποτελέσματα το 2010. Στην Καμπότζη, ο διαβόητος αξιωματούχος της φυλακής Χμερ Ρουζ (Khmer Rouge), Kaing Guek Eav, γνωστός επίσης ως “Duch”, καταδικάστηκε τον Ιούλιο σε 35 χρόνια φυλάκιση για εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας και εγκλήματα πολέμου, η πρώτη παρόμοια καταδίκη από τα Ειδικά Τμήματα των Δικαστηρίων της Καμπότζης, του υποστηριζόμενου από τον ΟΗΕ δικαστηρίου του Χμερ Ρουζ. Άλλοι τέσσερις ηγέτες του Χμερ Ρουζ παραμένουν υπό κράτηση, εν αναμονή της ακροαματικής διαδικασίας, ένα μικρό αλλά αποφασιστικά σημαντικό βήμα προς την κατεύθυνση της αναζήτησης ευθυνών για τα πεδία θανάτου της χώρας. Ο ηγέτης της Καμπότζης, Χουν Σεν, κάλεσε δημόσια την Επιτροπή Διδαγμάτων και Συμφιλίωσης να περιορίσει το έργο της στους πέντε αυτούς ανθρώπους.

Ομοίως, τον Μάρτιο, ο Πρόεδρος του Ανατολικού Τιμόρ, Χοζέ Ράμος - Όρτα (Jose Ramos-Horta) είπε στο Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ πως “στην προσπάθεια να φέρουμε την ειρήνη μεταξύ μακροχρόνια εχθρικών κοινοτήτων συχνά πρέπει να κάνουμε συμβιβασμούς όσον αφορά τη δικαιοσύνη”. Αυτή η δήλωση ήταν ανταπάντηση στις υποδείξεις που είχε κάνει το 2005 η Επιτροπή Αποδοχής, Αλήθειας και Συμφιλίωσης του Ανατολικού Τιμόρ, καθώς και σε αντίστοιχες υποδείξεις θυμάτων του Τιμόρ, εθνικών οργανώσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ειδικών δικαίου των Ηνωμένων Εθνών.

Μέχρι στιγμής, στην πραγματικότητα, η αρχή της διεθνούς δικαιοσύνης στην περιοχή Ασίας – Ειρηνικού έχει γίνει περισσότερο αντικείμενο παραβιάσεων, παρά σεβασμού. Αλλά το 2010 η νοοτροπία ότι οι ισχυροί - ακόμα και οι αρχηγοί κρατών- μπορούν και πρέπει να είναι υπόλογοι ενώπιον της δικαιοσύνης δεν ήταν πλέον ξένη, όπως έδειξαν οι προσπάθειες που κατέβαλαν κυβερνήσεις, εταιρείες και ένοπλες ομάδες να μείνουν στα λόγια για την έννοια της δικαιοσύνης, ενώ στην πράξη απέφυγαν προσεκτικά τη νομική ευθύνη.

Η ΚΑΡΔΙΑ ΤΗΣ ΠΑΛΗΣ

Κάποιοι ακτιβιστές στην περιοχή Ασίας – Ειρηνικού, όπως η Aung San Suu Kyi, ο Liu Xiaobo και ο Binayak Sen, έχουν αποκτήσει παγκόσμια αναγνώριση, και ο καθένας τους έχει χρησιμοποιήσει την φήμη του, και έχει

υποστεί άδικες τιμωρίες, ώστε να πιέσει για βελτιώσεις όσον αφορά τα δικαιώματα των ανθρώπων της περιοχής Ασίας – Ειρηνικού. Η πιο σημαντική συνεισφορά αυτών των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων δεν είναι η δημόσια εικόνα και το κύρος τους, αλλά μάλλον η διευκρίνιση που έκαναν πως ό,τι συνέβη στους ίδιους συνέβαινε επίσης σε εκατοντάδες άλλους, λιγότερο διάσημους αλλά εξίσου γενναίους, επικριτές και ακτιβιστές. Εντέλει, το κρίσιμο είναι να παραμείνει το επίκεντρο της προσοχής στις βιαιοπραγίες που οι άνθρωποι αυτοί έχουν υποστεί, επειδή, όπως δείχνει η υπόθεση του Duch, αλλά και άλλες διεθνείς διώξεις με επιτυχή κατάληξη, αρκεί μόνο μία περίπτωση, μία αλυσίδα επιμέρους γεγονότων, για να εξασφαλιστεί η καταδίκη για παραβιάσεις της διεθνούς νομοθεσίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αυτός είναι και ο λόγος που το 2010, όπως και σε προηγούμενα έτη, το έργο των μεμονωμένων υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων υπήρξε η καρδιά της πάλης για τα ανθρώπινα δικαιώματα σε παγκόσμιο επίπεδο, ακόμα και όταν οι υπερασπιστές αυτοί αντιμετώπιζαν μαζικές και συστηματικές παραβιάσεις σε μια περιοχή που φιλοξενεί σχεδόν τα δύο τρίτα του παγκόσμιου πληθυσμού και εκτείνεται στο ένα τρίτο της υφηλίου.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΑΦΡΙΚΗ

“Όλοι γνωρίζουν τις συνθήκες θανάτου του γιου μου αλλά κανείς δε θα ρίξει φως στην εξαφάνισή του. Πιστεύουμε ότι έθαψαν το πρόβλημα μαζί με το πτώμα. Το κράτος δεν θέλει να μιλήσει γι’ αυτό.”

Μητέρα του Dominique Lory, ο οποίος πέθανε μετά από βασανισμό, κατά την προφυλάκισή του στη Σενεγάλη το 2007, μιλώντας στη Διεθνή Αμνηστία.

Αρκετές χώρες στην Αφρική γιόρτασαν την 50η επέτειο της ανεξαρτησίας τους κατά τη διάρκεια της χρονιάς, ενώ άλλες ετοιμάζονται να το κάνουν σύντομα. Παρά τους εορτασμούς, οι ελπίδες και οι προσδοκίες πολλών ανθρώπων στην Αφρική παρέμειναν ανεκπλήρωτες, καθώς τα ανθρώπινα δικαιώματά τους δεν έγιναν σεβαστά και δεν προστατεύτηκαν. Η καταστροφή που προκλήθηκε μπορεί να γίνει αντιληπτή από την κακουχία, την καταπίεση και τη βία που υπέστησαν οι άνθρωποι σε όλη την ήπειρο, όπως αυτοί που ζουν σε άτυπους οικισμούς στο λιμάνι Harcourt, στη Νιγηρία, αυτοί που δεινοπαθούν άδικα στη φυλακή της Αγκόλας, παρά την κατάργηση του νόμου σύμφωνα με τον οποίο κατηγορήθηκαν, οι γυναίκες και τα κορίτσια στις οποίες απαγορεύεται η πρόσβαση στα σεξουαλικά και αναπαραγωγικά δικαιώματα στη Μπουρκίνα Φάσο, και στα εκατομμύρια των ανθρώπων που ακόμα διαφεύγουν από τις ένοπλες συγκρούση και τη φτώχεια.

ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ

Κατά την περασμένη δεκαετία, αρκετοί μακρόχρονοι εμφύλιοι πόλεμοι

τελείωσαν, αλλά άλλες συγκρούσεις συνεχίζουν ακόμα να σπέρνουν την καταστροφή.

Η ένοπλη σύγκρουση στο Νταρφούρ, στο Σουδάν, εντάθηκε κατά τη διάρκεια της χρονιάς, με αποτέλεσμα δεκάδες χιλιάδες νέους εκτοπισμένους ανθρώπους, μερικοί από τους οποίους διέσχισαν το γειτονικό Τσαντ. Πολίτες στοχοποιήθηκαν ευθέως σε κάποιες επιθέσεις από οπλισμένες ομάδες και στρατιωτικές δυνάμεις. Ορισμένες περιοχές του Νταρφούρ παρέμειναν απροσπέλαστες για τις ανθρωπιστικές οργανώσεις και την κοινή αποστολή Ηνωμένων Εθνών - Αφρικανικής Ένωσης (ΑΕ) στο Νταρφούρ (UNAMID). Εργαζόμενοι ανθρωπιστικών οργανώσεων και προσωπικό της UNAMID απήχθησαν πρόσφατα στο Νταρφούρ, ακολουθώντας ένα μοτίβο παρόμοιο με εκείνο που έχουμε δει στο ανατολικό Τσαντ τα τελευταία χρόνια.

Διάφορες μεσολαβητικές προσπάθειες κατά τη διάρκεια της χρονιάς δεν απέφεραν απτά αποτελέσματα. Η καταπίεση από τις αρχές του Σουδάν συνεχίστηκαν στο Νταρφούρ, με ανθρώπους να συλλαμβάνονται αυθαίρετα, να κακοποιούνται και να κρατούνται χωρίς να τους απαγγελθεί κατηγορία, κυρίως από την Εθνική Υπηρεσία Στρατιωτικών Πληροφοριών και Ασφάλειας (NISS). Είναι πάντως θετικό το γεγονός ότι οι προετοιμασίες για το δημοψήφισμα σχετικά με την απόσχιση του νότιου Σουδάν δεν οδήγησε σε αύξηση της βίας.

Η σχέση μεταξύ του Τσαντ και του Σουδάν βελτιώθηκε, οπότε αμβλύθηκε η ένταση ανάμεσα στις δύο χώρες. Ξεκίνησε κοινή περιπολία των συνόρων, και οι δύο χώρες υποσχέθηκαν να μην υποστηρίζουν εχθρικές ένοπλες ομάδες η μια στο έδαφος της άλλης, και πραγματοποιήθηκαν αμοιβαίες επισκέψεις των Αρχηγών Κρατών. Παρά το γεγονός ότι το Τσαντ είναι μέλος του Καταστατικού της Ρώμης του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου (ΔΠΔ), απέτυχε να συλλάβει τον πρόεδρο Al Bashir κατά τη διάρκεια της επίσκεψής του στο Τσαντ τον Ιούλιο, παρά το ένταλμα σύλληψής του από το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, για τις κατηγορίες για εγκλήματα πολέμου, για εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας καθώς και για γενοκτονία. Επίσης, η Κένυα απέτυχε να συλλάβει τον Πρόεδρο Al Bashir, κατά τη διάρκεια της επίσκεψής του τον Αύγουστο. Το Σουδάν συνέχισε να αρνείται να συνεργαστεί με το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για άλλα εκκρεμή ένταλματα σύλληψης. Τον Ιούλιο, η Συνέλευση της Αφρικανικής Ένωσης επανέλαβε την απόφασή της να μη συνεργαστεί με το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για τη σύλληψη και παράδοση του Προέδρου Al Bashir.

Το Τσαντ κάλεσε για αποχώρηση της αποστολής των Ηνωμένων Εθνών στη Δημοκρατία της Κεντρικής Αφρικής και στο Τσαντ (MINURCAT) και το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ συμμορφώθηκε ήρεμα και μετακινήθηκε στο ανατολικό Τσαντ, παρά την πιθανή αρνητική επίπτωση στις εκατοντάδες χιλιάδες πρόσφυγες και εκτοπισμένους. Οι εκτοπισμένοι και οι πρόσφυγες στο ανατολικό Τσαντ συνέχισαν να διατρέχουν κίνδυνο παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους, συμπεριλαμβανομένης της βίας εναντίον των γυναικών και τη στρατολόγηση και χρήση παιδιών από τις ένοπλες δυνάμεις και ομάδες του Τσαντ.

Μεγάλα τμήματα της Δημοκρατίας της Κεντρικής Αφρικής παρέμειναν κάτω από τον έλεγχο ένοπλων ομάδων και επλήγησαν από τη βία, μέρος της οποίας αποτελούν και οι επιθέσεις εναντίον πολιτών από τον εγκατεστημένο στην Ουγκάντα Στρατό Αντίστασης του Κυρίου. Δεκάδες χιλιάδες άνθρωποι παρέμειναν εκτοπισμένοι, ενώ η σεξουαλική βία παρέμεινε κυρίαρχη.

Στη Σομαλία, η ένοπλη διαμάχη ανάμεσα στη Μεταβατική Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση, υποστηριζόμενη από την Αποστολή της Αφρικανικής Ένωσης στη Σομαλία, και των ένοπλων ισλαμιστικών ομάδων συνεχίστηκαν χωρίς μείωση, κυρίως στο Μογκαντίσου. Εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι εκτοπίστηκαν εκ νέου και η πρόσβαση σε επείγουσα ανθρωπιστική βοήθεια περιορίστηκε σημαντικά, εξαιτίας της ανασφάλειας, των περιορισμών για παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας και επειδή οι υπάλληλοι ανθρωπιστικών οργανώσεων είχαν στοχοποιηθεί από ένοπλες ισλαμιστικές ομάδες. Τα μέρη που ενεπλάκησαν στη σύγκρουση δεν έλαβαν τις απαραίτητες προφυλάξεις για να αποφευχθούν ανθρωπίνες απώλειες κατά τη διάρκεια στρατιωτικών συγκρούσεων, και σε ορισμένες περιπτώσεις στοχοποιούνταν ευθέως οι πολίτες. Παιδιά στρατολογούνταν με τη βία και χρησιμοποιούνταν από τα αντίπαλα μέρη στις συγκρούσεις. Η διεθνής κοινότητα απασχολήθηκε περισσότερο με το πρόβλημα της πειρατείας, στην ακτή της Σομαλίας παρά με τα δεινά του πληθυσμού. Στρατιωτική βοήθεια στη Μεταβατική Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση από διάφορα κράτη, συμπεριλαμβανομένων και των ΗΠΑ, χωρίς επαρκείς δικλείδες ασφαλείας ενδέχεται να επιδείνωσαν ακόμα πιο πολύ την κατάσταση για τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ανθρωπιστική κρίση. Δεν υπήρξε ισχυρή βούληση από τη διεθνή κοινότητα να υποχρεώσουν τους υπεύθυνους για εγκλήματα πολέμου να λογοδοτήσουν.

Η σύγκρουση στη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό είχε ως αποτέλεσμα πολυάριθμες παραβιάσεις του ανθρωπιστικού δικαίου και του δικαίου για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Στο Γουαλικάλε, Βόρειο Κιβού, περισσότεροι από 300 άνθρωποι βιάστηκαν μέσα σε τέσσερις μέρες, από μέλη ενόπλων δυνάμεων κατά τη διάρκεια σειράς επιθέσεων εναντίον χωριών. Ούτε οι ένοπλες δυνάμεις του Κονγκό (FARDC) ούτε η ειρηνευτική αποστολή των Ηνωμένων Εθνών στη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό (MONUC) δεν επενέβησαν, παρά το ότι είχαν στρατοπεδεύσει εκεί κοντά. Οι ένοπλες δυνάμεις του Κονγκό ήταν επίσης υπεύθυνες για πολυάριθμες παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην περιοχή. Σχεδόν κανένας δεν λογοδότησε για σοβαρές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μέσα στις οποίες συγκαταλέγονται βιασμοί και άλλες μορφές σεξουαλικής βίας. Οι αρχές του Κονγκό συνέχισαν να αρνούνται να παραδώσουν τον Bosco Ntaganda, ανώτερο αξιωματικό της FARDC, στο Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, παρά το ένταλμα σύλληψης εναντίον του για στρατολόγηση και χρήση παιδιών ως στρατιωτών.

Τον Οκτώβριο, τα Ηνωμένα Έθνη δημοσίευσαν μια έκθεση παρουσιάζοντας κατάφωρες παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του ανθρωπιστικού δικαίου στη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό μεταξύ 1993 και 2003. Η έκθεση περιλαμβάνει πολλές συστάσεις για την ενίσχυση του συστήματος δικαιοσύνης του Κονγκό και την αντιμετώπιση της ατιμωρησίας, που θα καταστήσει απαραίτητη την παρακολούθηση των εξελίξεων και την πολιτική στήριξη. Η άσκηση κριτικής στην έκθεση από χώρες όπως η Ρουάντα και η Ουγκάντα, τις οποίες η έκθεση παρουσιάζει ως ένοχες για τις παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ήταν απογοητευτική και αντανάκλα την απροθυμία να αναλάβουν τις ευθύνες τους.

Σημειώθηκε μικρή πρόοδος σε άλλες χώρες για να διασφαλιστεί η υπευθυνότητα για εγκλήματα κατά του διεθνούς δικαίου, κυρίως εξαιτίας της πολιτικής απροθυμίας. Στο Μπουруντί, η συμφωνημένη Επιτροπή Αλήθειας και Συμφιλίωσης και το Ειδικό Δικαστήριο δεν έχουν ακόμα τεθεί σε ισχύ, μέχρι το τέλος της χρονιάς. Στη Λιβερία, δεν πραγματοποιήθηκαν εισηγήσεις από την Επιτροπή Αλήθειας και Συμφιλίωσης, συμπεριλαμβανομένης της έκκλησης για τη δημιουργία ενός ειδικού ποινικού δικαστηρίου για να ερευνά και να δικάζει εγκλήματα κατά του διεθνούς δικαίου που διεπράχθησαν κατά τη διάρκεια του εμφυλίου. Στη Σενεγάλη, ο Πρόεδρος Abdoulaye Wade

δήλωσε τον Δεκέμβριο ότι δεν ενδιαφερόταν πλέον να διεξάγει έρευνα και να ασκήσει δίωξη εναντίον του πρώην Προέδρου Habre από το Τσαντ, παρά το ότι η χρηματοδότηση για τη δικαστική διαδικασία φαινόταν να έχει εξασφαλιστεί. Αυτό αποτελεί σκανδαλώδη αμέλεια των υποχρεώσεων της χώρας προς το διεθνές δίκαιο και το αίτημα της Αφρικανικής Ένωσης. Μια άλλη οπισθοδρομική κίνηση ήταν ότι το κοινοβούλιο της Κένυας ψήφισε μια πρόταση τον Δεκέμβριο ζητώντας από την κυβέρνηση να αποσυρθεί από το Καταστατικό της Ρώμης μετά την παρουσίαση μιας αίτησης από το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, που είναι ο ενάγων, για να παρουσιαστούν ενώπιον του Δικαστηρίου έξι κενυάτες πολίτες.

ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

Οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τις δυνάμεις ασφαλείας και την αστυνομία συνέχισαν να μαστίζουν την περιοχή. Εξώδικες εκτελέσεις, βασανισμοί και άλλες κακοποιήσεις, εκτεταμένη χρήση βίας, που μερικές φορές κατέληγε σε παράνομες εκτελέσεις, ήταν μεταξύ καταγεγραμμένων παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η κατάσταση στο Δέλτα του Νίγηρα χειροτέρευσε μέσα στη χρονιά με ένοπλες ομάδες και συμμορίες να απάγουν εργάτες πετρελαίου και τους συγγενείς τους και να επιτίθενται σε εγκαταστάσεις πετρελαίου. Η αντίδραση των νιγηριανών δυνάμεων ασφαλείας, συχνά οδηγούσε στην καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, περιλαμβανομένων εξώδικων εκτελέσεων και βασανισμών. Οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων επίσης, παρέμειναν ως κυρίαρχο μοτίβο, καθώς επέβαλλαν το νόμο και σε άλλες περιοχές με αναρίθμητες υποθέσεις παράνομων θανάτων, περιλαμβανομένων εξώδικων εκτελέσεων, εξαφανίσεων με τη βία, αυθαίρετων συλλήψεων, βασανισμών και άλλων κακοποιήσεων. Η κοινή βία συνεχίστηκε στην πολιτεία Πλατό στη Νιγηρία οδηγώντας εκατοντάδες ανθρώπους στο θάνατο και χιλιάδες στον εκτοπισμό.

Προς το τέλος της χρονιάς καταγράφηκαν στο Μπουρουντί αρκετές εξώδικες εκτελέσεις. Ανάμεσα στα θύματα υπήρχαν άτομα που συνδέονταν με το αντίπαλο κόμμα των Δυνάμεων Εθνικής Απελευθέρωσης. Παρά το ότι συστάθηκε μια δικαστική επιτροπή για να ερευνήσει, δεν είχε σημειωθεί καμία πρόοδος ως το τέλος της χρονιάς.

Στη Νότια Αφρική, αναφέρθηκαν πολυάριθμες υποθέσεις βασανισμών και κακοποίησης από την αστυνομία, πολλές από τις οποίες ερευνήθηκαν από την Ανεξάρτητη Διεύθυνση Παραπόνων. Μεταξύ των μεθόδων που καταγράφηκαν ήταν ξυλοδαρμοί, ηλεκτροσόκ, πνιγμοί και απειλές θανάτου. Παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων έγιναν επίσης και στην Ουγκάντα μετά από βομβιστικές επιθέσεις τον Ιούλιο, όπου σκοτώθηκαν τουλάχιστον 76 άνθρωποι. Μερικοί συνελήφθησαν και βρισκόνταν υπό κράτηση χωρίς επικοινωνία: άλλοι μεταφέρθηκαν παράνομα από την Κένυα στην Ουγκάντα, όπου και προφυλακίστηκαν.

Στη Μοζαμβίκη, η αστυνομία χρησιμοποίησε πυρομαχικά εναντίον ατόμων που διαδήλωναν κατά του υψηλού κόστους ζωής και σκότωσαν τουλάχιστον 14 άτομα. Στη Γουινέα, οι δυνάμεις ασφαλείας σκότωσαν με πυρομαχικά ειρηνικούς διαδηλωτές. Στην Κένυα, η αστυνομία σκότωσε επτά άνδρες κατά τη διάρκεια μιας επιχείρησης της αστυνομίας σε άτυπο οικισμό στο Ναϊρόμπι.

Θάνατοι κατά την προφυλάκιση, συχνά μετά από βασανισμό ή άλλη κακοποίηση, υπήρξαν σε χώρες όπως η Μπουρκίνα Φάσο, το Καμερούν, η Δημοκρατία του Κονγκό, η Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό, η Ερυθραία, η Γκάνα, η Μαυριτανία, η Νότιος Αφρική και η Σουαζιλάνδη. Οι συνθήκες φυλάκισης παρέμειναν φρικτές σε αρκετές χώρες, όπως η Αγκόλα, το Μπενίν, το Μπουρουντί, η Λιβερία, το Μαλάουι, η Σιέρρα Λεόνε και η Τανζανία.

Παρά τη γενική τάση για κατάργηση της θανατικής ποινής στην Αφρική, η Ισημερινή Γουινέα, το Σουδάν και η Σομαλία εκτέλεσαν ανθρώπους που είχαν καταδικαστεί σε θάνατο, συχνά μετά από άδικες δίκες. Αναφέρθηκε επίσης μία εκτέλεση στη Μποτσουάνα. Η Γκαμπόν κατήργησε τη θανατική ποινή στο νόμο το 2010.

ΚΑΤΑΣΤΟΛΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΩΝΙΑΣ

Οι εκλογές σε διάφορες χώρες αμαυρώθηκαν από τη βία και την αύξηση των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Σε όλες σχεδόν τις υποθέσεις, οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων παρέμειναν ατιμώρητες.

Οι προεδρικές και κοινοβουλευτικές εκλογές στο Σουδάν τον Απρίλιο οδήγησαν σε περιορισμό της ελευθερίας της έκφρασης και της συνάθροισης. Τηλεοπτικοί σταθμοί έκλεισαν, επιβλήθηκε εκ νέου η λογοκρισία του Τύπου

προσωρινά και συνελήφθησαν δημοσιογράφοι, μερικοί εκ των οποίων βασανίστηκαν. Πολλές από τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων διεπράχθησαν από το NISS, αλλά η Δράση Εθνικής Ασφάλειας, που ανέλαβε δράση τον Φεβρουάριο, διαβεβαίωσε ότι οι πράκτορες του NISS έχουν ασυλία για ποινική δίωξη όσον αφορά τις παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Οι εκλογές τον Μάιο στην Αιθιοπία επίσης οδήγησαν σε περιορισμούς της ελευθερίας της έκφρασης και των συγκεντρώσεων. Τα αντίπαλα πολιτικά κόμματα δήλωσαν ότι πολλά μέλη και ακτιβιστές κυνηγήθηκαν, χτυπήθηκαν και συνελήφθησαν πριν τις εκλογές, περιλαμβανομένης και της περιοχής Ορόμια.

Στο Μπουρούντι, αρκετοί άνθρωποι συνελήφθησαν κατά τη διάρκεια ερευνών και βασανίστηκαν από την Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών, μετά από σειρά επιθέσεων με χειροβομβίδες πριν τις εκλογές. Παρά το γεγονός ότι η κυβέρνηση του Μπουρούντι δήλωσε δημοσίως ότι θα ξεκινήσει έρευνα, μέχρι το τέλος της χρονιάς δεν έγινε καμία πρόοδος που καθιστούσε εκείνους τους ανθρώπους υπεύθυνους για να λογοδοτήσουν. Η κυβέρνηση προσωρινά απαγόρευσε συναντήσεις με τα αντίπαλα πολιτικά κόμματα.

Επιπλέον, η Ρουάντα περιόρισε την ελευθερία έκφρασης και της συνάθροισης πριν τις εκλογές του Αυγούστου. Απαγορεύτηκε η εμφάνιση αντίπαλων πολιτικών κομμάτων, πολιτικοί αντίπαλοι συνελήφθησαν και πολλά μέσα ενημέρωσης έκλεισαν, ενώ δημοσιογράφοι έφυγαν από τη χώρα. Ασαφείς και ελαττωματικοί νόμοι στηριζόμενοι στην «ιδεολογία της γενοκτονίας» και της «διασπαστικής δραστηριότητας» χρησιμοποιήθηκαν παράνομα για να περιορίσουν την ελευθερία της έκφρασης. Οι θάνατοι ενός εξέχοντος πολιτικού και ενός δημοσιογράφου, όπως επίσης και οι επιθέσεις με χειροβομβίδες, στις οποίες σκοτώθηκαν πολλοί άνθρωποι, συνέβαλαν στην αύξηση της έντασης και της ανασφάλειας στην πορεία προς τις εκλογές.

Οι προεδρικές εκλογές στη Γουινέα οδήγησαν σε αυξημένη βία και παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι δυνάμεις ασφαλείας χρησιμοποίησαν εκτεταμένη βία, χρησιμοποιώντας αδιακρίτως πυρομαχικά σε διαδηλωτές. Δωδεκάδες συνελήφθησαν αυθαίρετα, κατά τη διάρκεια της εκλογικής περιόδου και συχνά τους απαγορευόταν η πρόσβαση σε ιατρική περίθαλψη ή δυνατότητα νομικής εκπροσώπησης, καθώς και να δουν τους συγγενείς τους.

Στην Ακτή Ελεφαντοστού, τα αποτελέσματα των προεδρικών εκλογών του Δεκεμβρίου δεν έγιναν αποδεκτά από τον πρόεδρο Laurent Gbagbo.

Δυνάμεις ασφαλείας που πρόσκεινται σε αυτόν ήταν υπεύθυνες για πολλές εξώδικες εκτελέσεις, εξαναγκαστικές εξαφανίσεις και αυθαίρετες συλλήψεις. Παρά την πολιτική πίεση από τα Ηνωμένα Έθνη, την Αφρικανική Ένωση και την Οικονομική Κοινότητα των Δυτικο-Αφρικανικών κρατών, ο Laurent Gbagbo αρνήθηκε να παραδώσει την εξουσία, οδηγώντας σε πολιτικό αδιέξοδο και φόβους για ανάπτυξη βίας.

Σε πολλές άλλες χώρες τα δικαιώματα της ελευθερίας της έκφρασης, του συνεταιρίζεσθαι και της ειρηνικής συνάθροισης δεν έγιναν σεβαστά. Υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δημοσιογράφοι και μέλη της αντιπολίτευσης κινδύνευαν από διωγμούς και εκφοβισμούς, αυθαίρετες συλλήψεις, βασανισμούς και άλλες παράνομες ενέργειες ή παράνομους θανάτους.

Υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ακτιβιστές συνελήφθησαν αυθαίρετα και προφυλακίστηκαν στην Αγκόλα, τη Δημοκρατία της Κεντρικής Αφρικής, την Γκάμπια, το Νίγηρα και τη Ζιμπάμπουε, όπου τον Νοέμβριο, το Ανώτατο Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι η σύλληψη και η προφυλάκιση δύο μελών της Έγερσης των Γυναικών της Ζιμπάμπουε το 2008, ήταν λανθασμένη και ότι τα δικαιώματά τους είχαν παραβιαστεί. Το Δικαστήριο επίσης αποφάσισε, ότι η πολιτεία είχε αποτύχει να προστατέψει τους δύο υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από την κακοποίηση. Οι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων δέχτηκαν απειλές στο Μπουρούντι και ο εξέχων οπαδός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων Floribert Chebeya σκοτώθηκε στη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό. Καμία πρόοδος δεν έγινε στην Κένυα, όσον αφορά τις έρευνες για τους θανάτους δύο υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων το 2009, του Oscar Kingara και του Paul Oulu. Στην Αιθιοπία, η Διακήρυξη για τις Φιλανθρωπικές Οργανώσεις και τα Σωματεία τέθηκε σε εφαρμογή, με την επιβολή αυστηρών ελέγχων στην κοινωνία των πολιτών και με τον δραστικό περιορισμό των δραστηριοτήτων υπέρ των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Οι ειρηνικές διαδηλώσεις απαγορεύτηκαν -ή οι συμμετέχοντες συλλαμβάνονταν- στην Αγκόλα, το Μπενίν, το Καμερούν, τη Σουαζιλάνδη και το Τόγκο.

Δημοσιογράφοι υπέστησαν εκφοβισμό, απειλήθηκαν ή συνελήφθησαν αυθαίρετα στο Μπουρούντι, το Τσαντ, την Ακτή Ελεφαντοστού, τη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό, την Ισημερινή Γουινέα, την Αιθιοπία, την Γκάμπια,

τη Μαδαγασκάρη, τη Ναμίμπια, τη Νιγηρία, τη Ρουάντα, τη Νότιο Αφρική, τη Σουαζιλάνδη, την Τανζανία, το Τόγκο, την Ουγκάντα και τη Ζιμπάμπουε.

Πολιτικοί αντίπαλοι συνελήφθησαν παράνομα ή αυθαίρετα στο Μπουρούντι, την Ισημερινή Γουινέα, τη Μαδαγασκάρη, το Νίγηρα και το Τόγκο. Στην Ουγκάντα, αστυνομικοί και ένοπλοι άνδρες προκάλεσαν αναταραχές σε μια συγκέντρωση πολιτικών αντιπάλων και προπηλάκισαν πολλούς συμμετέχοντες.

Στην Ερυθραία, πολλοί ακτιβιστές, δημοσιογράφοι, θρησκευτικοί ηγέτες και άλλοι τέθηκαν υπό κράτηση, συχνά χωρίς καμία δυνατότητα επικοινωνίας και με τον κίνδυνο της κακοποίησης.

Σε μερικές χώρες, όπως για παράδειγμα στη Σομαλία, οπλισμένες ομάδες όπως η al-Shabab ήταν υπεύθυνες για κακοποιήσεις δημοσιογράφων και υπερασπιστών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς και για φόνους. Ένοπλες ισλαμιστικές ομάδες στη Σομαλία ήταν επίσης υπεύθυνες για λιθοβολισμό ανθρώπων μέχρι θανάτου και για ακρωτηριασμούς. Σε διάφορες χώρες του Σαχέλ, η Αλ-Κάιντα στο Ισλαμικό Μάγκρεμπ (AQIM) απήγαγε άτομα και τα κρατούσε ως ομήρους, ενώ σκότωσε μερικά από αυτά.

ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΣΕ ΚΙΝΗΣΗ

Οι μετανάστες συνέχισαν να πέφτουν θύματα διακρίσεων και παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι δυνάμεις ασφαλείας της Αγκόλας απέλασαν περισσότερους από 12.000 Κογκολέζους μεταξύ Σεπτεμβρίου και Δεκεμβρίου. Αναφέρθηκε ότι δεκάδες γυναίκες και μερικοί άνδρες βιάστηκαν κατά τη διάρκεια απέλασης, ενώ πολλοί υπέστησαν κακοποίηση, φεύγοντας γυμνοί και χωρίς τα υπάρχοντά τους. Οι μετανάστες, οι περισσότεροι από τους οποίους προέρχονταν από άλλες νοτιοαφρικανικές χώρες, προφυλακίστηκαν αυθαίρετα στη Μαυριτανία για να αποτραπούν από το να προσπαθήσουν να ταξιδέψουν στην Ευρώπη. Πρόσφυγες και μετανάστες δέχτηκαν επιθέσεις σε πολλά μέρη της Νότιας Αφρικής, παρά τις αυξημένες προσπάθειες των αρχών να αντιδράσουν στα περιστατικά βίας. Στους κατοίκους της Ζιμπάμπουε δόθηκε μια ευκαιρία να νομιμοποιήσουν την κατάστασή τους στην Νότια Αφρική.

Τον Ιούλιο, περίπου 1.700 κάτοικοι της Ρουάντας στους οποίους δεν δόθηκε άσυλο, μαζί με κάποιους αναγνωρισμένους πρόσφυγες, επέστρεψαν

με τη βία στη Ρουάντα από την Ουγκάντα κατά παράβαση του διεθνούς δικαίου. Δεκάδες χιλιάδες άλλοι πρόσφυγες από τη Ρουάντα αντιμετώπισαν τον κίνδυνο να χάσουν το καθεστώς του πρόσφυγα μέχρι το τέλος του 2011, διατρέχοντας τον κίνδυνο βίαιης επιστροφής, κυρίως λόγω της πίεσης της Ρουάντας προς γειτονικά κράτη. Δεκάδες πρόσφυγες από το Μπουρούντι αντιμετώπισαν τον κίνδυνο βίαιης επιστροφής από την Τανζανία. Δύο άτομα που επέστρεψαν με τη βία από τη Γερμανία στην Ερυθραία το 2008 ζήτησαν ξανά καταφύγιο και τους χορηγήθηκε στη Γερμανία το καθεστώς του πρόσφυγα. Είχαν προφυλακιστεί σε απάνθρωπες συνθήκες μετά τη βίαιη επιστροφή τους στην Ερυθραία. Η Ερυθραία συνέχισε να εφαρμόζει μια πολιτική «πυροβολήστε για να σκοτώσετε» σε όποιον συλλαμβανόταν να επιζητεί καταφύγιο εκτός συνόρων.

Σε όλη την ήπειρο, εκατομμύρια άνθρωποι παρέμειναν εκτοπισμένοι εξαιτίας της διαμάχης και της έλλειψης ασφάλειας, είτε μέσα στις ίδιες τις χώρες τους, είτε ως πρόσφυγες. Η Κένυα διατήρησε το κλείσιμο των συνόρων της με τη Σομαλία, εμποδίζοντας την παροχή βοήθειας και προστασίας στους ανθρώπους από τη Σομαλία που ζητούσαν καταφύγιο.

ΣΤΕΓΑΣΗ – ΕΞΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΕΣ ΕΞΩΣΕΙΣ

Εκατομμύρια άνθρωποι στην Αφρική που ζουν σε φτωχογειτονίες και άτυπους οικισμούς στερούνταν βασικές υπηρεσίες, όπως καθαρό νερό, ιατρική περίθαλψη, εκπαίδευση και αποτελεσματική αστυνόμευση. Σε πολλές χώρες οι αρχές αγνόησαν την κακή κατάσταση στην οποία βρίσκονταν και τους απέκλεισαν από εθνικά σχέδια και προϋπολογισμούς. Η έλλειψη υγιεινής, καθώς και πρόσβασης σε νερό συχνά οδηγούσε σε περαιτέρω κακοποιήσεις, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής βίας, όπως έγινε σε άτυπους οικισμούς στο Ναϊρόμπι της Κένυας.

Υπήρξαν μαζικές εξαναγκαστικές εξώσεις σε αρκετές χώρες, όπως στην Αγκόλα, τη Γκάνα, την Κένυα και τη Νιγηρία, κάτι που βύθισε τους ανθρώπους ακόμα περισσότερο στη φτώχεια. Στο Τσαντ, την Ισημερινή Γουινέα, την Κένυα και τη Ζιμπάμπουε χιλιάδες παρέμειναν υπό τον κίνδυνο εξαναγκαστικών εξώσεων. Άνθρωποι που είχαν εκδιωχθεί στο παρελθόν, συχνά δεν λάμβαναν αποζημίωση ή νέα κατοικία και συνέχισαν να ζουν στη φτώχεια και χωρίς διασφάλιση της ιδιοκτησίας τους.

ΜΗΤΡΙΚΗ ΥΓΕΙΑ

Στης Αφρική σημειώθηκε πρόοδος στην προσπάθεια βελτίωσης της μητρικής υγείας. Η Μπουρκίνα Φάσο δεσμεύτηκε να άρει όλα τα οικονομικά εμπόδια όσον αφορά την επείγουσα μαιευτική περίθαλψη και πρόσβαση στον οικογενειακό προγραμματισμό, αλλά τώρα πρέπει να τηρήσει τις υποσχέσεις της. Τον Απρίλιο, στη Σιέρρα Λεόνε, εφαρμόστηκε μια δωρεάν υπηρεσία ιατρικής περίθαλψης, που καταργούσε την πληρωμή για τις εγκύους και τα παιδιά κάτω των πέντε ετών, αλλά προκλήθηκαν προβλήματα από ελλείψεις σε φάρμακα και ιατρικά αποθέματα, καθώς όλο και περισσότερες απευθύνονταν στις ιατρικές υπηρεσίες.

Υπάρχουν και άλλοι παράγοντες που συνέβαλαν στην μητρική θνησιμότητα και που πρέπει επείγοντως να αντιμετωπιστούν σε πολλές χώρες, όπως είναι κάποιες επιβλαβείς πρακτικές, διακρίσεις κατά των γυναικών, η έλλειψη σεξουαλικής και αναπαραγωγικής διαπαιδαγώγησης και η απουσία μηχανισμών λογοδοσίας.

Τον Ιούλιο, η Συνέλευση της Αφρικανικής Ένωσης δεσμεύτηκε για την εφαρμογή κάποιων ενεργειών που θα μείωναν τη μητρική θνησιμότητα. Ανάμεσα στις ενέργειες περιλαμβάνονταν η διάθεση του 15 τοις εκατό του εθνικού προϋπολογισμού στον τομέα της υγείας, η διοργάνωση καμπάνιας για τη μείωση της μητρικής θνησιμότητας και η έκκληση για μεγαλύτερη υπευθυνότητα όσον αφορά τις αποφάσεις πολιτικής και οικονομικών. Η Επιτροπή της Αφρικανικής Ένωσης επιφορτίστηκε με το καθήκον να δημιουργήσει μια τακτική στρατιωτική δύναμη για τη μητρική υγεία και την υγεία των νεογέννητων και των παιδιών για να ετοιμάσει και να αναθεωρεί εκθέσεις σχετικά με την πρόοδο στον τομέα της μητρικής και παιδικής υγείας.

ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ

Η βία και οι διακρίσεις κατά των γυναικών και των κοριτσιών συνέχισαν να καταστρέφουν τη ζωή τους, να περιορίζουν τις ευκαιρίες τους και να τους στερούν τα δικαιώματά τους. Στο Βόρειο Σουδάν, γυναίκες και κορίτσια συλλαμβάνονταν και κακοποιούνταν με το πρόσχημα της απρεπούς ένδυσης ή συμπεριφοράς, στο όνομα της δημοσίας τάξης. Δεκάδες χιλιάδες περιπτώσεις σεξουαλικής κακοποίησης αναφέρθηκαν στην αστυνομία της Νότιας Αφρικής κατά τη διάρκεια της χρονιάς. Στην Κένυα, μια έρευνα

κατέδειξε υψηλά επίπεδα ενδοοικογενειακής βίας, περιλαμβανομένων συζυγικών βιασμών, το οποίο δεν συνιστά παράνομο αδίκημα, σύμφωνα με τους νόμους της Κένυας. Στη Λιβερία, η πλειονότητα των περιστατικών βιασμού που έχουν αναφερθεί αφορούσε κορίτσια κάτω των δεκαέξι ετών. Σε πολλές χώρες, γυναίκες και κορίτσια που είχαν υποστεί σεξουαλική κακοποίηση δεν είχαν πρόσβαση στις αστυνομικές ή τις δικαστικές αρχές, ενθαρρύνονταν να προβούν σε δικαστικούς διακανονισμούς, ενώ παράλληλα βρίσκονταν αντιμέτωπες με το υψηλό ιατρικό κόστος και αποβάλλονταν από τις κοινότητές τους. Οι γυναίκες συνέχισαν να προσβάλλονται δυσανάλογα από την πανδημία του ιού HIV του AIDS, κυρίως στη δυτική Αφρική. Ο γυναικείος γενετικός ακρωτηριασμός συνέχισε να εφαρμόζεται σε πολλές χώρες, όπως για παράδειγμα στην Τανζανία, παρά το ότι έχει απαγορευτεί.

Οι διακρίσεις κατά ατόμων που βασίζονταν σε εικαζόμενο ή πραγματικό σεξουαλικό προσανατολισμό παρέμεναν ευρύτατα διαδεδομένες. Στο Καμερούν, άτομα με την υποψία ομοφυλοφιλικών δραστηριοτήτων διώκονταν ποινικά και υφίσταντο κακοποίηση. Στο Μαλάουι, δύο άτομα καταδικάστηκαν για 'προσβολή της δημοσίας αιδούς' και 'μη φυσιολογικές πράξεις' και τους επιβλήθηκε ποινή 14 χρόνων καταναγκαστικής εργασίας. Τους δόθηκε αμνηστία μερικές εβδομάδες αργότερα. Μία εφημερίδα στην Ουγκάντα δημοσίευσε φωτογραφίες και ονόματα δύο ατόμων ισχυριζόμενη ότι είναι ομοφυλόφιλοι, καθώς και μηνύματα που υποκινούσαν βία. Οι αρχές απέτυχαν να καταφερθούν δημοσίως εναντίον της εφημερίδας, και ένα δρακόντειο αντι-ομοφυλοφιλικό νομοσχέδιο παρέμεινε σε εκκρεμότητα στο Κοινοβούλιο.

Στη Μαυριτανία, η πρακτική της δουλείας συνεχίστηκε παρά το ότι αποτελεί ποινικό αδίκημα. Η αστυνομία έκανε ελάχιστα για να ενισχύσει το νόμο και οκτώ ακτιβιστές εναντίον της δουλείας συνελήφθησαν. Σύμφωνα με ισχυρισμούς, υπέστησαν κακοποίηση, και κατηγορήθηκαν, επειδή ενημέρωσαν την αστυνομία για τις υποθέσεις αυτές.

Σε κάποιες χώρες συνεχίστηκαν οι επιθέσεις κατά αλμπίνο. Στην Τανζανία, η αντίδραση των αρχών παρέμεινε ανεπαρκής, καθώς απέτυχαν να ερευνήσουν επιμελώς τις επιθέσεις και τους θανάτους που έχουν γίνει στο παρελθόν, ή να παρέχουν επαρκή προστασία στους ακτιβιστές που αγωνίζονται για τα δικαιώματα των αλμπίνο.

Κατά τη διάρκεια μιας επίσκεψης στη Δημοκρατία του Κονγκό, ο Ειδικός Εισηγητής των Ηνωμένων Εθνών για τους γηγενείς εξέφρασε την ανησυχία

του για τις συνεχιζόμενες διακρίσεις. Στην Ερυθραία, συνέχισαν να διώκονται και να φυλακίζονται άτομα εξαιτίας των θρησκευτικών τους πεποιθήσεων: μόνο. Μόνο μέλη που ανήκαν σε «επιτρεπόμενες θρησκείες» μπορούσαν να ασκήσουν τα θρησκευτικά τους καθήκοντα.

ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ ΑΛΛΑΖΟΥΝ

Η Διεθνής Αμνηστία σύντομα θα γιορτάσει την πεντηκοστή επέτειό της. Από τις πρώτες εκθέσεις της Διεθνούς Αμνηστίας, που δημοσιεύτηκαν στα μέσα του 1960, η σφαίρα των γεωγραφικών αρμοδιοτήτων και το εύρος των θεμάτων που σχετίζονται με τα ανθρώπινα δικαιώματα έχει επεκταθεί σημαντικά. Πολυάριθμοι άλλοι οργανισμοί για τα ανθρώπινα δικαιώματα δημιουργήθηκαν στο προηγούμενο μισό του αιώνα, μερικούς από τους οποίους ενέπνευσαν οι δράσεις της Διεθνούς Αμνηστίας. Σε πολλές χώρες της Αφρικής υπάρχει μια «ζωντανή» κοινωνία, η οποία, αν και είναι ακόμα καταπιεσμένη, δεν μπορεί να αγνοηθεί από τους ανθρώπους της εξουσίας. Πολλά ακόμα πρέπει να επιτευχθούν, αλλά τα πράγματα αλλάζουν.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΣΙΑ

«Το μεγάλο ψέμα απογυμνώθηκε. Η αλήθεια βρήκε επιτέλους το δρόμο της.»

Τόνι Ντόχερτι, ο πατέρας του οποίου, Πάντυ Ντόχερτι, πέθανε την Κυριακή, 30 Ιανουαρίου 1972 στο Ντέρυ, στη Βόρεια Ιρλανδία, όταν στρατιώτες άνοιξαν πυρ εναντίον πορείας για τα ατομικά δικαιώματα.

Το δικαίωμα στην αλήθεια και τη δικαιοσύνη και η αποφασιστικότητα των θυμάτων και των συγγενών τους να το κατακτήσουν, όσο μακρύς και δύσκολος κι αν ήταν ο αγώνας τους, αποτέλεσαν σημαντικό μέρος του τοπίου των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε όλη την περιοχή κατά τη διάρκεια της χρονιάς.

Στις 15 Ιουνίου, οικογένειες συγκεντρώθηκαν σε ένα κτήριο συνδιασκέψεων στη Βόρεια Ιρλανδία, στη Μ. Βρετανία, προκειμένου να λάβουν γνώση των ευρημάτων μίας μακροχρόνιας και πολυαναμενόμενης έρευνας, σχετικά με τη δολοφονία 13 ατόμων από το βρετανικό στρατό μια μέρα που έγινε γνωστή ως «Ματωμένη Κυριακή».

Περίμεναν περίπου τέσσερις δεκαετίες για την απόδοση δικαιοσύνης και η χαρά τους, όταν τελικά ήρθε η ώρα, ήταν απερίγραπτη. Η έρευνα απέρριψε κάθε ισχυρισμό προηγούμενων κυβερνήσεων ότι οποιοσδήποτε εκ των δολοφονηθέντων και τραυματισμένων από τους στρατιώτες αποτελούσε απειλή, οπλοφορούσε ή είχε εκτοξεύσει βόμβα από διασκορπούμενα καρφιά ή μολότοφ. Δικαίωσε όλα τα αγαπημένα πρόσωπά τους και τους απάλλαξε από κάθε ευθύνη για τους πυροβολισμούς. Η έκθεση επιβεβαίωσε ότι αρκετά από τα θύματα είχαν πυροβοληθεί πισώπλατα ενώ έτρεχαν να γλιτώσουν και βρέθηκε ότι οι απολογίες πολλών στρατιωτών ήταν κατάφωρα ψευδείς. Ανταποκρινόμενος στα γεγονότα, ο πρωθυπουργός της Μ. Βρετανίας εξέφρασε δημόσια συγγνώμη.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ

Για μία περιοχή που περηφανεύεται ότι αποτελεί φάρο της ελεύθερης έκφρασης, η πραγματικότητα ήταν τελείως διαφορετική για πολλούς που θέλησαν να δημοσιεύσουν κακοποιήσεις, να διατυπώσουν εναλλακτικές απόψεις ή να ασκήσουν πίεση σε κυβερνήσεις και όχι μόνο, προκειμένου να λογοδοτήσουν . Οι ελευθερίες της έκφρασης και του συνεταιρίζεσθαι εξακολουθούσαν να δέχονται επιθέσεις -όπως και οι ίδιοι οι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Στην Τουρκία, παρά τον όλο και περισσότερο ανοιχτό δημόσιο διάλογο, σχετικά με τα μέχρι πρότινος θέματα ταμπού, η διατύπωση διαφορετικών απόψεων είχε ως αποτέλεσμα πολυάριθμες ποινικές διώξεις: ιδίως οι απόψεις που σχετίζονταν με τις ένοπλες δυνάμεις, το ζήτημα των Αρμενίων και των Κούρδων στην Τουρκία και τις τρέχουσες ποινικές διώξεις. Εκτός από τα διάφορα άρθρα του Ποινικού Κώδικα, συχνά χρησιμοποιήθηκαν αντιπρομοκρατικοί νόμοι με υψηλότερες ποινές φυλάκισης και εντολές προφυλάκισης, για την κατάπνιξη της νόμιμης ελευθερίας έκφρασης. Πιο συχνά διώχθηκαν, οι κούρδοι πολιτικοί ακτιβιστές, οι δημοσιογράφοι και οι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι αυθαίρετοι περιορισμοί εξακολούθησαν να επιβάλλονται, όπως και το μπλοκάρισμα της πρόσβασης σε ιστοσελίδες και οι εφημερίδες εκδίδονταν με προσωρινές διαταγές κλεισίματος. Συνεχίστηκαν οι απειλές βίας κατά ατόμων με το θάρρος της γνώμης τους.

Σε άλλες περιοχές, η επιβολή αυστηρότερων μέτρων εξακολουθούσε να είναι απελπιστικά συνήθης υπόθεση. Στο Τουρκμενιστάν, σχεδόν κάθε μορφή διαφωνίας καταπνίχθηκε. Δημοσιογράφοι που εργάζονται σε ξένα μέσα ενημέρωσης βρέθηκαν αντιμέτωποι με τις παρενοχλήσεις και εκφοβισμούς, ενώ ανεξάρτητοι ακτιβιστές της κοινωνίας των πολιτών δεν μπορούσαν να λειτουργήσουν ελεύθερα.

Οι φόβοι για τη σωματική τους ακεραιότητα αυξήθηκαν μετά το κάλεσμα του Προέδρου στον Υπουργό Ασφάλειας για καταστολή αυτών που «δυσφημούν δημοκρατικό μας κράτος, το οποίο βασίζεται στο νόμο».

Στο Ουζμπεκιστάν, υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ανεξάρτητοι δημοσιογράφοι παρενοχλήθηκαν, ξυλοκοπήθηκαν, τέθηκαν υπό περιορισμό και φυλακίστηκαν κατόπιν άδικων δικών. Παρόμοια ήταν η κατάσταση στο Αζερμπαϊτζάν, με τη χρήση του αστικού και του ποινικού

δικαίου για τη φήμωση της κριτικής, όπως και στη Σερβία, όπου υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και δημοσιογράφοι συνέχισαν να δέχονται απειλές, επιθέσεις και λεκτική βία.

Στη Ρωσία, οι αρχές συνέχισαν να στέλνουν ανάμικτα μηνύματα σχετικά με την ελευθερία της έκφρασης. Υποσχέθηκαν σεβασμό και προστασία των δημοσιογράφων και των ακτιβιστών της κοινωνίας των πολιτών, ενώ ταυτόχρονα ξεκινούσαν ή αποτύγγαναν να ελέγξουν συκοφαντικές εκστρατείες, κατά βασικών επικριτών της κυβέρνησης. Οι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και οι ανεξάρτητες ΜΚΟ εξακολουθούσαν να αντιμετωπίζουν δυσκολίες. Οι απειλές, επιθέσεις, διοικητικές παρενοχλήσεις και δημόσιες επιθέσεις κατά της προσωπικότητας και της ακεραιότητάς τους συνεχίστηκαν, με σκοπό την παρεμπόδιση του έργου τους και την υπονόμευση της αξιοπιστίας τους. Οι έρευνες για τις επιθέσεις εναντίον άλλων επιφανών υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και δημοσιογράφων, καθώς και δολοφονίες κάποιων από αυτούς, δεν απέδωσαν και πολλούς καρπούς. Επιπλέον, συνεχίστηκε η καταστολή του κοινωνικού ακτιβισμού, μεταξύ άλλων, με την απαγόρευση των διαδηλώσεων, τη βίαιη διάλυσή τους και τη δίωξη ατόμων βάσει της νομοθεσίας κατά του εξτρεμισμού.

Ακολουθώντας μια ανησυχητική νέα τάση, στην Ουκρανία το τοπίο γίνεται πιο σκοτεινό για τους υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Δέχτηκαν σωματικές επιθέσεις και αντιμετώπισαν παρενοχλήσεις από όργανα επιβολής του νόμου, λόγω του νόμιμου έργου τους για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Μια νέα επίθεση κατά της κοινωνίας των πολιτών διαπράχθηκε στη Λευκορωσία, εξαλείφοντας κάθε σημάδι ανεκτικότητας, που είχε αρχίσει να διαφαίνεται στην πορεία προς τις προεδρικές εκλογές του Δεκεμβρίου. Στον απόηχο των εκλογών, οι οποίες αμαυρώθηκαν από παρατυπίες, αστυνομικές δυνάμεις κατέπνιξαν βίαια κυρίως ειρηνικούς διαδηλωτές. Μέχρι το τέλος του έτους, 29 άνθρωποι, συμπεριλαμβανομένων έξι προεδρικών υποψήφιων της αντιπολίτευσης, μελών των ομάδων εκστρατείας τους και δημοσιογράφων, αντιμετώπισαν χαλκευμένες κατηγορίες για οργάνωση μαζικών ταραχών -και φυλάκιση έως 15 έτη- σε σχέση με τις διαδηλώσεις. Στο Κιργιστάν, σε ένα κλίμα αμοιβαίων κατηγοριών και αυξανόμενης εθνικιστικής συζήτησης μετά τα βίαια επεισόδια του Ιουνίου, που άφησαν εκατοντάδες νεκρούς, οι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αντιμετώπισαν δυσκολίες προσπαθώντας να δικαιολογήσουν το έργο τους για την προστασία των διαφορετικών εθνοτικών κοινοτήτων, καθώς και την

παρεμπόδιση από τις αρχές, κατά την προσπάθειά τους να τεκμηριώσουν τα γεγονότα. Στο Κιργιστάν, σε κλίμα αμοιβαίων κατηγοριών και αυξανόμενης εθνικιστικής συζήτησης, μετά τα βίαια επεισόδια του Ιουνίου, που άφησαν εκατοντάδες νεκρούς, οι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αντιμετώπισαν την εξής δυσκολία: ότι έπρεπε να δικαιολογήσουν το έργο τους για την προστασία των διαφορετικών εθνοτικών κοινοτήτων, καθώς και την παρεμπόδιση από τις αρχές, στην προσπάθειά τους να τεκμηριώσουν τα γεγονότα.

Η κατάσταση επιδεινώθηκε, επίσης, για τις γυναίκες που επέλεξαν να φορέσουν πέπλο, που κάλυπτε όλο το πρόσωπο, ως έκφραση της θρησκευτικής, πολιτισμικής, πολιτικής ή προσωπικής ταυτότητας ή των πεποιθήσεων τους. Στα κοινοβούλια της Βοσνίας Ερζεγοβίνης και της Ιταλίας έγινε συζήτηση για τη νομοθεσία που απαγορεύει τη δημόσια χρήση ένδυσης που καλύπτει το πρόσωπο, η οποία προτάθηκε από τη νέα κυβέρνηση της Ολλανδίας, ψηφίστηκε στη Βουλή του Βελγίου και υιοθετήθηκε από τη Γαλλία. Αρκετοί δήμοι στην Ισπανία υιοθέτησαν, επίσης, διατάξεις που απαγορεύουν τη χρήση των πέπλων, που καλύπτουν όλο το πρόσωπο σε δημοτικά κτήρια. Στην Τουρκία δεν υπήρξε πρόοδος στην άρση των νομικών εμποδίων που εμποδίζουν τις γυναίκες που φορούν μαντήλα στα πανεπιστήμια, αν και η εφαρμογή του απαγορευτικού μέτρου έγινε πιο ήπια κατά τη διάρκεια του έτους.

ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΣΕ ΚΙΝΗΣΗ

Παρά την οικονομική ύφεση, η Ευρώπη παρέμεινε προορισμός για όσους θέλουν να ξεφύγουν από τη φτώχεια, τη βία ή τις διώξεις. Πολυάριθμοι μετανάστες και αιτούντες άσυλο εξακολούθησαν να ταξιδεύουν, σε απάντηση στις προσπάθειες των κρατών να ματαιώσουν τις αφίξεις, με μέσα όπως η αναχαίτιση στη θάλασσα, οι συμφωνίες επανεισδοχής με τις χώρες καταγωγής και διέλευσης, και η ενίσχυση των ελέγχων στα σύνορα. Οι κύριες διαδρομές των προηγούμενων ετών από τη δυτική Αφρική και τη Λιβύη προς τα θαλάσσια σύνορα της Ισπανίας, της Ιταλίας και της Μάλτας μειώθηκαν αισθητά, με το επίκεντρο της μετανάστευσης στην ΕΕ να στρέφεται πλέον προς τα χερσαία σύνορα της Ελλάδας με την Τουρκία.

Η παγκόσμια οικονομική κρίση κατέστησε ακόμα πιο ευάλωτους τους αιτούντες άσυλο και τους μετανάστες, ειδικότερα ως προς τα δίκτυα λαθραίας

μεταφοράς και διακίνησης ανθρώπων και ώθησε άλλους στην παραοικονομία, περιορίζοντας την πρόσβαση σε οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα. Σε πολλές χώρες της ευρύτερης περιοχής, οι αρχές απέτυχαν να προστατεύσουν επαρκώς τους αλλοδαπούς στο έδαφός τους, συμπεριλαμβανομένων των προσφύγων, των αιτούντων άσυλο και των μεταναστών, από την αυξανόμενη εχθρότητα και την υποκινούμενη από το φυλετικό ρατσισμό βία. Συνδέοντας χωρίς βάσιμα στοιχεία το ζήτημα της μετανάστευσης με την εγκληματικότητα, ορισμένοι πολιτικοί και εκπρόσωποι των κυβερνήσεων συνέβαλαν και οι ίδιοι στην καλλιέργεια ενός κλίματος μισαλλοδοξίας και ξενοφοβίας.

Η απάντηση-υπογραφή των ευρωπαϊκών κρατών στις προκλήσεις των σημαντικών και πολύπλοκων ροών της μικτής μετανάστευσης παρέμεινε κατασταλτική, με αποτέλεσμα διαρκείς παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που συνδέονται με την αναχαίτιση, κράτηση και απέλαση από τα κράτη των ξένων υπηκόων, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που χρειάζονταν διεθνή προστασία. Η κράτηση των αιτούντων άσυλο και των παράνομων μεταναστών ως εργαλείο αποτροπής και ελέγχου ήταν ευρέως διαδεδομένη, αντί να αποτελεί την έσχατη θεμιτή λύση του προβλήματος.

Τα συστήματα χορήγησης ασύλου στην περιοχή απογοήτευσαν, επίσης, συχνά αυτούς που αναζητούσαν προστασία, με τους αιτούντες άσυλο να αντιμετωπίζουν παραβιάσεις, όπως παρεμπόδιση της πρόσβασης στην επικράτεια και στις διαδικασίες ασύλου, παράνομη κράτηση, άρνηση παροχής απαραίτητης καθοδήγησης και υποστήριξης για ικανοποίηση των αιτημάτων τους, εξαναγκασμός σε ανέχεια, παράνομη εκδίωξη πριν την ακρόαση των αιτημάτων τους και αποστολή σε χώρες όπου διέτρεχαν κίνδυνο σοβαρών παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Μια θλιβερή πραγματικότητα ήταν η προθυμία των κρατών να στέλνουν ανθρώπους πίσω σε μέρη όπου αντιμετώπιζαν πραγματικό κίνδυνο δίωξης ή σοβαρής βλάβης. Το Βέλγιο, η Δανία, η Ολλανδία, η Νορβηγία, η Σουηδία και η Μ. Βρετανία έστειλαν όσους δεν απέκτησαν άσυλο πίσω στο Ιράκ, παρά τις συστάσεις της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες. Οι χώρες της ΕΕ και η Ελβετία, επίσης, συνέχισαν να επιστρέφουν δια της βίας τους Ρομά στο Κοσσυφοπέδιο, αντίθετα με τις συστάσεις του Επιτρόπου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του Συμβουλίου της Ευρώπης: Πολλοί από αυτούς που επέστρεψαν στερήθηκαν τα βασικά δικαιώματα και κινδύνευσαν να αντιμετωπίσουν σωρευτικές διακρίσεις έως και διώξεις. Αρκετές χώρες της

ΕΕ απέστειλαν τους αιτούντες άσυλο πίσω στην Ελλάδα βάσει του κανονισμού «Δουβλίνο II,» παρά την έλλειψη σε αυτή τη χώρα ενός αποτελεσματικού συστήματος χορήγησης ασύλου. Αρκετές χώρες της ΕΕ απέστειλαν τους αιτούντες άσυλο πίσω στην Ελλάδα βάσει του Κανονισμού «Δουβλίνο II», παρά την έλλειψη ενός αποτελεσματικού συστήματος χορήγησης ασύλου στη χώρα αυτή . Οι άνθρωποι επιστράφηκαν από την Ιταλία και την Τουρκία, χωρίς να μπορούν να έχουν πρόσβαση στα συστήματα ασύλου εκεί. Το Καζακστάν ενέτεινε τις προσπάθειες να επιστρέψει δια της βίας τους αιτούντες άσυλο και τους πρόσφυγες στην Κίνα και το Ουζμπεκιστάν με μέτρα εθνικής ασφάλειας καθώς και μέτρα καταπολέμησης της τρομοκρατίας.

Θετική κίνηση, ωστόσο, αποτέλεσε το γεγονός ότι ορισμένα ευρωπαϊκά κράτη, μεταξύ αυτών η Αλβανία, η Βουλγαρία, η Γεωργία, η Γερμανία, η Λετονία, η Σλοβακία, η Ισπανία και η Ελβετία δέχθηκαν πρώην κρατούμενους του Γουαντάναμο, που δεν μπορούσαν να επαναπατριστούν στις χώρες προέλευσής τους αφού κινδύνευαν να υποστούν βασανιστήρια και άλλες μορφές κακομεταχείρισης.

Σε ολόκληρη την περιοχή, εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι παρέμειναν επίσης εκτοπισμένοι λόγω των συγκρούσεων που συνόδευσαν την κατάρρευση της πρώην Γιουγκοσλαβίας και της Σοβιετικής Ένωσης, και συχνά αδυνατούσαν να επιστρέψουν λόγω του νομικού καθεστώτος τους -ή την έλλειψή του- και τις διακρίσεις στην πρόσβαση στα δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένης της κατοχής ακινήτης περιουσίας.

ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ

Η συνεχιζόμενη αύξηση του ρατσισμού και οι λεκτικές επιθέσεις κατά το δημόσιο διάλογο οδήγησε σε περαιτέρω περιθωριοποίηση όσων έχουν ήδη τεθεί στο περιθώριο από τη φτώχεια ή τις διακρίσεις, σε πολλές χώρες.

Μία από τις πιο έντονες εκφάνσεις των συστημικών διακρίσεων ήταν αυτές κατά των Ρομά, οι οποίοι παρέμειναν σε μεγάλο βαθμό αποκλεισμένοι από τη δημόσια ζωή και συχνά αποτέλεσαν το επίκεντρο της δημόσιας απροκάλυπτης εχθρότητας και της ξενοφοβικής πολιτικής ρητορικής. Οι Ρόμα παρέμειναν μία από τις λίγες ομάδες, εναντίον των οποίων τα δημόσια ρατσιστικά σχόλια και συμπεριφορές ήταν όχι μόνο ανεκτά, αλλά και ευρέως

αποδεκτά.Οικογένειες Ρομά δεν βρίσκονταν συχνά σε θέση να έχουν πλήρη πρόσβαση στη στέγαση, την εκπαίδευση, την απασχόληση και τις υγειονομικές υπηρεσίες.

Πολλοί Ρομά συνέχισαν να ζουν σε άτυπους οικισμούς ή παραγκουπόλεις χωρίς ελάχιστο βαθμό ασφάλειας, εξαιτίας του παράνομου καθεστώτος των οικισμών ή της έλλειψης επίσημων εγγράφων για την επιβεβαίωση διαδικασιών ιδιοκτησίας. Εξακολουθούσαν να υπόκεινται σε εξαναγκαστικές εξώσεις, σε μέρη όπως η Ιταλία, η Ελλάδα, η Γαλλία, η Ρουμανία και η Σερβία, οδηγούμενοι περαιτέρω στη φτώχεια και την περιθωριοποίηση με ελάχιστη ελπίδα αποκατάστασης. Στην Ιταλία, για παράδειγμα, μερικές οικογένειες υπέστησαν επανειλημμένες εξαναγκαστικές εξώσεις, οι οποίες διέλυσαν τις κοινότητές τους, την απέκλεισαν την πρόσβασή τους στην εργασία και κατέστησαν αδύνατη την προσέλευση ορισμένων παιδιών στο σχολείο. Στη Γαλλία, μετά από μία ομιλία του Προέδρου, στην οποία οι καταυλισμοί που κατοικούνται από τους Ρομά περιγράφονταν ως πηγές εγκληματικότητας, ακολούθησε υπουργική εντολή (αργότερα αναδιατυπώθηκε, αλλά το αποτέλεσμα παρέμεινε το ίδιο) προκειμένου να τους διαλύσει. Το περιστατικό έφερε στο φως τις εντάσεις, που είναι αποτέλεσμα δεκαετιών παραμέλησης της κατάστασης των Ρόμα στην Ευρώπη, προκαλώντας την ανάγκη να προβεί η ΕΕ σε περισσότερες ενέργειες, προκειμένου να ενημερώσει τους πολίτες της σχετικά με το σεβασμό των δικαιωμάτων των Ρομά.

Εκατομμύρια Ρομά σε όλη την Ευρώπη παρέμειναν επίσης σε πολύ μειονεκτική θέση λόγω των υψηλών επιπέδων αναλφαβητισμού και της κακής ή ελλιπούς εκπαίδευσης. Η εκπαίδευση, μια διέξοδος από το φαύλο κύκλο της φτώχειας και της περιθωριοποίησης, δεν παρεχόταν σε πολλά παιδιά Ρομά που συνέχισαν να τοποθετούνται σε υποβαθμισμένα, φυλετικά διαχωρισμένες τάξεις ή σχολεία, συμπεριλαμβανομένης της Κροατίας, της Δημοκρατίας της Τσεχίας, της Ελλάδας, της Ουγγαρίας, της Ρουμανίας και της Σλοβακίας. Η δημιουργία αρνητικών στερεοτύπων, καθώς και η φυσική και πολιτισμική απομόνωση, κατέστρεψε τις μελλοντικές προοπτικές. Η εκπαίδευση, μια διέξοδος για την έξοδο από το φαύλο κύκλο της φτώχειας και της περιθωριοποίησης, δεν παρεχόταν σε πολλά παιδιά Ρομά, που συνέχισαν να τοποθετούνται σε υποβαθμισμένες, φυλετικά διαχωρισμένες τάξεις ή σχολεία, σε χώρες όπως η Κροατία, η Δημοκρατία της Τσεχίας, η Ελλάδα, η Ουγγαρία, η Ρουμανία και η Σλοβακία. Η δημιουργία αρνητικών

στερεοτύπων, καθώς και η φυσική και πολιτισμική απομόνωση, κατέστρεψε τις μελλοντικές προοπτικές.

Οι αρχές σε πολλές χώρες, διαμόρφωσαν επίσης κλίμα μισαλλοδοξίας για τις λεσβίες, τους ομοφυλόφιλους, τους αμφιφυλόφιλους και τις τρανσεξουαλικές κοινότητες (ΛΟΑΤ). Στην Ιταλία, σε μία ατμόσφαιρα με υποτιμητικά σχόλια ορισμένων πολιτικών και αξιωματούχων, με ταυτόχρονη σημαντική αύξηση της μισαλλοδοξίας και του μίσους εναντίον των κοινοτήτων, συνεχίστηκαν οι βίαιες ομοφοβικές επιθέσεις. Στην Τουρκία, η αρμόδια υπουργός για θέματα γυναικών και οικογένειας δήλωσε ότι η ομοφυλοφιλία είναι μια ασθένεια που απαιτεί θεραπεία.

Στη Λιθουανία, έχουν ήδη τεθεί σε ισχύ οι νομικές διατάξεις που προσπάθησαν να καταπνίξουν κάθε δημόσια συζήτηση για την ομοφυλοφιλία ή τη δημόσια έκφραση της ταυτότητας των ΛΟΑΤ. Ωστόσο, η πρώτη πορεία Υπερηφάνειας στη χώρα πραγματοποιήθηκε, παρά τις προσπάθειες ορισμένων αρχών να την απαγορεύσουν. Τέτοιες προσπάθειες δυστυχώς κατέληξαν επιτυχώς, με πορείες να έχουν απαγορευτεί ή να έχουν εμποδιστεί στη Λευκορωσία, τη Μολδαβία και τη Ρωσία.

Δυστυχώς, τα κράτη μέλη συνέχισαν να παρεμποδίζουν την εφαρμογή μιας νέας πανευρωπαϊκής οδηγίας κατά των διακρίσεων, η οποία θα έκλεινε απλώς ένα νομικό κενό για την προστασία των ατόμων που πλήττονται από τις διακρίσεις και σε άλλους τομείς εκτός αυτού της απασχόλησης, όπως της αναπηρίας, των πεποιθήσεων, της θρησκείας, του σεξουαλικού προσανατολισμού και της ηλικίας. Η νομοθεσία της ΕΕ στον τομέα αυτό θα άλλαζε σημαντικά τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζονται όλες οι μορφές διακρίσεων στην Ευρώπη.

ΑΝΤΙΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

Παρά την έλλειψη πολιτικής βούλησης και την πλήρη παρεμπόδιση εκ μέρους ορισμένων κυβερνήσεων, υπήρξαν κάποια μικρά αλλά σημαντικά βήματα προς την επίγνωση και την υποχρέωση λογοδοσίας των ευρωπαϊκών κυβερνήσεων για το ρόλο που έπαιξαν στα προγράμματα της CIA για παραδόσεις και μυστικές κρατήσεις.

Συνεχίστηκε η ποινική έρευνα για συνηνοχή της Πολωνίας στα προγράμματα αυτά, και τον Ιούλιο επιβεβαιώθηκε ότι πτήσεις της CIA είχαν

προσγειωθεί σε αεροδρόμιο κοντά σε ένα εικαζόμενο μυστικό κέντρο κράτησης, στο Stare Kiejkuty. Τον Σεπτέμβριο, η Εισαγγελία επιβεβαίωσε ότι εξέταζε καταγγελία ενός υπηκόου της Σαουδικής Αραβίας ότι είχε κρατηθεί σε ένα μυστικό κέντρο κράτησης στην Πολωνία. Του αποδόθηκε η ιδιότητα του «θύματος» τον Οκτώβριο, πρώτη φορά που καταγγελίες θύματος παράδοσης αναγνωρίστηκαν από τις αρχές, οπουδήποτε στην Ευρώπη. Νέα στοιχεία για τη συμμετοχή της Ρουμανίας σε προγράμματα παράδοσης και μυστικής κράτησης βγήκαν στο φως της δημοσιότητας, όταν η πολωνική αστυνομία των συνόρων έφερε στο φως στοιχεία ότι μια πτήση από την Πολωνία που μετέφερε επιβάτες συνέχισε στη Ρουμανία -παρά τις σύγχρονες και επίμονες αρνήσεις της κυβέρνησης για συμμετοχή της.

Μπροστά στις αυξανόμενες πιέσεις, η Μ. Βρετανία ανακοίνωσε τη διεξαγωγή έρευνας για τους ισχυρισμούς ότι οι κρατικοί φορείς είχαν συμμετάσχει στην παράδοση, μυστική κράτηση ή/και τα βασανιστήρια και άλλες μορφές κακομεταχείρισης αρκετών κρατουμένων στο εξωτερικό. Αντιπροσωπεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων επισκέφθηκε δύο μυστικές εγκαταστάσεις φυλακών στη Λιθουανία, όπου βρισκόταν σε εξέλιξη ποινική έρευνα, σχετικά με την ίδρυση και λειτουργία των εγκαταστάσεων, αν και υπήρχαν ανησυχίες ότι η παρούσα έρευνα θα ολοκληρωνόταν πρόωρα. Στην Ιταλία, το εφετείο υπεραμύνθηκε των πρώτων και μοναδικών, μέχρι σήμερα, καταδικαστικών αποφάσεων για παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, σε σχέση με τα προγράμματα παράδοσης και μυστικής κράτησης. Είκοσι πέντε άτομα, συμπεριλαμβανομένων είκοσι δύο πρακτόρων της CIA, ενός αμερικανικού στρατιωτικού υπαλλήλου, καθώς και δύο ιταλών μυστικών πρακτόρων, καταδικάστηκαν για τη συμμετοχή τους στην απαγωγή ενός αιγύπτιου υπηκόου από ένα δρόμο του Μιλάνου. Ο τελευταίος στη συνέχεια μεταφέρθηκε παράνομα από τη CIA, από την Ιταλία στην Αίγυπτο, όπου κρατήθηκε μυστικά και βασανίστηκε. Αξιώσεις της ιταλικής κυβέρνησης περί «κρατικού απορρήτου», όμως, είχαν ως αποτέλεσμα την απόσυρση των καταγγελιών κατά πέντε υψηλόβαθμων ιταλών αξιωματούχων της υπηρεσίας πληροφοριών.

Όπως και τα προηγούμενα χρόνια, ωστόσο, τα συνθήματα περί ασφάλειας και κρατικής μυστικότητας χρησιμοποιούνταν πολύ συχνά για τη λειτουργία των πολιτικών και των πρακτικών που περισσότερο υπονομεύουν

παρά ενισχύουν τα ανθρώπινα δικαιώματα. Για παράδειγμα, οι κυβερνήσεις συνέχισαν να χρησιμοποιούν ανεφάρμοστες διπλωματικές διαβεβαιώσεις για να απαλλαγούν από αλλοδαπούς, που φέρονταν να εμπλέκονται σε τρομοκρατικές πράξεις, αντί να ασκήσουν δίωξη κατά των ανθρώπων αυτών για τυχόν εγκλήματα για τα οποία είχαν κατηγορηθεί. Η Μ. Βρετανία, για παράδειγμα, συνέχισε να απελαύνει άτομα φερόμενα να αποτελούν απειλή για την «εθνική ασφάλεια» σε χώρες όπου κινδύνευαν να υποβληθούν σε βασανιστήρια ή άλλες μορφές κακομεταχείρισης.

Ενώ οι συνταγματικές τροποποιήσεις στην Τουρκία και οι αναθεωρήσεις του αντιτρομοκρατικού νόμου αποτέλεσαν θετικά βήματα, οι άδικες δίκες βάσει της νομοθεσίας κατά της τρομοκρατίας συνεχίστηκαν και συχνά εφαρμόστηκαν αντιτρομοκρατικοί νόμοι που επισείουν υψηλότερες ποινές φυλάκισης και που καταλήγουν σε διαταγές προσωρινής κράτησης προκειμένου να καταπνιγεί η νόμιμη ελευθερία έκφρασης.

Η κατάσταση της ασφάλειας στο Βόρειο Καύκασο της Ρωσίας παρέμεινε ασταθής, με τη βία να πλήττει την Τσετσενία, την Ινγκουσετία, το Νταγκεστάν και τις γειτονικές περιοχές. Οι κυβερνητικές αρχές αναγνώρισαν δημοσίως ότι τα μέτρα για την καταπολέμηση της ένοπλης βίας δεν ήταν αποτελεσματικά. Πολυάριθμοι αστυνομικοί υπάλληλοι, καθώς και άμαχοι, σκοτώθηκαν σε επιθέσεις από ένοπλες ομάδες.

Ένοπλες ομάδες προκάλεσαν επίσης το θάνατο και την καταστροφή σε άλλες περιοχές της περιφέρειας, συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας, της Ισπανίας, και της Τουρκίας. Τον Σεπτέμβριο, η ένοπλη βασκική αυτονομιστική οργάνωση Euskadi Ta Askatasuna (ETA) ανακοίνωσε ότι δεν θα διεξαγάγει οποιαδήποτε "προσβλητική ένοπλη επίθεση".

ΘΑΝΑΤΙΚΗ ΠΟΙΝΗ

Ανάμικτα μηνύματα συνέχισαν να εκπέμπονται από τη Λευκορωσία, τον τελευταίο εκτελεστή στην ευρύτερη περιοχή. Σε ένα διαρκώς θετικό κλίμα, οι κρατικοί εκπρόσωποι εξέφρασαν την προθυμία τους να συνεργαστούν με τη διεθνή κοινότητα όσον αφορά τη θανατική ποινή, καθώς και την πρόθεσή τους για διαμόρφωση της κοινής γνώμης υπέρ της κατάργησης. Ωστόσο, εκδόθηκαν τρεις καταδίκες σε θάνατο και δύο άνθρωποι εκτελέστηκαν στο πλαίσιο ενός προβληματικού συστήματος ποινικής δικαιοσύνης, που συνέχισε

να κρατά μυστική τη διαδικασία. Οι φυλακισμένοι και οι συγγενείς τους δεν έλαβαν καμία ειδοποίηση σχετικά με την ημερομηνία της εκτέλεσης και οι συγγενείς στερήθηκαν την άδεια να αναζητήσουν το πτώμα, ακόμη και να μάθουν τον τόπο ταφής. Οι εκτελέσεις πραγματοποιήθηκαν παρά το αίτημα για παράταση από την Επιτροπή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του ΟΗΕ, ούτως ώστε να μπορέσει να εξετάσει τις περιπτώσεις των ανθρώπων.

Η ΑΤΙΜΩΡΗΣΙΑ ΣΕ ΜΕΤΑΣΥΓΚΡΟΥΣΙΑΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

Σημειώθηκε κάποια πρόοδος στην καταπολέμηση της ατιμωρησίας για τα εγκλήματα που διαπράχθηκαν στο έδαφος της πρώην Γιουγκοσλαβίας, κατά τη διάρκεια των πολέμων της δεκαετίας του 1990, τόσο μέσω των εθνικών δικαστηρίων όσο και του διεθνούς διαλόγου. Με μια αξιοσημείωτη κίνηση, ο πρόεδρος της Κροατίας ζήτησε συγγνώμη από τις οικογένειες και τα θύματα, και το σερβικό κοινοβούλιο καταδίκασε τα εγκλήματα που διαπράχθηκαν κατά του βοσνιακού πληθυσμού (Βόσνιοι μουσουλμάνοι) της Σρεμπρένιτσα τον Ιούλιο του 1995 -πάντως παρέλειψαν να τα χαρακτηρίσουν ως γενοκτονία.

Παρόλαυτα, συνέχισαν να υπάρχουν βασικά προβλήματα. Παρά τη στάση του προέδρου της Κροατίας, η πολιτική βούληση για εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων του δικαστικού συστήματος και για την καταπολέμηση της ατιμωρησίας, όπως και τις εθνικές προκαταλήψεις κατά τις ποινικές δίωξεις, δεν ήταν ακόμη αρκετά μεγάλη. Καταγγελίες που υποδείκνυαν την ανάληψη ευθυνών για εγκλήματα πολέμου εναντίον διαφόρων υψηλά ιστάμενων πολιτικών και στρατιωτικών ηγετών παρέμειναν ανεξερεύνητες. Στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη, οι λεκτικές επιθέσεις κατά του δικαστικού συστήματος και της άρνησης των εγκλημάτων πολέμου από υψηλά ιστάμενους πολιτικούς, συμπεριλαμβανομένης της γενοκτονίας στη Σρεμπρένιτσα τον Ιούλιο του 1995, υπονόμισαν περαιτέρω τις προσπάθειες της χώρας για τη δίωξη εγκλημάτων πολέμου. Και στις δύο χώρες, η στήριξη των μαρτύρων και τα μέτρα προστασίας παρέμειναν ανεπαρκή και συνέχισαν να αποτελούν κάποια από τα κύρια εμπόδια στην προσπάθειά των θυμάτων εγκλημάτων πολέμου και των οικογενειών τους για απονομή δικαιοσύνης. Μικρή πρόοδος σημειώθηκε στο Κοσσυφοπέδιο και τη Σερβία για τον καθορισμό της τύχης των αγνοουμένων, στον πόλεμο του 1999. Τα διεθνή δικαστήρια προέτρεψαν τη Σερβία να λάβει περισσότερα προληπτικά μέτρα για την σύλληψη του

πρώην σερβοβόσνιου στρατηγού Ράτκο Μλάντιτς και του πρώην ηγέτη των Σέρβων της Κροατίας Γκόραν Χάτζιτς.

Ούτε η Ρωσία, ούτε η Γεωργία, που συγκρούστηκαν το 2008, διεξήγαγαν πλήρη έρευνα, παρά την έκθεση από διεθνή διερευνητική αποστολή που ανατέθηκε από την ΕΕ το επόμενο έτος, η οποία επιβεβαίωσε ότι είχαν διαπραχθεί παραβιάσεις των διεθνών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του ανθρωπιστικού δικαίου από δυνάμεις της Γεωργίας, της Ρωσίας και της Νότιας Οσσετίας .

ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΑ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΚΑΚΟΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Συχνά, οι προσδοκίες των θυμάτων βασανιστηρίων και άλλων μορφών κακομεταχείρισης, ματαιώνονταν από τα συστήματα δικαιοσύνης, τα οποία δεν απέδιδαν ευθύνες στους υπεύθυνους. Στην παρεμπόδιση της λογοδοσίας συμπεριλαμβάνονταν η έλλειψη άμεσης πρόσβασης σε δικηγόρο, η αποτυχία από τις εισαγγελικές αρχές να συνεχίσουν με αποφασιστικότητα τις έρευνες, ο φόβος των θυμάτων για αντίποινα, οι χαμηλές ποινές που επιβάλλονται σε καταδικασθέντες αστυνομικούς, καθώς και η απουσία κατάλληλων πόρων και ανεξάρτητων συστημάτων για την παρακολούθηση των καταγγελιών και τη διερεύνηση σοβαρών παραπτώματων αστυνομικών.

Στην πράξη, πολύ συχνά, η ρητορική της συμμόρφωσης συγκάλυπτε τη συνέχεια. Στο Καζακστάν και το Ουζμπεκιστάν, για παράδειγμα, καταγγελίες για βασανιστήρια και άλλες μορφές κακομεταχείρισης συνεχίστηκαν με ίδιους ρυθμούς παρά τις υποσχέσεις της κυβέρνησης για υιοθέτηση πολιτικής μηδενικής ανοχής, ή ισχυρισμούς ότι η πρακτική είχε περιορισθεί. Στη Ρωσία, παρά τη δηλωμένη επιθυμία για μεταρρύθμιση της αστυνομίας, η διαφθορά και η σύμπραξη μεταξύ της αστυνομίας, των ανακριτών και των εισαγγελέων, θεωρούνταν, κατά κοινή ομολογία, ως υπεύθυνη για την υπονόμευση των ερευνών και παρεμπόδιση των διώξεων. Οι κρατούμενοι ανέφεραν συχνά παράνομες πειθαρχικές ποινές και άρνηση παροχής της αναγκαίας ιατρικής περίθαλψης.

Εντούτοις, με μία απόφαση ορόσημο για τη Τουρκία, 19 υπάλληλοι, ανάμεσα στους οποίους αστυνομικοί και δεσμοφύλακες, καταδικάστηκαν για τη συμμετοχή τους στα βασανιστήρια που είχαν ως αποτέλεσμα το θάνατο του πολιτικού ακτιβιστή Ενγκίν Τσεμπέρ στην Κωνσταντινούπολη, τον

Οκτώβριο του 2008. Τέσσερις από αυτούς καταδικάστηκαν σε ισόβια κάθειρξη και για πρώτη φορά στην τουρκική νομική Ιστορία επιβλήθηκε σε κρατικούς υπαλλήλους τέτοιου είδους ποινή για πρόκληση θανάτου από βασανιστήρια. Δυστυχώς, η έκβαση αυτής της υπόθεσης, ήταν εκ διαμέτρου αντίθετη σε σχέση με άλλες που αφορούσαν καταγγελίες περί βασανιστηρίων, τα οποία διαπράχθηκαν από κρατικούς υπαλλήλους, όπου ποινικές έρευνες και διώξεις των υπαλλήλων υπηρεσιών επιβολής του νόμου παρέμειναν ατελέσφορες.

ΒΙΑ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Η ενδοικογενειακή βία κατά των γυναικών και των κοριτσιών συνέχισε να είναι πανταχού παρούσα κατά μήκος της περιφέρειας για όλες τις ηλικίες και κοινωνικές ομάδες. Μόνο ένα μικρό ποσοστό των γυναικών ανέφεραν επισήμως αυτή την κακοποίηση. Αποθαρρύνονται από το φόβο των αντιποίνων από βίαιους συντρόφους, την ιδέα της «ντροπής» για την οικογένειά τους, ή λόγω οικονομικής ανασφάλειας. Οι παράνομες μετανάστριες, ιδίως, φοβούνται την έγγραφη καταγγελία στην αστυνομία, λόγω του κινδύνου της απέλασης σε περίπτωση ανακάλυψης του καθεστώτος τους. Κατά κύριο λόγο, η γενικευμένη ατιμωρησία που απολαμβάνουν οι δράστες σήμαινε ότι γνώριζαν ότι δεν είχε ιδιαίτερο νόημα να κάνουν καταγγελίες.

Καταγγελίες συχνά απορρίφθηκαν από τη δικαιοσύνη και τα συστήματα στήριξης, τα οποία ήταν ανεπαρκή και αδιάφορα. Σε ορισμένες χώρες, όπως η Αλβανία, η ενδοοικογενειακή βία δεν συνιστούσε συγκεκριμένο ποινικό αδίκημα. Σε πολλές χώρες δεν υπάρχουν συστήματα παραπομπής σε εθνικό επίπεδο και οι υπηρεσίες για την προστασία των επιζώντων της ενδοοικογενειακής βίας, όπως καταφύγια και επαρκής και, ασφαλής εναλλακτική στέγαση, ήταν θλιβερά ανεπαρκείς. Η Αρμενία, για παράδειγμα, είχε μόνο ένα καταφύγιο, που χρηματοδοτείτο από ξένες δωρεές.

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΚΑΙ ΑΤΙΜΩΡΗΣΙΑ

Σε ολόκληρη την περιοχή, η επιθυμία για αλήθεια, δικαιοσύνη και αποκατάσταση παρέμεινε άσβεστη. Για μερικούς, αυτά ήρθαν μέσα από μια στροφή στην πολιτική βούληση για την αντιμετώπιση του παρελθόντος, ή από

την αδιάκοπη άρνηση φίλων, συγγενών και υποστηρικτών να παραιτηθούν. Για πολλούς, η αναμονή ήταν μεγάλη, αλλά πάντα άξιζε τον κόπο. Άνθρωποι σαν την οικογένεια του Himzo Demir, ο οποίος απήχθη και υπέστη εξαναγκαστική εξαφάνιση το 1992, κατά τη διάρκεια των πολέμων της Γιουγκοσλαβίας. Τον Οκτώβριο, έλαβαν τελικά την επιβεβαίωση ότι τα λείψανά του ήταν μεταξύ των ανθρώπων που θάφτηκαν ως άγνωστης ταυτότητας σε ομαδικό τάφο στο Βίσεγκραντ. Η αναζήτηση είχε τελειώσει και θα μπορούσαν επιτέλους να τελέσουν την κηδεία.

Αυτό που όμως είναι εντυπωσιακό, ανάμεσα σε τόσες ιστορίες που εμπνέουν, είναι πώς πολλοί άνθρωποι παραμένουν σε αναμονή, καθώς τα κράτη επιδιώκουν να εμποδίσουν την πρόσβαση στην αλήθεια, παρακωλύουν τη δικαιοσύνη, και παραλείπουν να επανορθώσουν. Ιδιαίτερα σε μια περιοχή που διαθέτει μια αρχιτεκτονική ανθρωπίνων δικαιωμάτων τελείως διαφορετική από οπουδήποτε αλλού στον κόσμο.

Είναι καιρός να συνειδητοποιήσουν οι κυβερνήσεις της Ευρώπης ότι οι προσπάθειες για άρνηση και συσκότιση -από τους ίδιους ή τους συμμάχους τους- δεν θα υπερισχύσουν έναντι εκείνων των θαρραλέων ανθρώπων που τολμούν να ορθώσουν ανάστημα, ανεξάρτητα από το προσωπικό κόστος, και να τους ζητήσουν να λογοδοτήσουν.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ ΚΑΙ ΒΟΡΕΙΑ ΑΦΡΙΚΗ

«Θέλουμε και τα δύο: το δικαίωμα στην εργασία και την ελευθερία του λόγου. Αντ' αυτού, με ξυλοκόπησαν».

Ο Walid Malahi, που ξυλοκοπήθηκε από την τυνησιακή αστυνομία των ΜΑΤ στη διάρκεια αντικυβερνητικής διαμαρτυρίας, μιλώντας σε ερευνητές της Διεθνούς Αμνηστίας στην Τυνησία

Στο ξεκίνημα του 2010, η διεθνής προσοχή εστιάστηκε κατά περίεργο τρόπο στην Υεμένη, έπειτα από ένα εικαζόμενο τρομοκρατικό περιστατικό. Στο τέλος αυτής της χρονιάς, πολλά μάτια ήταν στραμμένα στην αναδυόμενη δύναμη του λαού της Τυνησίας και την αλυσιδωτή αντίδραση που πυροδοτούσε σε άλλα σημεία της περιοχής. Αμφότερα τα συμβάντα περιελάμβαναν υποθέσεις αυτοκτονίας -το πρώτο, έναν φερόμενο βομβιστή αυτοκτονίας που σκόπευε να σκοτώσει τους επιβάτες σε ένα εμπορικό αεροσκάφος, το δεύτερο, την αυτοπυρπόληση ενός νέου άνδρα, απεγνωσμένου λόγω της έλλειψης εργασίας ή ευκαιριών και εξαθλιωμένου από την πολιτική καταστολή.

Αμφότερα, επίσης, φώτισαν βασικές τάσεις που επηρεάζουν τα κράτη της Μέσης Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής: Το γεγονός ότι οι κυβερνήσεις είναι απορροφημένες με την πολιτική τους ασφάλεια, αλλά παραμελούν την ανθρώπινη ασφάλεια του λαού τους και αποτυγχάνουν να προασπίσουν τα ανθρώπινα δικαιώματα από τα οποία αυτή εξαρτάται.

Τον Ιανουάριο, η Υεμένη βρισκόταν στο έλεος μιας αιματηρής σύρραξης στην εξαθλιωμένη βόρεια περιοχή Sa'dah και η κυβέρνηση αντιμετώπιζε ένα διογκούμενο αποσχιστικό κίνημα στο νότο. Ωστόσο, κανένα από αυτά τα δύο συμβάντα, παρά τις παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων που προκάλεσαν,

δεν ανέβασε την Υεμένη σε υψηλότερο σημείο της διεθνούς πολιτικής ατζέντας. Η αιτία, αντίθετα, ήταν ένα περιστατικό που συνέβη στις 25 Δεκεμβρίου 2009, χιλιάδες μίλια μακριά, όταν ένας Νιγηριανός, για τον οποίο υπήρχε ο ισχυρισμός ότι είχε εκπαιδευτεί από την Αλ Κάιντα στην Υεμένη, φέρεται να προσπάθησε να ανατινάξει ένα αεροσκάφος επάνω από την αμερικανική πόλη Ντιτρόιτ. Αυτή η πράξη έριξε αμέσως τους προβολείς στην Υεμένη, ως ενδεχόμενης βάσης της Αλ Κάιντα στην αραβική χερσόνησο, νότια στα σύνορα της Σαουδικής Αραβίας και μόλις ένα σύντομο διάπλου της Ερυθράς Θάλασσας από το μαστιζόμενο από πόλεμο κράτος της Σομαλίας, ιδίως μετά από αναφορές για το σχηματισμό της Αλ Κάιντα στην αραβική χερσόνησο, μετά από ένωση των δυνάμεων της στην Υεμένη και τη Σαουδική Αραβία

Η Υεμένη, η φτωχότερη χώρα της περιοχής, δοκιμαζόταν ήδη από έντονα κοινωνικά, οικονομικά και πολιτικά δεινά με έναν, ως επί το πλείστον, νεαρό πληθυσμό να αντιμετωπίζει την αυξανόμενη φτώχεια και ανεργία. Μια χώρα της οποίας τα πετρελαϊκά αποθέματα και τα αποθέματα νερού τείνουν να εξαντληθούν και με μια κυβέρνηση, της οποίας ο πρόεδρος βρίσκεται στην εξουσία από το 1978 και δείχνει αυξανόμενη έλλειψη ανοχής στη διαφωνία. Αυτό, σε συνάρτηση με τη σύρραξη στη Sa'dah και τις αυξανόμενες εκκλήσεις για απόσχιση στο νότο, συνεπαγόταν ότι η Υεμένη θα μπορούσε σύντομα να βρεθεί εκ νέου στο επίκεντρο της διεθνούς προσοχής, καθώς αυξάνονταν οι ανησυχίες, ότι οποιαδήποτε περαιτέρω επιδείνωση σε μια τόσο οπλισμένη, οργανωμένη σε φυλές χώρα θα μπορούσε να οδηγήσει στην πλήρη κατάρρευση του νόμου και της τάξης.

Ότι είχε ήδη γίνει αυτό, σε κάποιο βαθμό, έγινε σαφές στη διάρκεια μιας επίσκεψης στη χώρα από ερευνητές της Διεθνούς Αμνηστίας τον Μάρτιο. Είδαν αποδεικτικά στοιχεία ύπαρξης οπλικών συστημάτων που χρησιμοποιήθηκαν για την επίθεση σε ένα -κατά τους ισχυρισμούς- στρατόπεδο της Αλ Κάιντα, τον Δεκέμβριο του 2009. Αυτή η επίθεση, που διενεργήθηκε μόλις μία εβδομάδα πριν το περιστατικό με τη βομβιστική ενέργεια στο αεροσκάφος του Ντιτρόιτ, σκότωσε 41 πολίτες της Υεμένης, κυρίως γυναικόπαιδα. Η σήμανση στα κατάλοιπα των όπλων υποδείκνυε ότι προέρχονταν από έναν πύραυλο Κρουζ Τόμαχοκ που μετέφερε βόμβες διασποράς και ότι η επίθεση πρέπει να εκτελέστηκε από αμερικανικές δυνάμεις, πιθανώς από αμερικανικό πολεμικό πλοίο έξω από την ακτή της Υεμένης, και όχι από τις δυνάμεις ασφαλείας της Υεμένης. Αυτό επιβεβαιώθηκε

στη συνέχεια από αμερικανικά κυβερνητικά αρχεία. Ένα αρχείο μιας σύσκεψης μεταξύ του προέδρου της Υεμένης και ενός ανώτερου αξιωματούχου των ΗΠΑ αποκάλυψε ότι ο πρόεδρος αναγνώρισε μετανιωμένος ότι είχε πει ψέματα στον ίδιο του το λαό, λέγοντάς τους ότι οι υεμενικές δυνάμεις ήταν υπεύθυνες για την επίθεση, προκειμένου να καλύψει αυτό που θεώρησε ως πολιτικά καταστροφική αλήθεια -ότι οι θάνατοι πολιτών της Υεμένης είχαν προέλθει απευθείας από αμερικανική επίθεση.

Στην Τυνησία, η πράξη απειπισίας του 24χρονου Mohamed Bouazizi στις 17 Δεκεμβρίου, ο οποίος αυτοπυρπολήθηκε αφότου ένας τοπικός αξιωματούχος στην πόλη Sidi Bouzid τον εμπόδισε να πουλά λαχανικά από τη χειράμαξά του και, σύμφωνα με τα λεγόμενα, του επιτέθηκε, ήταν μια μεμονωμένη και ύστατη εκδήλωση διαμαρτυρίας, που άγγιξε χιλιάδες συμπατριώτες του και εκατοντάδες χιλιάδες άλλους στην Αίγυπτο, την Αλγερία και άλλα κράτη της περιοχής. Εξαπέλυσε ένα μεγάλο κύμα διαμαρτυριών, που απλώθηκε σαν πυρκαγιά σε ολόκληρη τη χώρα. Η πράξη του Mohamed Bouazizi κραύγασε την απογοήτευση που αισθάνονταν τόσο πολλοί εκπρόσωποι της γενιάς του για τη βαναυσότητα των κυβερνήσεων σε ολόκληρη τη Μέση Ανατολή και τη Βόρεια Αφρική, όπου λίγοι μονοπωλούν σχεδόν όλη την πολιτική και οικονομική εξουσία -ανεξέλεγκτοι, καταπιεστικοί, μη ανεκτικοί στη διαφωνία και στηριζόμενοι με ικανοποίηση σε βάνουσες, παντοδύναμες και πανταχού παρούσες δυνάμεις ασφαλείας και πληροφοριών, για να διατηρήσουν τον έλεγχο στο κράτος και τους πόρους του, όπως κάνουν σε πολλές περιπτώσεις επί δεκαετίες. Όπως ήταν αναμενόμενο, ερχόμενη αντιμέτωπη με λαϊκές διαμαρτυρίες, η κυβέρνηση του Ben 'Ali κατέφυγε στη βία, ανοίγοντας πυρ κατά των διαδηλωτών, όπως είχε κάνει στην Gafsa το 2009. Ωστόσο, αυτήν τη φορά, οι διαδηλωτές δεν πτοήθηκαν και φάνηκαν ακόμα πιο αποφασισμένοι να επιτύχουν το στόχο τους να απαλλάξουν τη χώρα τους από τον πρόεδρο Ben 'Ali.

ΣΥΡΡΑΞΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΣΦΑΛΕΙΑ

Η σύρραξη στη Sa'dah της Υεμένης, για την οποία δεν υπάρχουν πολλές αναφορές, όπου αεροσκάφη της Σαουδικής Αραβίας σφυροκόπησαν πόλεις και χωριά και συντέλεσαν στην απομάκρυνση περίπου 350.000 ανθρώπων από τα σπίτια τους, τερματίστηκε με μια εκεχειρία τον Φεβρουάριο.

Παρόλαυτα, η σύρραξη στο Ιράκ συνεχιζόταν ενόσω ο αριθμός των στρατευμάτων μειώνονταν, και οι ΗΠΑ ολοκλήρωναν την μεταβίβαση του ελέγχου των φυλακών και χιλιάδων κρατούμενων που δεν είχαν δικαστεί, στον έλεγχο της ιρακινής κυβέρνησης. Το έκαναν αυτό, παρά τις συνεχιζόμενες αποκαλύψεις για τη χρήση μυστικών φυλακών εκ μέρους της ιρακινής κυβέρνησης και τη χρήση βασανιστηρίων, που είχαν λάβει διαστάσεις επιδημίας, από τις ιρακινές δυνάμεις ασφαλείας. Η κυβέρνηση των ΗΠΑ απλώς προτίμησε να εθελουφλεί παρά να αντεπεξέλθει στην υποχρέωσή της να προστατεύει τους κρατούμενους που κινδύνευαν να υποστούν βασανιστήρια. Επίσης, εγκατέλειψε περίπου 3.400 ιρανούς εξόριστους που ζούσαν στο στρατόπεδο Ashraf, βόρεια της Βαγδάτης, σε ένα αβέβαιο και ανασφαλές μέλλον μετά την παράδοση του ελέγχου του στρατοπέδου από τις αμερικανικές δυνάμεις στις ιρακινές αρχές.

Ένοπλες ομάδες στο Ιράκ συνέχισαν αμείλικτα να πυροδοτούν βόμβες που σκότωναν και ακρωτηρίαζαν πολίτες. Σίιτες προσκυνητές και Χριστιανοί ήταν μεταξύ εκείνων που στοχοποιήθηκαν από ένοπλες ομάδες Σουνιτών, που ήταν αποφασισμένες να κάνουν επίδειξη δύναμης και να σπείρουν περαιτέρω σεκταριστικό/θρησκευτικό διχασμό, εντείνοντας τις επιθέσεις τους στη διάρκεια των μηνών πολιτικής αβεβαιότητας, μετά το ασαφές αποτέλεσμα των εθνικών εκλογών του Ιράκ τον Μάρτιο.

Η απάντηση της ιρακινής κυβέρνησης ήταν να σαρώσει τους υπόπτους, να τους βασανίσει για να εκμαιεύσει «ομολογίες», να τους σύρει ενώπιον των δικαστηρίων και να καταδικάσει δεκάδες σε θάνατο έπειτα από εξόφθαλμα άδικες δίκες. Οι συνεχιζόμενες επιθέσεις από βομβιστές αυτοκτονίας διέψευσαν τους ισχυρισμούς για τον αποθαρρυντικό χαρακτήρα της θανατικής ποινής.

Οι συνεχιζόμενες διαμάχες, μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστινίων, παρέμειναν ο άλλος άξονας συγκρούσεων της περιοχής. Ως ουκ εΐθισται, ένας γύρος αυτών των συγκρούσεων διαδραματίστηκε στην ανοικτή θάλασσα, όταν ισραηλινοί στρατιώτες αναχαΐτισαν, τον Μάιο, ένα στολίσκο/ κονβόι έξι πλοίων, που επιδίωκε να σπάσει τον στρατιωτικό αποκλεισμό της Γάζας από το Ισραήλ, για να φέρει ανθρωπιστική βοήθεια στους εκεί αποκλεισμένους 1,5 εκατομμύριο Παλαιστίνιους. Εννέα άνθρωποι σκοτώθηκαν επί του τουρκικού πλοίου Mavi Marmara μετά την επιβίβαση σε αυτό ισραηλινών στρατιωτών, προκαλώντας τόσο έντονη διεθνή κατακραυγή, ώστε το Ισραήλ αισθάνθηκε

την υποχρέωση να χαλαρώσει ελαφρά τον αποκλεισμό της Γάζας. Μια έρευνα των Ηνωμένων Εθνών κατέληξε στο συμπέρασμα ότι τουλάχιστον έξι από τους εννέα θανάτους φαίνεται να ήταν «έκνομες, συνοπτικές και αυθαίρετες εκτελέσεις» από τις ισραηλινές δυνάμεις. Η έκβαση της εσωτερικής έρευνας του ίδιου του Ισραήλ εξακολουθούσε να αναμένεται στο τέλος του έτους. Στερείτο ανεξαρτησίας.

Τον Δεκέμβριο, ήταν η δεύτερη επέτειος της έναρξης της επιχείρησης «Συμπαγές Μολύβι», της στρατιωτικής επίθεσης του Ισραήλ στη Λωρίδα της Γάζας που διήρκεσε 22 ημέρες και σκότωσε σχεδόν 1.400 Παλαιστίνιους, εκ των οποίων περισσότερα από 300 παιδιά. Το 2009, μια έρευνα των Ηνωμένων Εθνών με επικεφαλής το δικαστή Ρίτσαρντ Γκόλντστόουν είχε κατηγορήσει τόσο το Ισραήλ όσο και την παλαιστινιακή πλευρά για εγκλήματα πολέμου και πιθανά εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας και καλούσε για έρευνες και λογοδοσία. Ωστόσο, μέχρι το τέλος του 2010, τα θύματα εξακολουθούσαν να αναμένουν δικαιοσύνη και αποκατάσταση. Οι εσωτερικές έρευνες του Ισραήλ έβρισκαν λαθών και χαρακτηρίζονταν από έλλειψη ανεξαρτησίας. Επίσης δεν αναγνώριζαν τον μεγάλο αριθμό θυμάτων μεταξύ των αμάχων που προκάλεσαν οι ισραηλινές δυνάμεις. Η Χαμάς, από την πλευρά της, ούτε προσποιήθηκε ότι διεξάγει έρευνα έρευνα, ισχυριζόμενη, παρ' όλες τις αποδείξεις, ότι είχε στοχοποιήσει μόνο στρατιωτικές εγκαταστάσεις, όταν εκτόξευε αδιακρίτως πυραύλους και άλλα όπλα σε περιοχές του Ισραήλ με άμαχο πληθυσμό. Το θέμα επρόκειτο να τεθεί ενώπιον του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ, τον Μάρτιο του 2011, για να αποφασιστεί αν θα επιτρέψει στα συμβαλλόμενα μέρη που δρουν καταχρηστικά να αγνοήσουν ακόμη μία φορά τους ισχυρισμούς των θυμάτων τους ή να στραφούν σε διεθνείς μηχανισμούς δικαιοσύνης για το θέμα.

ΚΑΤΑΣΤΟΛΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΩΝΙΑΣ

Η ελευθερία έκφρασης, ένα δικαίωμα που αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο, ζωτικό τόσο καθεαυτό όσο και για την πρόσβαση σε άλλα ανθρώπινα δικαιώματα, είχε περισταλεί παντού από τις κυβερνήσεις σε ολόκληρη την περιοχή. Το ίδιο είχε συμβεί και με τα άμεσα συνδεδεμένα σε αυτό δικαιώματα της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι και της συνάθροισης, με τις κρατικές αρχές να παρακωλύουν την ενίσχυση ΜΚΟ ανθρωπίνων δικαιωμάτων και μιας

δραστήριας κοινωνίας των πολιτών, συχνά επιδιώκοντας τη παρεμπόδιση δημόσιων εκφράσεων διαφωνίας.

Σε χώρες όπως το Ιράν, η Λιβύη, η Σαουδική Αραβία και η Συρία, εκείνοι που τόλμησαν να μιλήσουν ελεύθερα υπέρ μεγαλύτερων ελευθεριών, κατά της κυβέρνησής τους ή σε υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, το έκαναν διατρέχοντας κίνδυνο. Σε αυτά και άλλα κράτη, οι δυνάμεις καταστολής -η σκιώδης, πανίσχυρη και ανεξέλεγκτη μυστική αστυνομία- δεν ήταν ποτέ πολύ μακριά. Οι επικριτές της κυβέρνησης παρενοχλούνταν και εκφοβίζονταν, συλλαμβάνονταν και κρατούνταν και, ορισμένες φορές, βασανίζονταν ή δικάζονταν και φυλακίζονταν βάσει χαλκευμένων κατηγοριών, προκειμένου να σιωπήσουν και να σταλεί ένα μήνυμα σε άλλους που μπορεί να είχαν την τόλμη να μιλήσουν ελεύθερα. Στο Ιράν, αρκετοί ακτιβιστές εθνοτικών μειονοτήτων κρεμάστηκαν με συνοπτικές διαδικασίες σε αντίποινα για μια ένοπλη επίθεση που εκτελέστηκε όταν εκείνοι βρίσκονταν ήδη στη φυλακή. Στη Συρία, ο εθνικός δικηγορικός σύλλογος φαίνεται να είχε επιταχθεί να στοχοποιήσει και να διαγράψει έναν κορυφαίο δικηγόρο ανθρωπίνων δικαιωμάτων που είχε παρουσιάσει αναφορές για δίκες ενώπιον του άδικου ειδικού δικαστηρίου ασφαλείας της Συρίας. Στη Δυτική Όχθη, η Παλαιστινιακή Αρχή, που κυριαρχείται από τη Φατάχ, στοχοποίησε άτομα που υποπτευόταν ως υποστηρικτές της Χαμάς, ενώ στη Γάζα, η *de facto* διοίκηση της Χαμάς αύξησε ομοίως την πίεση στους υποστηρικτές της Φατάχ. Στη Δυτική Σαχάρα, που τελεί υπό μαροκινή διοίκηση από το 1975, οι μαροκινές αρχές στοχοποίησαν υπερασπιστές ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τη Δυτική Σαχάρα και υπέρμαχους της ελευθερίας αυτοδιάθεσης για το λαό της επικράτειας. Στο Μπαχρέιν, μια κορυφαία ΜΚΟ ανθρωπίνων δικαιωμάτων ουσιαστικά τέθηκε υπό κυβερνητικό έλεγχο, αφότου μίλησε ελεύθερα για τα φερόμενα βασανιστήρια κορυφαίων μελών της шиιτικής κοινότητας που είχαν τεθεί υπό κράτηση τον Αύγουστο και τον Σεπτέμβριο.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

Οι κρατικές αρχές πάλεψαν να διατηρήσουν τον έλεγχο της ελεύθερης ροής πληροφοριών, χρησιμοποιώντας οικείες και τετριμμένες μεθόδους, αλλά αντιμετώπισαν μια αυξανόμενη πρόκληση από την άνοδο και την προσβασιμότητα των κοινωνικών μέσων και ένα λαό που ήταν όλο και πιο

αποφασισμένος να εκφράσει την άποψή του. Στην Αίγυπτο, τη Συρία και σε άλλα μέρη, συντάκτες ιστολογίων συνελήφθησαν και τέθηκαν υπό κράτηση. Στο Ιράν, στην Τυνησία και σε άλλες χώρες, οι κυβερνήσεις εμπόδισαν την πρόσβαση στο Διαδίκτυο και έκοψαν τις γραμμές της κινητής τηλεφωνίας, στις προσπάθειές τους να καταστείλουν τις διαμαρτυρίες. Στην Υεμένη, ένας κορυφαίος δημοσιογράφος απήχθη από το δρόμο και τέθηκε υπό κράτηση και ένα δικαστήριο Τύπου στοχοποίησε εκδότες και δημοσιογράφους που απέτυχαν να ευθυγραμμιστούν με την κυβερνητική γραμμή. Εκεί, όπως και σε άλλα σημεία της περιοχής, οι αρχές κατέφυγαν σε διώξεις για συκοφαντική δυσφήμιση, για να αποτρέψουν το διάλογο και να αποθαρρύνουν τους δημοσιογράφους από την έκθεση παραβιάσεων ανθρώπινων δικαιωμάτων ή διαφθοράς σε υψηλούς κύκλους.

Ωστόσο, όπως έδειξαν οι διαμαρτυρίες στην Τυνησία, οι κυβερνήσεις που παρακώλυαν την πρόσβαση στο Διαδίκτυο ή έκοψαν τα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας αντιμετώπισαν απλώς τα συμπτώματα του φαινομένου, αντί για τα πραγματικά αίτια. Ολοένα και περισσότεροι ακτιβιστές στράφηκαν προς ιστότοπους κοινωνικής δικτύωσης, για να προηγηθούν των αρχών κατά ένα βήμα και να δημοσιεύσουν καταδικαστικές αποδείξεις κρατικής κατάχρησης εξουσίας. Ένα πολύ θετικό σημάδι που αναδείχθηκε το 2010 ήταν ότι η μάχη για έλεγχο της πρόσβασης στις πληροφορίες τελικά απέβη υπέρ του ακτιβιστή πολίτη.

ΔΗΜΟΣΙΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

Τα βασανιστήρια και άλλου είδους κακομεταχείριση κρατουμένων παρέμειναν μόνιμο χαρακτηριστικό σε ολόκληρη την περιοχή. Τα θύματα ήταν συχνά πολιτικοί ύποπτοι που ετίθεντο υπό κράτηση, πολλές φορές σε κρυφές τοποθεσίες, όπου υποβάλλονταν σε ανάκριση και κρατούνταν στην απομόνωση για πολλές εβδομάδες ή και ακόμη περισσότερο. Η αστυνομική βία κατά συνήθων υπόπτων εγκλήματος ήταν επίσης ενδημική στην Αίγυπτο και άλλες χώρες. Εκεί όπου διεξάγονταν δίκες, τα διεθνή πρότυπα δίκαιης δίκης παραβλέπονταν συστηματικά, ειδικά σε περιπτώσεις που αφορούσαν διαφωνία ή ξεκάθαρη αντίθεση προς τους ιθύνοντες.

Στο Ιράν, συνεχίστηκαν οι «στημένες δίκες» ανθρώπων που είχαν διαμαρτυρηθεί κατά του επίσημου αποτελέσματος των προεδρικών εκλογών

του 2009, οδηγώντας σε τουλάχιστον δύο εκτελέσεις. Στη Σαουδική Αραβία, οι δίκες υπόπτων ασφαλείας συνέχισαν να διεξάγονται κεκλεισμένων των θυρών με αυστηρότατη ασφάλεια. Στην Αίγυπτο, πολιτικοί ακτιβιστές και άλλοι ύποπτοι συνέχισαν να αντιμετωπίζονται δίκες ενώπιον στρατοδικείων ή δικαστηρίων έκτακτης ανάγκης κατά τις οδηγίες του προέδρου της χώρας.

Η τριακονταετής εθνική κατάσταση έκτακτης ανάγκης της Αιγύπτου ανανεώθηκε ξανά από ένα συμβατό κοινοβούλιο τον Μάιο. Ομοίως, οι κυβερνήσεις της Αλγερίας και της Συρίας διατήρησαν μακροχρόνιες καταστάσεις έκτακτης ανάγκης υπό τις οποίες οι δυνάμεις ασφαλείας τους, όπως εκείνες στην Αίγυπτο, ήταν εξοπλισμένες με έκτακτες εξουσίες σύλληψης και κράτησης, που χρησιμοποιούνταν για την καταστολή νόμιμων πολιτικών δραστηριοτήτων και της έκφρασης ανθρώπινων δικαιωμάτων.

Αρκετές κυβερνήσεις διατήρησαν και έκαναν εκτενή χρήση της θανατικής ποινής και άλλων σκληρών τιμωριών, όπως ο ακρωτηριασμός και η μαστίγωση. Πράγματι, ήταν ειρωνικό, δεδομένης της αμοιβαίας αντιπάθειας των ηγετών και των κυβερνήσεών τους, ότι οι δύο υπερδυνάμεις του Κόλπου, το Ιράν και η Σαουδική Αραβία, ήταν ομόφωνες στη συνεχιζόμενη αφοσίωσή τους στη θανατική ποινή και σε άλλες σκληρές τιμωρίες, τις οποίες δικαιολόγησαν στο όνομα της Σαρίας (ισλαμικό δίκαιο), αλλά τις χρησιμοποίησαν με τρόπο που συχνά υπονοούσε ένα πιο κυνικό, πολιτικό κίνητρο. Αυτό ίσχυε ιδιαίτερα στο Ιράν, όπου οι αρχές πραγματοποίησαν περισσότερες εκτελέσεις από οποιαδήποτε άλλη χώρα με εξαίρεση την Κίνα και το έκαναν με προφανή πρόθεση να τρομοκρατήσουν. Περίπου 252 εκτελέσεις καταγράφηκαν στο Ιράν, παρότι ο πραγματικός αριθμός μπορεί να είναι κατά πολύ μεγαλύτερος. Ωστόσο, ήταν τόσο μεγάλο το κύμα διεθνούς αποστροφής κατά του σχεδιασμένου θανάτου διά λιθοβολισμού της Sakineh Mohammadi Ashtiani, που παρέμενε ζωντανή στο τέλος του έτους, αν και αντιμετώπιζε ένα αβέβαιο μέλλον, καθώς διάφορες ιρανικές αρχές διαστρέβλωσαν τα γεγονότα, για να προσπαθήσουν να δικαιολογήσουν την εκτέλεσή της. Η οργή που προκάλεσε η υπόθεσή της τόσο στην πατρίδα της όσο και στο εξωτερικό ήταν ένα εντυπωσιακό σημάδι του αντικτύπου που μπορεί να έχει η διεθνής κοινή γνώμη στην αποτροπή μιας σοβαρής παραβίασης ανθρώπινων δικαιωμάτων.

Στη Σαουδική Αραβία, τουλάχιστον 27 κρατούμενοι εκτελέστηκαν, παρότι αυτό συνιστά σημαντική μείωση σε σύγκριση με τα προηγούμενα δύο έτη και,

όπως ελπίζουμε, προοιωνίζεται μια μακροπρόθεσμη θετική τάση, παρόλο που αυτό δεν διασφαλίστηκε κατά κανέναν τρόπο. Οι ανένδοτες κυβερνήσεις συνέχισαν επίσης να πραγματοποιούν εκτελέσεις στην Αίγυπτο, το Ιράκ, τη Λιβύη, τη Συρία και την Υεμένη, ενώ η Χαμάς πραγματοποίησε πέντε εκτελέσεις στη Γάζα, αλλά αυτές φαίνονταν όλο και περισσότερο παράταιρες με την παγκόσμια τάση για εγκατάλειψη αυτής της πιο σκληρής έκφρασης κρατικής βίας, μια τάση που αντικατοπτρίζεται στη διατήρηση των μορατόριουμ σε εκτελέσεις στα κράτη του Μαγκρέμπ, της Ιορδανίας και του Λιβάνου.

Οικονομικά θέματα – στέγαση και βιοτικοί πόροι

Το 1,5 εκατομμύριο Παλαιστινίων που ζουν συνωστισμένοι στη Λωρίδα της Γάζας υπέστησαν άλλο ένα έτος εξαιρετικά δυσμενών συνθηκών υπό έναν ισραηλινό στρατιωτικό αποκλεισμό που συνιστούσε συλλογική τιμωρία, παράβαση του διεθνούς δικαίου και ουσιαστικά τους περιόρισε στον μικροσκοπικό, κατεστραμμένο από τον πόλεμο θύλακα. Το Ισραήλ ανακοίνωσε δύο φορές κάποια χαλάρωση του αποκλεισμού, αλλά με πενιχρά αποτελέσματα. Περίπου το 80 τοις εκατό του πληθυσμού της Γάζας συνέχισε να στηρίζεται στη διεθνή ανθρωπιστική βοήθεια και σε επισιτιστική βοήθεια για την επιβίωσή του.

Σε άλλα σημεία της περιοχής, υπήρχε βαριά εξαθλίωση σε πολλές κοινότητες, καθώς βάραινε η παγκόσμια ύφεση, επιδεινωμένη έλλειψη υποδομών και άλλης ανάπτυξης, διαφθορά των αξιωματούχων και κακοδιοίκηση. Αντικατοπτριζόταν στα υψηλά ποσοστά ανεργίας, ιδίως μεταξύ των νέων, πυροδοτώντας ένα αίσθημα περιθωριοποίησης και απαιτήσεις για αλλαγή, που ήταν οι κινητήριες δυνάμεις της τυνησιακής εξέγερσης τον Δεκέμβριο. Πολύ συχνά, την αστυνομική βαναυσότητα ή την αδιαφορία των αξιωματούχων σε όλο τους το εύρος την ένιωθαν εκείνοι που είχαν εξαναγκαστεί να βρεθούν στα περιθώρια της κοινωνίας.

Στην Αίγυπτο, οι εργάτες και άλλοι συνέχισαν να οργανώνουν διαμαρτυρίες κατά του αυξανόμενου κόστους ζωής και να απαιτούν καλύτερους μισθούς και εργασιακές συνθήκες. Μεταξύ των εκατομμυρίων ανθρώπων που ζουν στους άναρχους άτυπους οικισμούς της χώρας (παραγκουπόλεις), χιλιάδες κάτοικοι του Καΐρου υφίσταντο εξαναγκαστική έξωση από περιοχές που κηρύσσονταν «ανασφαλείς» ή επειδή οι παραγκουπόλεις τους προορίζονταν για ανάπτυξη και αναβάθμιση. Όλο και πιο συχνά, εκείνοι που επρόκειτο να απομακρυνθούν δεν ενημερώνονταν εκ των προτέρων ούτε τους

επιτρεπόταν να εκφράσουν την άποψή τους στις επίσημες αποφάσεις σχετικά με τη μετεγκατάστασή τους, και ορισμένοι έμειναν άστεγοι. Οι ίδιες οι αρχές των οποίων ευθύνη ήταν να προασπίσουν και να σεβαστούν τα ανθρώπινα δικαιώματά τους τούς έκαναν να αισθάνονται ότι δεν είχαν κανένα δικαίωμα.

ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ

Το 2010 παρατηρήθηκαν λίγες βελτιώσεις στην κατάσταση των γυναικών και των κοριτσιών που, σε ολόκληρη την περιοχή, συνέχισαν να αντιμετωπίζουν τις διακρίσεις και τη βία, και εντός της οικογένειας. Οι άνδρες παρέμειναν ανώτεροι σύμφωνα με το οικογενειακό δίκαιο και το δίκαιο προσωπικής κατάστασης σε θέματα όπως ο γάμος, το διαζύγιο, η κηδεμονία των παιδιών και η κληρονομιά, και στις γυναίκες συνέχισε να προσδίδεται κατώτερη θέση σύμφωνα με το ποινικό δίκαιο. Ιδίως σε πιο παραδοσιακές περιοχές, τα κορίτσια υποβάλλονταν σε πρόωρους και εξαναγκαστικούς γάμους και οι γυναίκες που αμφισβητούσαν τους αυστηρούς ενδυματολογικούς κώδικες ή θεωρούνταν από άνδρες συγγενείς ότι δεν συμμορφώνονται με τις ιδιαίτερες αντιλήψεις τους για την οικογενειακή «τιμή» κινδύνευαν να υποστούν βίαια αντίποινα, ακόμα και δολοφονία, στα χέρια των πατέρων, των αδερφών, των συζύγων ή άλλων ανδρών συγγενών τους. Σε πάμπολλες περιπτώσεις, άνδρες που επικαλούνταν την «τιμή» ως ελαφρυντικό απαλλάσσονταν από την παραμικρή ή την αρμόζουσα τιμωρία για εγκλήματα βίας που είχαν διαπράξει κατά γυναικών μελών των οικογενειών τους.

Ενώ σχεδόν όλες οι γυναίκες κινδύνευαν να πέσουν θύματα βίας με βάση το φύλο τους, ιδιαίτερα ευάλωτες ήταν και οι γυναίκες μετανάστριες που εργάζονταν ως οικιακές βοηθοί. Κυρίως, επρόκειτο για γυναίκες από φτωχές και αναπτυσσόμενες χώρες στην Ασία και την Αφρική, που εργάζονταν σε χώρες του Κόλπου, καθώς και στην Ιορδανία και το Λίβανο. Γενικά αντιμετώπιζαν ολοκληρωτικό αποκλεισμό από το τοπικό εργατικό δίκαιο, όπου αυτό υπάρχει, και ήταν τριπλά ευάλωτες -ως αλλοδαπές, ως μετανάστριες και ως γυναίκες- στην εκμετάλλευση και την κακοποίηση, περιλαμβανομένης σεξουαλικής και άλλης βίας, στα χέρια των εργοδοτών τους. Δύο από τις πιο ανησυχητικές υποθέσεις που ήρθαν στο φως το 2010 αφορούσαν γυναίκες που εργάζονταν ως οικιακές βοηθοί στην πλούσια σε πετρέλαιο Σαουδική Αραβία: η μία, υπήκοος Σρι Λάνκα, ισχυρίστηκε ότι ο εργοδότης της είχε

τοποθετήσει περισσότερα από 20 καρφιά στα χέρια, στα πόδια και στο κεφάλι της, αφότου εκείνη παραπονέθηκε ότι είχε πολλή δουλειά να κάνει. Η άλλη, μια Ινδονήσια, κόπηκε στο πρόσωπο με ψαλίδι, κήκε με καυτό σίδερο και ξυλοκοπήθηκε μέχρι σημείου όπου χρειάστηκε να εισαχθεί σε νοσοκομείο.

Μετανάστες από την υποσαχάρια Αφρική που αναζήτησαν εργασία στη Βόρεια Αφρική ή μεταφορά και είσοδο σε ευρωπαϊκά κράτη υπέστησαν συνοπτική σύλληψη και κράτηση ή απέλαση. Ανάμεσα σε εκείνους που διέτρεχαν αυτούς τους κίνδυνους, ήταν πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο. Στην Αίγυπτο, οι συνοριακοί φρουροί συνέχισαν την πολιτική τους να πυροβολούν μετανάστες που επιχειρούσαν να διασχίσουν το σύνορο της χώρας στο Ισραήλ, σκοτώνοντας τουλάχιστον 30. Στη Λιβύη, χιλιάδες ύποπτοι για παράτυπη μετανάστευση, περιλαμβανομένων προσφύγων και αιτούντων άσυλο, τέθηκαν υπό κράτηση σε εξαιρετικά συνωστισμένα και ανθυγιεινά κέντρα κράτησης και αντιμετώπισαν συνήθη κακοποίηση, που ορισμένες φορές ισοδυναμούσε με βασανιστήρια.

Μέλη εθνικών και θρησκευτικών μειονοτήτων αντιμετώπισαν επίσης διακρίσεις, όπως στο Ιράν, ή στοχοποιήθηκαν για επίθεση από ένοπλες ομάδες, όπως στο Ιράκ. Στην Αίγυπτο, χριστιανοί κόπτες δέχθηκαν επιθέσεις. Στο Λίβανο, παλαιστίνιοι πρόσφυγες συνέχισαν να αποκλείονται από διάφορα επαγγέλματα και δεν τους επιτρεπόταν η πρόσβαση σε άλλα βασικά δικαιώματα. Στη Συρία, οι Κούρδοι αντιμετώπισαν συνεχιζόμενες διακρίσεις και περιορισμούς στη χρήση της γλώσσας τους και της πολιτιστικής έκφρασης. Η ζωή στην περιοχή ήταν σκληρή, ιδιαίτερα σκληρή, για μετανάστες, πρόσφυγες και μέλη μειονοτικών ομάδων.

ΛΟΓΟΔΟΣΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ

Η μακροχρόνια διαδικασία αλήθειας και συμφιλίωσης που ξεκίνησε με παχιά λόγια στο Μαρόκο και τη Δυτική Σαχάρα το 2004 συνέχισε τη βραδεία πρόοδο της, συνεχίζοντας και να απογοητεύει. Από την αρχή, η διαδικασία παρέλειψε ρητά οποιαδήποτε εξέταση της δικαιοσύνης ως ενός μέσου αποκατάστασης των κατάφωρων παραβιάσεων που διαπράχθηκαν από τις κυβερνητικές δυνάμεις μεταξύ 1956 και 1999 και, στην πράξη, απέτυχε σε μεγάλο βαθμό ακόμα και να φωτίσει την αλήθεια σχετικά με το τι συνέβη σε εκείνους που εξαφανίστηκαν ή υπέστησαν άλλες σοβαρές παραβιάσεις. Συν τοις άλλοις, οι

μαροκινές αρχές έδειξαν λίγα σημάδια υλοποίησης σημαντικών νομικών και θεσμικών μεταρρυθμίσεων που όφειλαν να προκύψουν από τη διαδικασία, για να κάνουν τις δυνάμεις ασφαλείας να λογοδοτήσουν σύμφωνα με το νόμο και να εξαλείψουν τη χρήση της μυστικής κράτησης και βασανιστηρίων. Υπογραμμίζοντας αυτή την αποτυχία, το 2010 παρουσιάστηκαν νέες εκθέσεις βασανιστηρίων υπόπτων από τη μυστική αστυνομία του Μαρόκου.

Εντωμεταξύ, το έργο του Ειδικού Δικαστηρίου του Λιβάνου (STL), που συστάθηκε υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών εν όψει της δολοφονίας του πρώην λιβανέζου πρωθυπουργού Rafic Hariri το 2005, προκάλεσε πολιτική θύελλα που απείλησε την κυβέρνηση συνασπισμού με επικεφαλής το γιο του εκλιπόντος πρωθυπουργού. Η ένταση αυξήθηκε κατόπιν αναφορών ότι το STL σκόπευε να παραπέμψει αρκετά μέλη της Χεζμπολάχ, της ισχυρότερης πολιτικής δύναμης του Λιβάνου και εταίρου στην κυβέρνηση συνασπισμού, οδηγώντας τη Χεζμπολάχ να κατηγορήσει το STL ότι είναι πολιτικά υποκινούμενο. Στο τέλος του 2010, δεν είχαν ακόμα προκύψει δεδομένα, αλλά ήταν δύσκολο να αποφευχθεί το συμπέρασμα ότι το STL αποτέλεσε εξαρχής μια άσκηση στην επιλεκτική δικαιοσύνη. Η εντολή και η δικαιοδοσία του ήταν περιορισμένες, καλύπτοντας μόνο τη δολοφονία του Hariri και ορισμένες σχετιζόμενες επιθέσεις. Είχαν ληφθεί λίγα ή καθόλου μέτρα από οποιαδήποτε κυβέρνηση του Λιβάνου για τη διερεύνηση των χιλιάδων εξαφανίσεων, απαγωγών, φόνων και άλλων παραβιάσεων που διαπράχθηκαν στη διάρκεια του πικρού 15ετούς εμφυλίου πολέμου που τελείωσε το 1990, ούτε καν για επαρκή προστασία των μαζικών τάφων, παρά τις εκκλήσεις των τώρα γηρασκόμενων συγγενών των χιλιάδων αγνοουμένων. Η κληρονομιά αυτής της πλέον σκοτεινής περιόδου της πρόσφατης ιστορίας του Λιβάνου ακόμα δεν έχει αντιμετωπιστεί. Ως υπενθύμιση αυτού, κάθε μέρα μια κατανυκτική ομάδα ανθρώπων συγκεντρώνονται ήσυχα σε ένα πάρκο της Βυρητού, σφίγγοντας πολύτιμες αλλά κιτρινισμένες φωτογραφίες των επί μακρόν αγνοουμένων αλλά όχι ακόμα ξεχασμένων αγαπημένων τους, για να ρωτήσουν τι απέγιναν και πού βρίσκονται τα λείψανά τους. Είναι ένα σπαραχτικό θέαμα. Δυστυχώς, 20 έτη μετά, δεν έχει διατυπωθεί ακόμα καμία απαίτηση από το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ, ούτε καν διεθνής πίεση, για να τους δώσουν τις απαντήσεις που τους οφείλουν.

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2011

ΕΛΛΑΔΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Αρχηγός κράτους: Κάρολος Παπούλιας

Αρχηγός κυβέρνησης: Γιώργος Παπανδρέου

Θανατική ποινή: Έχει καταργηθεί για όλα τα εγκλήματα

Πληθυσμός: 11,2 εκατομμύρια

Προσδόκιμο ζωής: 79,7 έτη

Θνησιμότητα κάτω των 5 ετών (α/κ): 5/4 ανά 1.000 άτομα

Ποσοστό εγγραμάτων ενηλίκων: 97%

Συνεχίστηκαν οι αναφορές για υπερβολική χρήση βίας και κακομεταχείριση από αστυνομικούς. Η Ελλάδα εξακολούθησε να στερείται ενός λειτουργικού συστήματος ασύλου. Οι υποτυπώδεις συνθήκες κράτησης σε τμήματα συνοριακής φύλαξης και σε κέντρα κράτησης μεταναστών εξακολούθησαν να προκαλούν ανησυχία. Αυξήθηκαν τα περιστατικά ρατσιστικής βίας κατά μεταναστών και αιτούντων άσυλο.

ΥΠΟΒΑΘΡΟ

Η σοβαρή οικονομική κρίση στην Ελλάδα οδήγησε τη χώρα να ζητήσει και να συμφωνήσει με την Ε.Ε., το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ένα πακέτο διάσωσης. Οι σοβαρές περικοπές προϋπολογισμού που υιοθετήθηκαν από το Κοινοβούλιο τον Μάιο οδήγησαν σε διαδηλώσεις συνδικαλιστών πριν και μετά την υιοθέτησή τους. Στις 5

Μαΐου, τρεις τραπεζικοί υπάλληλοι πέθαναν στη διάρκεια διαδήλωσης κατά των μέτρων λιτότητας, στην Αθήνα, όταν αγνώστου ταυτότητας επιτιθέμενοι έριξαν βόμβα μολότοφ στην τράπεζα.

Ένοπλες ομάδες αντίστασης συνέχισαν να διεξάγουν βομβιστικές επιθέσεις. Τον Ιούνιο, η έκρηξη ενός δέματος-βόμβας στο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη στην Αθήνα σκότωσε τον υπασπιστή του υπουργού. Επίσης τον Ιούνιο, ένας Έλληνας δημοσιογράφος σκοτώθηκε από ένοπλους επιτιθέμενους στην Αθήνα. Τον Νοέμβριο, εντοπίστηκαν και καταστράφηκαν από τις αρχές μια σειρά από δέματα-βόμβες, με παραλήπτες ξένες πρεσβείες στην Ελλάδα, το Κοινοβούλιο, διεθνείς οργανισμούς και ορισμένους επικεφαλής κρατών της ΕΕ.

Τον Μάρτιο, τέθηκε σε ισχύ νέα νομοθεσία, η οποία θα επέτρεπε στα παιδιά των μεταναστών να αποκτούν υπηκοότητα, αν πληρούσαν ορισμένες προϋποθέσεις.

ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΑ ΚΑΙ ΑΛΛΗ ΚΑΚΟΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ

Υπήρξαν αναφορές για αδιάκριτη και υπερβολική χρήση δακρυγόνων και άλλων χημικών, καθώς και υπερβολική χρήση βίας κατά διαδηλωτών στη διάρκεια διαδηλώσεων.

*Υπερβολική χρήση βίας κατά ειρηνικών διαδηλωτών αναφέρθηκε στη διάρκεια της διαδήλωσης με αφορμή τη δεύτερη επέτειο θανάτου του Αλέξανδρου Γρηγορόπουλου στις 6 Δεκεμβρίου. Ως αποτέλεσμα, αρκετοί διαδηλωτές, σύμφωνα με αναφορές, αναζήτησαν νοσοκομειακή περίθαλψη, περιλαμβανομένων περίπου 45 με τραύματα στο κεφάλι και άλλα τραύματα, και περίπου 30, ως αποτέλεσμα της υπερβολικής χρήσης δακρυγόνων και άλλων χημικών. Σύμφωνα με αναφορές, ορισμένοι αστυνομικοί των ΜΑΤ φέρονται να χτύπησαν και να τραυμάτισαν έναν φωτορεπόρτερ και έναν φωτογράφο που κάλυπταν τα γεγονότα.

Οι αναφορές για κακομεταχείριση από αστυνομικούς συνεχίστηκαν και κατά μελών ευάλωτων ομάδων, όπως κρατούμενοι αιτούντες άσυλο και παράτυποι μετανάστες.

*Διατυπώθηκαν ισχυρισμοί όσον αφορά τον σοβαρό ξυλοδαρμό αρκετών παράτυπων μεταναστών και αιτούντων άσυλο που κρατούνταν στο τμήμα συνοριακής φύλαξης του Σουφλίου στις 16 Αυγούστου. Οι κρατούμενοι είχαν διαμαρτυρηθεί για τις υποτυπώδεις συνθήκες κράτησής τους. Δύο ημέρες

αργότερα, τρεις από αυτούς φέρεται να ξυλοκοπήθηκαν άγρια έπειτα από απεργία πείνας που ξεκίνησαν οι κρατούμενοι την ημέρα μετά το πρώτο περιστατικό κακομεταχείρισης.

*Τον Οκτώβριο, ένας ειδικός φρουρός καταδικάστηκε για ανθρωποκτονία εκ προθέσεως, επειδή πυροβόλησε και σκότωσε τον 15χρονο Αλέξη Γρηγορόπουλο το Δεκέμβριο του 2008, και καταδικάστηκε σε ισόβια φυλάκιση. Ένας δεύτερος ειδικός φρουρός καταδικάστηκε για συνενοχή στην ανθρωποκτονία εκ προθέσεως και του επιβλήθηκε ποινή φυλάκισης 10 ετών.

Στο τέλος της επίσκεψής του τον Οκτώβριο, ο Ειδικός Εισηγητής των Ηνωμένων Εθνών για τα βασανιστήρια ζήτησε την επικύρωση του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου της Σύμβασης του ΟΗΕ κατά των Βασανιστηρίων και τη σύσταση ενός ανεξάρτητου και αποτελεσματικού μηχανισμού καταγγελιών της αστυνομίας. Τον Δεκέμβριο, ένα νομοσχέδιο προέβλεπε τη σύσταση ενός γραφείου που ασχολείται με περιστατικά αυθαίρετης συμπεριφοράς αστυνομικών. Παρέμειναν οι ανησυχίες για την ανεξαρτησία και την αποτελεσματικότητα του προτεινόμενου γραφείου.

ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ

Οι υποτυπώδεις συνθήκες κράτησης στα τμήματα συνοριακής φύλαξης και τα κέντρα κράτησης μεταναστών, όπως ο συνωστισμός, η παρατεταμένη κράτηση σε εγκαταστάσεις που δεν έχουν σχεδιαστεί για μακρά παραμονή, η έλλειψη υγιεινής, η έλλειψη άσκησης και η έλλειψη ή περιορισμένη πρόσβαση σε ιατρική περίθαλψη, παρέμειναν αιτία ανησυχίας.

Αυξήθηκε σημαντικά ο αριθμός παράτυπων μεταναστών και αιτούντων άσυλο που φθάνουν στην Ελλάδα μέσω του ελληνοτουρκικού χερσαίου συνόρου στον Έβρο. Τον Οκτώβριο, η Ύπατη Αρμοστεία του Ο.Η.Ε. για τους Πρόσφυγες (UNHCR) κάλεσε τη κυβέρνηση να λάβει επείγοντα μέτρα για να αντιμετωπίσει τις ανθρωπιστικές ανάγκες στη περιοχή του Έβρου, περιλαμβανομένης της ανάπτυξης επαρκούς προσωπικού, καθώς και άμεσα μέτρα, για να διασφαλίσει τα στοιχειώδη πρότυπα ανθρωπίνης αξιοπρέπειας στα κέντρα κράτησης. Ανησυχίες εκφράστηκαν για την ανάπτυξη από τη Frontex, την ευρωπαϊκή υπηρεσία εξωτερικών συνόρων, μιας ομάδας ταχείας επέμβασης στα σύνορα, στις 2 Νοεμβρίου στην περιοχή.

Η Ελλάδα συνέχισε να υπολείπεται ενός λειτουργικού συστήματος ασύλου, ενώ, μέχρι το τέλος του έτους, ήταν στη διαδικασία να υιοθετηθούν πολύ καθυστερημένες μεταρρυθμίσεις. Τον Σεπτέμβριο, η Ύπατη Αρμοσθεία του Ο.Η.Ε. για τους Πρόσφυγες (UNHCR), χαρακτήρισε τη κατάσταση ασύλου στην Ελλάδα ως «ανθρωπιστική κρίση» και ζήτησε από τις ελληνικές αρχές να επισπεύσουν τις μεταρρυθμίσεις στο σύστημα ασύλου. Τα ευρωπαϊκά κράτη που συμμετέχουν στον κανονισμό «Δουβλίνο II» συνέχισαν να οξύνουν την ανθρωπιστική κρίση της Ελλάδας, επιμένοντας να επιστρέφουν αιτούντες άσυλο στη χώρα.

Το μεταβατικό Προεδρικό Διάταγμα για τις διαδικασίες χορήγησης ασύλου (Προεδρικό Διάταγμα 114/2010) τέθηκε σε ισχύ τον Νοέμβριο. Επανεισήγαγε τις πρωτοβάθμιες προσφυγές στις υποθέσεις ασύλου και άλλες υποθέσεις διεθνούς προστασίας και θέσπισε μεταβατικές διατάξεις για την αντιμετώπιση της μεγάλης καθυστέρησης των εκκρεμών προσφυγών ασύλου που, σύμφωνα με αναφορές, προσέγγιζαν τις 47.000. Το Διάταγμα διατήρησε την αστυνομία ως την αρμόδια αρχή για την αρχική εξέταση των αιτήσεων ασύλου. Δωρεάν νομική βοήθεια συνέχισε να διατίθεται μόνο στους αιτούντες άσυλο που κατέθεταν προσφυγή στο Συμβούλιο της Επικρατείας.

Τον Δεκέμβριο, κατατέθηκε στη Βουλή ένα νομοσχέδιο που προέβλεπε τη δημιουργία μιας νέας υπηρεσίας χορήγησης ασύλου, επανδρωμένης αποκλειστικά από πολιτικό προσωπικό. Ο νόμος προέβλεπε επίσης τη δημιουργία κέντρων πρώτης υποδοχής και επιδίωκε να ενσωματώσει την Οδηγία της Ε.Ε. για τις Επιστροφές στην ελληνική νομοθεσία. Ανησυχίες εκφράστηκαν, μεταξύ άλλων, για τη μέγιστη χρονική διάρκεια της κράτησης πριν από την απομάκρυνση που προβλεπόταν στο νομοσχέδιο.

Οι μεγάλες καθυστερήσεις στην επεξεργασία των αιτήσεων ασύλου οδήγησε ορισμένους αιτούντες άσυλο στην Αθήνα να προχωρήσουν σε απεργία πείνας.

ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ

Τα περιστατικά ρατσιστικής βίας κατά μεταναστών και αιτούντων άσυλο αυξήθηκαν, σύμφωνα με αναφορές, ιδίως στην Αθήνα. Διατυπώθηκε ο ισχυρισμός ότι η αστυνομία δεν προστάτευσε τα θύματα στην περιοχή του Αγίου Παντελεήμονα στην Αθήνα στη διάρκεια τέτοιων επιθέσεων.

-Ρομά

Σε μια απόφαση που δημοσιοποιήθηκε τον Μάιο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων αποφάνθηκε ότι η Ελλάδα παραβίαζε το άρθρο 16 της Ευρωπαϊκής Κοινωνικής Χάρτας, υπολογίζοντας ότι ένας σημαντικός αριθμός οικογενειών Ρομά συνέχισαν να ζουν σε συνθήκες που δεν πληρούσαν τις ελάχιστες προδιαγραφές. Η Επιτροπή αποφάνθηκε επίσης ότι οι Ρομά συνέχισαν να αντιμετωπίζουν εξαναγκαστικές εξώσεις και δεν διέθεταν επαρκή πρόσβαση σε νομικά μέσα προσφυγής.

*Τον Σεπτέμβριο, στην υπόθεση *Γεωργόπουλος και λοιποί κατά Ελλάδας*, η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ αποφάνθηκε ότι η Ελλάδα παραβίασε το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα όσον αφορά την κατεδάφιση του σπιτιού μιας οικογένειας Ρομά το 2006 και την αποτροπή της ανοικοδόμησης ενός νέου σπιτιού στον οικισμό των Ρομά Ρηγανόκαμπος στο Δήμο Πάτρας.

Οι ΜΚΟ εξέφρασαν ανησυχίες για την αποτυχία των ελληνικών αρχών να εφαρμόσουν την απόφαση του 2008 του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρώπινων Δικαιωμάτων στην υπόθεση *Σαμπάνης κατά Ελλάδας*. Τα παιδιά Ρομά, περιλαμβανομένων των εναγόντων στην υπόθεση, σύμφωνα με αναφορές παρέμειναν διαχωρισμένα στην εκπαίδευση και δεν καταβλήθηκε καμία αποτελεσματική προσπάθεια βελτίωσης των ποσοστών εγγραφής παιδιών Ρομά ή διασφάλισης ότι η εκπαίδευσή τους ήταν ολοκληρωμένη από κάθε άποψη.

ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΣΤΙΣ ΦΥΛΑΚΕΣ

Ανεπαρκείς συνθήκες κράτησης και συνωστισμός συνέχισαν να αναφέρονται σε πολλές φυλακές στη διάρκεια του έτους. Τον Δεκέμβριο, περίπου 8.000 κρατούμενοι σε όλη την Ελλάδα φέρονται να αρνήθηκαν γεύματα και περίπου 1.200 προχώρησαν σε απεργία πείνας και απαίτησαν, μεταξύ άλλων, βελτιώσεις όσον αφορά το συνωστισμό και τις συνθήκες κράτησης.

ΑΝΤΙΡΡΗΣΙΕΣ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗΣ

Τον Σεπτέμβριο, θεσπίστηκε νέα νομοθεσία για το δικαίωμα στην αντίρρηση συνείδησης, με την οποία μειώθηκε ελαφρά η διάρκεια της εναλλακτικής

υπηρεσίας και καταργήθηκαν οι υποχρεώσεις εφεδρείας για τους αντιρρησίες συνείδησης. Ωστόσο, η μέγιστη διάρκεια της εναλλακτικής υπηρεσίας, διπλάσια από την κανονική στρατιωτική θητεία, στο νόμο παρέμεινε ουσιαστικά τιμωρητικής φύσης. Η μειωμένη διάρκεια εναλλακτικής υπηρεσίας, που εφαρμόζεται κατά τη διακριτική ευχέρεια του υπουργού Εθνικής Άμυνας, εξακολουθεί να είναι πιθανό να είναι τιμωρητικής φύσης για τη συντριπτική πλειονότητα των στρατεύσιμων.

Η επαναλαμβανόμενη δίωξη των αντιρρησιών συνείδησης συνεχίστηκε.

*Το Φεβρουάριο του 2010, το Αναθεωρητικό Στρατοδικείο Αθηνών επικύρωσε την καταδίκη για λιποταξία του επαγγελματία οπλίτη Γιώργου Μοναστηριώτη από το Ναυτοδικείο Πειραιά και του επέβαλε ποινή φυλάκισης πέντε μηνών, με αναστολή. Το 2003, ο Γιώργος Μοναστηριώτης είχε αρνηθεί, επικαλούμενος λόγους συνείδησης, να ακολουθήσει τη μονάδα του, όταν στάλθηκε στον πόλεμο του Ιράκ.

ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

Τον Αύγουστο, θεσπίστηκε ο νόμος 3875/2010, που υλοποιούσε, μεταξύ άλλων, το Πρωτόκολλο του Παλέρμo του ΟΗΕ του 2000 για την Πρόληψη, Καταστολή και Τιμωρία της Παράνομης Διακίνησης Προσώπων. Περιλάμβανε θετικές τροπολογίες, όπως το ότι καθιστούσε την προστασία και την υποστήριξη σε θύματα παράνομης διακίνησης ανεξάρτητες από τη συνεργασία τους στη δίωξη των φερόμενων διακινητών, εφόσον πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις.

Παρά την ανακοίνωση της κυβέρνησης όσον αφορά την ίδρυση περισσότερων καταφυγίων για γυναίκες θύματα παράνομης διακίνησης και ενδοοικογενειακής βίας το 2009, αναφέρθηκε ότι λειτουργούσαν μόνο δύο κρατικά καταφύγια για 38 δικαιούχους, ενώ απέμεινε μόνο ένα καταφύγιο ΜΚΟ για γυναίκες θύματα παράνομης διακίνησης, εξαιτίας της έλλειψης χρηματοδότησης.

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ

Οι ανησυχίες για την πληρότητα της ποινικής έρευνας στην επίθεση κατά της Κωνσταντίνας Κούνεβα παρέμειναν και η υπόθεση κινδύνευε ξανά να κλείσει οριστικά. Μετά τη διαταγή του εισαγγελέα στο τέλος του έτους, η έρευνα για

την επίθεση συνδέθηκε με την έρευνα για τις συνθήκες εργασίας σε εταιρείες καθαρισμού, που σήμαινε ότι η υπόθεση θα συνεχιζόταν. Η Κωνσταντίνα Κούνεβα, συνδικαλιστική ηγέτης, τραυματίστηκε σοβαρά στην Αθήνα στις 22 Δεκεμβρίου 2008, όταν δέχθηκε επίθεση με θειικό οξύ από άγνωστους άνδρες.

Επισκέψεις/εκθέσεις της Διεθνούς Αμνηστίας

- Εκπρόσωπος της Διεθνούς Αμνηστίας επισκέφθηκε την Ελλάδα τον Απρίλιο και τον Οκτώβριο.
- *Η Παγίδα «Δουβλίνο II»: Επιστροφές αιτούντων άσυλο στην Ελλάδα (EUR 25/001/2010)*
- *Σταματήστε τις εξαναγκαστικές εξώσεις των Ρομά στην Ευρώπη (EUR 01/005/2010)*
- *Ελλάδα: Συστηματική κράτηση παράτυπων μεταναστών και αιτούντων άσυλο σε υποτυπώδεις συνθήκες (EUR 25/002/2010)*

AMNESTY
INTERNATIONAL

www.amnesty.org.gr